



# ΤΟ ΔΟΝΤΙ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' • ΤΕΥΧΟΣ 44 • ΤΙΜΗ 4 ΕΥΡΩ

**Ο Νότης Μαυρουδής**  
γράφει για τον Τζον Λένον

**Το πρόγραμμα της Πολιτιστικής**

Ένα κολάζ για το εξώφυλλο  
από τον **Βασίλη Κοσμόπουλο**

**Καταφύγιο**

Μπορεί να ζωντανέψει;





η μοναδική γενική έκθεση  
προϊόντων και υπηρεσιών  
φιλικών προς το περιβάλλον

2η έκθεση

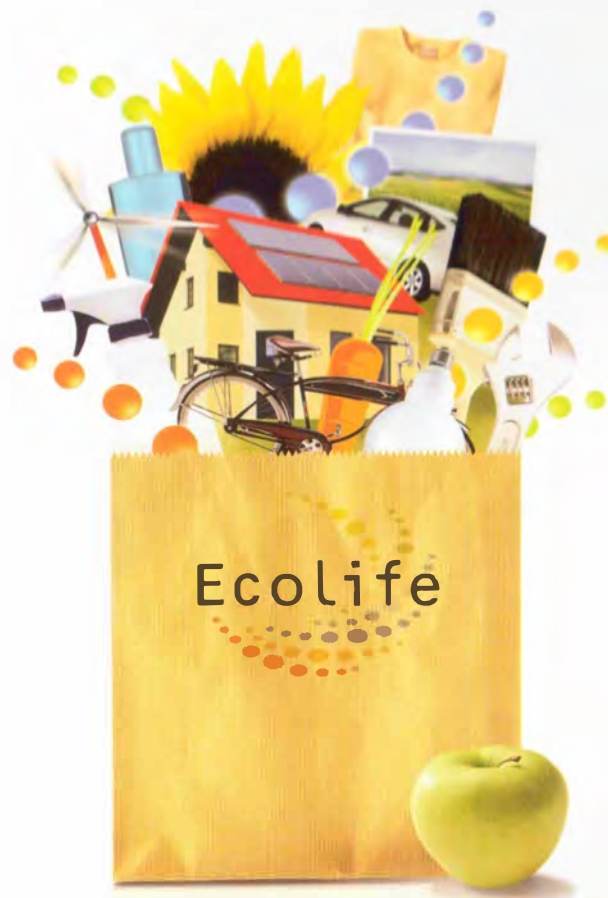
# Ecolife

η οικολογία  
στην καθημερινή ζωή

...είναι πλέον επιτακτική ανάγκη.  
Καθημερινά χρησιμοποιούμε εν αγνοία μας  
χιλιάδες βλαπτικά προϊόντα που επιβαρύνουν  
σημαντικά την υγεία μας και την επιβίωση του  
πλανήτη μας, απλά και μόνο γιατί δεν  
γνωρίζουμε ποιά είναι τα ασφαλή προϊόντα  
και πως θα τα προμηθευτούμε.  
Η Ecolife δίνει τη δυνατότητα:  
• Στους ειδικούς να ενημερώσουν το κοινό  
• Στο κοινό να ενημερωθεί και να επιλέξει



23-26 Ιουνίου  
"Αγορά", Ο.Α.Κ.Α.  
οργάνωση έκθεσης PRINT ALL ΕΠΕ



## γενική ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

**ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΠΑΤΡΑ - ΤΡΙΩΝ ΝΑΥΑΡΧΩΝ 18**  
Τηλ. 2610-317910 – Fax 2610-313759  
ptr@taxydromiki.gr

**ΠΑΤΡΑ - ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ 152Α**  
Τηλ. 2610-313510 – Fax 2610-312847  
**ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑ - 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ 20**  
Τηλ. 26930-23032 – Fax 26930-23032

**ΠΑΤΡΑ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ 148**  
Τηλ. 2610-314614 – Fax 2610-314197

**ΡΙΟ - Ν.Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ-ΑΘΗΝΩΝ 198**  
Τηλ. 2610-453700 – Fax 2610-430003

**ΠΑΤΡΑ - ΜΑΙΖΩΝΟΣ 155**  
Τηλ. 2610-272411

**ΑΙΓΙΟ - ΚΛΕΟΜ.ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 68**  
Τηλ. 26910-23500 – Fax 26910-62116

**ΠΑΤΡΑ - ΝΟΤΑΡΑ 3, ΑΓΙΑ**  
Τηλ. 2610-430066 – Fax 2610-430327

**ΑΚΡΑΤΑ - Π.Ε.Ο. ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΤΡΩΝ**  
Τηλ. 26960-33100 – Fax 26960-33100

ΕΕΤΤ  
ΑΜ : 99-149  
Γενική Άδεια  
Ταχυδρομικών  
Υπηρεσιών

Έδρα: Δασκαλογιάννη 15, 14452 Μεταμόρφωση Αττικής  
Τηλ.: 210.28.07.100, Fax: 210.28.35.210, www.taxydromiki.gr



Κανακάρη 236Α &  
Γενναδίου  
26222 Πάτρα  
τηλ. - fax 2610 323060  
www.todonti.gr  
info@todonti.gr

**Ιδιοκτήτης - Εκδότης**  
Ανδρέας Τσιλίδης

**Αρχισυντάκτης**  
Γιάννης Μουγγολιάς

**Νομικός Σύμβουλος**  
Βασίλης Λαδάς

**Αρθρογράφοι**  
Διονύσης Καρατζάς,  
Π. Παπαθεοδώρου

**Τακτικοί συνεργάτες**

Έλενα Αλεξανράκη, Παναγιώτης Ανδριόπουλος, Εύη Γκοτσοπούλου, Ζέττα Ζάχου, Αργύρης Καραβούλιας, Γιάννης Καραμπήτσος, Γιάννης Πικραμένος, Ξενοφών Παπαευθυμίου, Νεκταρία Σερέτη, Μιμικά Χριστοδουλοπούλου, Πέτρος Ψωμάς

**Ανταποκριτές**

Μυροίνη Λιοναράκη (Αθήνα), Άννα Ρεοβάνη (Καλαμάτα), Γιώργος Τσαντίκος (Ιωάννινα), Νατάσα Ρουχωτά (Ιταλία)

**Οικονομικός Σύμβουλος**

Ελένη Καρρά

**Σύμβουλος Επικοινωνίας**

Ζέττα Ζάχου

**Δημόσιες Σχέσεις**

Νεκτάριος Γεωργάπουλος

**Γραμματεία**

Εύη Γκοτσοπούλου

**Ηλεκτρονική σελίδα**

Κατασκευή: Westnet  
Επιμέλεια: Γιάννης Δοντάς

**Καλλιτεχνική Επιμέλεια**

Τυπόγραμμα, www.typrama.gr

**Φιλμογράφηση**

Unitype  
Ναυαρίνου 3 - 5, Πάτρα  
Τηλ. 2610 341770

**Εκτύπωση**

Λιθογραφείο  
Παναγιωτόπουλος  
Ι. Διακίδης 48, Πάτρα  
Τηλ. 2610 634692

# #44

Κολάζ εξώφυλλου:

**Βασίλης Κοσμόπουλος**, «Ο Corto, ο Federico, η Ginger και ο Fred... στην Πατρέως»



Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή και απόδοση του περιεχομένου του περιοδικού με οποιαδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νομός 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

14



26



58



6	Editorial	
	Οδόνια αντί οδόνιας	8
10	Διονύσης Καρατζάς	
	Παναγιώτης Παπαθεοδώρου	12
14	Νο «ανοσιήθουμε» το καιροφύγιο της Τριών Νουόρχων	
	Η ελιά (έφρερε) μια ευρωπαϊκή νίκη για το 8ο Λύκειο Πάτρας	19
22	Το μήνυμα της ιρενίνης Παγκόσμιος Ημέρας Θεάτρου	
	Η στήλη για τους... κολλημένους με τη γλώσσα	24
26	Βασίλης Κοσμόπουλος: Τα ταξίδια της μνήμης	
	Ο Νότης Μαυρουδής γράφει για τον Τζον Λένον	32
36	Μια συνέντευξη με την Κική Δημουλά που δεν έγινε ποτέ	
	Οι «Ημέρες Ποίησης και Μουσικής» της Ποιητικής	38
42	Χαιρο Διάγιο: Το ημερολόγιο του «Πόιορ 2006»	
	Λίνες σκέψεις για το πρώτο τμήμα της Ποιητικής	44
46	Κοινοτιστική διεθνής: Η πολεμική της σκέψης	
	Τυποπατρεία: Παρασκήνια και ειδήσεις από τον Τύπο της Αχαΐας	52
54	Το Διεθνές Συνέδριο Χορωδιών στην τελική ευθεία	
	Τα πρόσωπα και η κουλτούρα του ρατσισμού	58
62	Σελίδες για το θέατρο, το βιβλίο, τη μουσική και το εικαστικό	
	Στους δρόμους του κρασιού και της γεύσης	78
80	Το όλημπος του μήνα: Οι κολλίερες σιγμές μέσο από το φροκό	

## Μέχρι την έκρηξη

Οι διαμαρτυρίες των μεταναστών στη Γαλλία και οι πιο πρόσφατες των φοιτητών και της νεολαίας, είναι καθόλα γοητευτικές και προκλητικές έτσι όπως τις παρακολουθούμε από την τηλεόραση και τις διαβάζουμε στα ρεπορτάζ των εφημερίδων. «Κρυφός πόθος» πολλών Ελλήνων είναι να μεταφερθεί αυτό το κλίμα των διαμαρτυριών και των επεισοδίων, έτσι ώστε να εκτονωθεί κάποτε το κλίμα της δυσaréσκειας και της παρακμής που υπάρχει σε αρκετούς επαγγελματικούς και κοινωνικούς χώρους.

Όλο και περισσότεροι Έλληνες εύχονται στις μεταξύ τους συζητήσεις να σκωθεί κάποτε το καπάκι της κατασφάλας που βράζει στην ελληνική κοινωνία και να οδηγήσει σε μια απότομη ή ελεγχόμενη έκρηξη που θα βγάλει από το λήθαργο.

Μόνο που για να γίνει αυτή η έκρηξη πραγματικά πιθανή, θα πρέπει να την προκαλέσουν όλοι αυτοί που την εύχονται, δηλαδή οι ίδιοι οι πολίτες.

Όταν οι φοιτητές θα αντιδράσουν μαζικά στο κατάντημα των περισσότερων φοιτητικών πορατάξεων και στις ονούσιες διαμάχες των φοιτητικών εκλογών, τότε θα μπορέσουν να βγουν στους δρόμους για να διεκδικήσουν και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Όταν οι δημόσιοι υπάλληλοι θα διαμορτυρηθούν για τη γενικότερη απασξίωση του τομέα που υπηρετούν και δεν θα απεργούν μόνο όταν θίγεται το ατομικό τους συμφέρον, τότε θα μετατραπούν σε αξιόπιστους κοινωνικούς συμμάχους σε ευρύτερους αγώνες.

Όταν οι γονείς των περισσότερων μαθητών δεν θα αγχώνονται μόνο για την οικονομική αποκατάσταση των παιδιών τους, αλλά και για τη διαμόρφωση πολιτικής και κοινωνικής συνείδησης, τότε θα μπορούμε να περιμένουμε μια πιο μαχητική επόμενη γενιά.

Όταν οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων θα αποφασίσουν να μετατρέψουν τις σχολικές τάξεις σε εστίες ζωντανού διαλόγου και αμφισβήτησης και δεν θα αντιλαμβάνονται μόνο το ρόλο τους ως διεκπεραιωτή των εντολών του υπουργείου Παιδείας, τότε θα μπορούν να υπερηφανεύονται ότι συμβάλλουν στην αποτελεσματική του εκπαιδευτικού συστήματος.

Δεν είναι περίεργο να ζητάμε κι εδώ μια κοινωνική έκρηξη οντίστοιχη της Γαλλίας. Το ίδιο συμβαίνει και σε αρκετές χώρες της Ευρώπης. Όμως πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι σε αυτή την έκρηξη θα πρέπει να είμαστε κι εμείς παρόντες ή τουλάχιστον «υποκινητές».

Μέχρι τότε, όλες οι ευχές θα παραμείνουν απλώς άνευ προοπτικής...

● Ανδρέας Γ. Τσιλίρας



SPOT JWT

## Έργο ευθύνης για την κοινωνία. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές. Ποδηλασία, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός. Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις βάσεις για ένα μέλλον πιο αυθιώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχημένο.

Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!



ΟΠΑΠ  
Πρόγραμμα Κοινωνικής Ευθύνης

## Δημιουργίες

Η ιδέα να αχεδιάζεται το εξώφυλλό μας κάθε φορά από ένα διαφορετικό δημιουργό φαίνεται πως αποδίδει καρπούς, καθώς ήδη οι συζητήσεις που έχουμε κάνει με νέους και καταξιωμένους δημιουργούς μας κάνουν πολύ αισιόδοξους. Έτσι, μετά από τον πρώτο χρόνο της νέας περιόδου της κυκλοφορίας μας που φιλοξενήσαμε λογοτεχνικές απόπειρες αναγνωστών μας απ' όλη την Ελλάδα, από το προηγούμενο τεύχος ζητάμε από εικαστικούς και άλλους δημιουργούς να μας χαρίσουν τις ιδέες τους για το εξώφυλλο κάθε τεύχους.

Στο τέλος του πρώτου κύκλου αυτής της περιόδου, τα έργα που θα συγκεντρωθούν, θα παρουσιαστούν σε ειδική έκθεση και θα προσφερθούν ως δώρο στους αναγνώστες μας με τρόπο που θα ανακοινωθεί έγκαιρα.

## Η παραίτηση Βαλτινού

Η παραίτηση του Θανάση Βαλτινού από τη διοίκηση του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου ήταν αναμενόμενη σε σημείο που να πιστεύουμε ότι είχε καθυστερήσει και ότι δεν έπρεπε να συνδεθεί με την αλλαγή στην ηγεσία το υπουργείου Πολιτισμού. Ο κ. Βαλτινός, ανεξάρτητα με το αν είχε καλές προθέσεις για να αφήσει ένα διαφορετικό στίγμα, δεν πίστεψε ποτέ ότι θα κατάφερνε να περάσει τις θέσεις του και είχε σχεδόν από την πρώτη εβδομάδα της θητείας του μετανιώσει που δέχτηκε την πρόταση να αναλάβει τη συγκεκριμένη θέση.

Άνθρωπο με πείσμα, διάθεση και γερό στομάχι χρειάζεται το Κέντρο Κινηματογράφου, μόνο που μαζί του χρειάζεται και αλλαγή του νομικού πλαισίου και της νοοτροπίας που θέλει τον Ελληνικό Κινηματογράφο πλήρως εξαρτώμενο από τις κρατικές επιχορηγήσεις. Όσο για τον κ. Βαλτινό, απλώς προστέθηκε στη λίστα των ανθρώπων με ιδεολογικό προφίλ διαφορετικό από αυτό της κυβέρνησης, οι οποίοι ανέλαβαν θέσεις ευθύνης στους πολιτιστικούς φορείς και τελικά παραιτήθηκαν.

## Η απαξίωση συνεχίζεται...

Μετά τα CD ήρθαν τα DVD, μετά οι ταινίες για τη φύση και τα άγρια ζώα... Και τώρα τα βιβλία... Οι αθηναϊκές εφημερίδες προχώρησαν ήδη στο επόμενο βήμα απαξίωσης των πολιτιστικών προϊόντων, αφού πλέον τα «λογοτεχνικά αριστουργήματα» είναι δωρεάν και προσφέρονται σε νάιλον σακούλα μαζί με περιοδικά, διαφημιστικά φυλλάδια και τις εφημερίδες που πλέον αποτελούν ένα μικρό μέρος του πακέτου.

Τι κι αν οι εκδόσεις που δίνονται είναι φθηνές στην ποιότητά τους, ανεξάρτητα από τα απουδάσια —όντως— κείμενα που κάποιες φορές περιλαμβάνουν; Τι κι αν σε αυτές τις εκδόσεις δεν αναφέρονται πληροφοριακά στοιχεία για το συγγραφέα, τη ζωή του και τα άλλα βιβλία του, όπως συμβαίνει σε κάθε βιβλίο που οβέται τον εαυτό του;

Αρκεί που ο κόσμος νομίζει πλέον πως ένα βιβλίο είναι δωρεάν και πως η αναπαραγωγή του δεν έχει κανένα κόστος, έτσι ώστε τα βιβλιοπωλεία να θεωρούνται περίπου ως κλέφτες, όπως κάποτε —όταν οι εφημερίδες μοίραζαν δωρεάν CD με τραγούδια— θεωρήθηκαν τα δισκοπωλεία.

## Ευχαριστίες

«Μια τολμηρή έκδοση για την Πάτρα...», έγραφε στις αρχές Απριλίου η εφημερίδα «Παρόν» συνοδεύοντας την είδηση για την κυκλοφορία του νέου τεύχους μας. Πριν λίγους μήνες ο Κώστας Ρεαβάνης από την εφημερίδα «Τα Νέα» μιλούσε για «ένα από τα καλύτερα ελληνικά περιοδικά», ενώ η εφημερίδα «Εποχή» αναπαράγει συχνά στιγμές από τα ρεπορτάζ και τις απόψεις που δημοσιεύουμε.

Αυτό που μας αρέσει περισσότερο στα σχόλια που διαβάζουμε για το «Δόντι» στον αθηναϊκό Τύπο είναι πως γράφονται από ανθρώπους που δεν έχουμε την τύχη να γνωρίζουμε προσωπικά, αλλά που κρίνοντας από τα γραπτά τους έχουν ισχυρή άποψη και εργάζονται σε μέσα που καταπιάνονται με πάθος με το αντικείμενό τους. Τους ευχαριστούμε όλους!

## Ερώτηση

Έστω ότι ένας άνθρωπος συγκεντρώνει παράλληλα τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

-Διπλώνει μεγαλόφωνα ότι θα διακόψει προσωρινά την επαγγελματική του δραστηριότητα, επειδή δεν επιδοτήθηκε από το υπουργείο Πολιτισμού.

-Αυτοπροτείνεται για τη θέση του καλλιτεχνικού διευθυντή της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, χωρίς καμία σχετική εμπειρία.

-Υποστηρίζει ότι αντιπροσωπεύει στην περιοχή του ένα μεγάλο διεθνή οργανισμό, ενώ στην πραγματικότητα απλώς έχει ιδρύσει ένα σύλλογο φίλων του συγκεκριμένου οργανισμού.

Θα εμπιστευόσασταν ποτέ αυτόν τον άνθρωπο και θα τον χαρακτηρίζατε πολιτιστικό παράγοντα; Κι όμως, αυτή την ομαδική παράκρουση έχουν πάθει αρκετοί τα τελευταία χρόνια στην Πάτρα...



Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι σήμερα είμαστε παγιδευμένοι αφενός στην αγχωτική και αλλοτριωτική καθημερινότητα και αφετέρου στην αουγκράτη φιλοδοξία μας να κατακτούμε εύκολα και γρήγορα μια λαμπερή οικονομική και κοινωνική επιφάνεια.

Διεκδικούμε πια σε κάθε δράση μας αποκλειστικά το αποτέλεσμα, αγνοώντας και μην υπολογίζοντας το πολλαπλό κέρδος της ίδιας της προσπάθειας. Στην πράξη, ακυρώνουμε τον αγώνα για χάρη του αποτελέσματος.

Μια τέτοια συμπεριφορά κυριαρχεί, δυστυχώς, σε όλες τις ενέργειές μας: Στην εκπαίδευση θηρεύουμε τίτλους και όχι τη γνώση. Στον αθλητισμό επιδιώκουμε τη διάκριση και το ρεκόρ και όχι την άθληση. Στην πολιτική στοχεύουμε στην ψήφο και όχι στη συνέπεια και την ευθύνη. Στην οικονομία αποβλέπουμε στο συμφέρον και όχι στην ωφέλεια. Στις σχέσεις μας, επαγγελματικές – φιλικές – ερωτικές, προσέχουμε την εντύπωση και όχι την ουσία. Και όσον αφορά στον εαυτό μας, επιμένουμε στα λόγια και όχι στις αποφάσεις.

Έτσι, επενδύουμε στο πρόσκαιρο, το επιφανειακό, το βολικό και χάνουμε το μόνιμο, το βαθύ κι εκείνο το ξεχωριστό αίσθημα της κατάρκτης – της επιτυχίας. Μάλιστα θα μπορούσαμε να ζήσουμε άνετα και σε μια εικονική πραγματικότητα χωρίς αγώνες, μόνο με νίκες. Τι ζωή θα ήταν αυτή! Υπεύθυνοι θα ήσαν μόνο ο «δίαιτητής» και –γενικά και ειδικά– οι άλλοι. Ενώ εμείς θα ήμασταν οι ανεύθυνοι, τα θύματα, που όλοι μάζ αδικούν και όλοι θα πρέπει να μας... στηρίζουν!

Με τέτοιες σκέψεις και δικαιολογίες μεγεθύνουμε ένα «εγώ» αόητο και ανθρωποφάγο, που μεθάει με την «επιτυχία». Κι ως έχουμε προσφέρει χωρίς κανένα δισταγμό το σώμα και την ψυχή μας βορά στον κάθε επιτήδειο μάντζερ, διαχειριστή, επικοινωνιολόγο, εμπυκωτή, καρτομάντη, ψυχοθεραπευτή και ψυχοβγάλτη.

Και λοιπόν; Πετύχαμε το ρεκόρ, πήραμε τα πτυχία, γίναμε οι πρώτοι στη γειτονιά και στα περίχωρα, μας έγραψε η εφημερίδα, μας έδειξε η τηλεόραση, μας καμάρωσε ο καθηρέφτης μας... Και μετά; Πώς περνάνε οι κρίυες νύχτες που μεγαλώνουν τις σκιές και ζητάνε την αλήθεια;

Είμαστε έτοιμοι να ομολογήσουμε την ήττα μας, αφού όλα τα κάναμε για τους άλλους και μέσα μας πια δεν υπάρχουμε; Είμαστε αποφασισμένοι να βγάλουμε το μανόυα του θριάμβου που πιστέψαμε και να ανασυντάξουμε τις δυνάμεις μας, τα όνειρά μας και τις αξίες που χρειαζόμαστε;

Γιατί κουράζουν οι κούρες όταν είμαστε ανεκπαίδευτοι και γίνονται επικίνδυνες...

Γιατί μας γελοιοποιούν οι επινίκιες γιορτές στημένων αγώνων...



# 2005

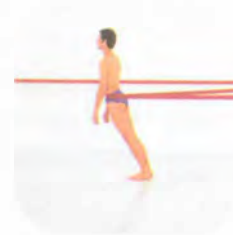
## Στιγμιότυπα ελληνικού πολιτισμού Ένας θεσμός γεννιέται

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα δημιουργείται ένας πλήρης οδηγός για τα πολιτιστικά γεγονότα και τα πρόσωπα που σημάδεψαν το 2005. Τα πάντα γύρω από τα εικαστικά, την αρχιτεκτονική, τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική, τη φωτογραφία, και το design σε έναν πολυσέλιδο τόμο.

Μια πολυτελής δίγλωσση έκδοση αφιερωμένη στο σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό και τους πρωταγωνιστές του. Η προσπάθεια που θα γίνει θεσμός.

Κυκλοφορεί στα βιβλιοπωλεία

Πληροφορίες: τηλ. 210 3821222  
email: info@highlights.gr



Ο ελληνικός πολιτισμός καταγράφεται ...

...και συναρπάζει



Όποιος, σε πείσμα του τηλεοπτικού τρόπου σκέψης, επιμένει να διατηρεί μνήμη και κρίση, θα παρατήρησε σίγουρα ότι η ελληνική ακροδεξιά επιχειρεί εσχάτως την αποτίναξη της ρετσινιάς του φασισμού και την ένταξή της στο δημοκρατικό πολιτικό τόξο. Αίφνης τα παραδοσιακά κηρύγματα μίσους κατά αριστερών, εβραίων και ομοφυλόφιλων δίνουν την θέση τους σε δηλώσεις φιλίας. Ο μέντορας της Ευρωπαϊκής Ακροδεξιάς, ο Ζαν Μαρί Λεπέν, αποκηρύσσεται πλέον ως... «φασίστας» και εκθειάζεται ο Φιντέλ Κάστρο και ο Τσε.

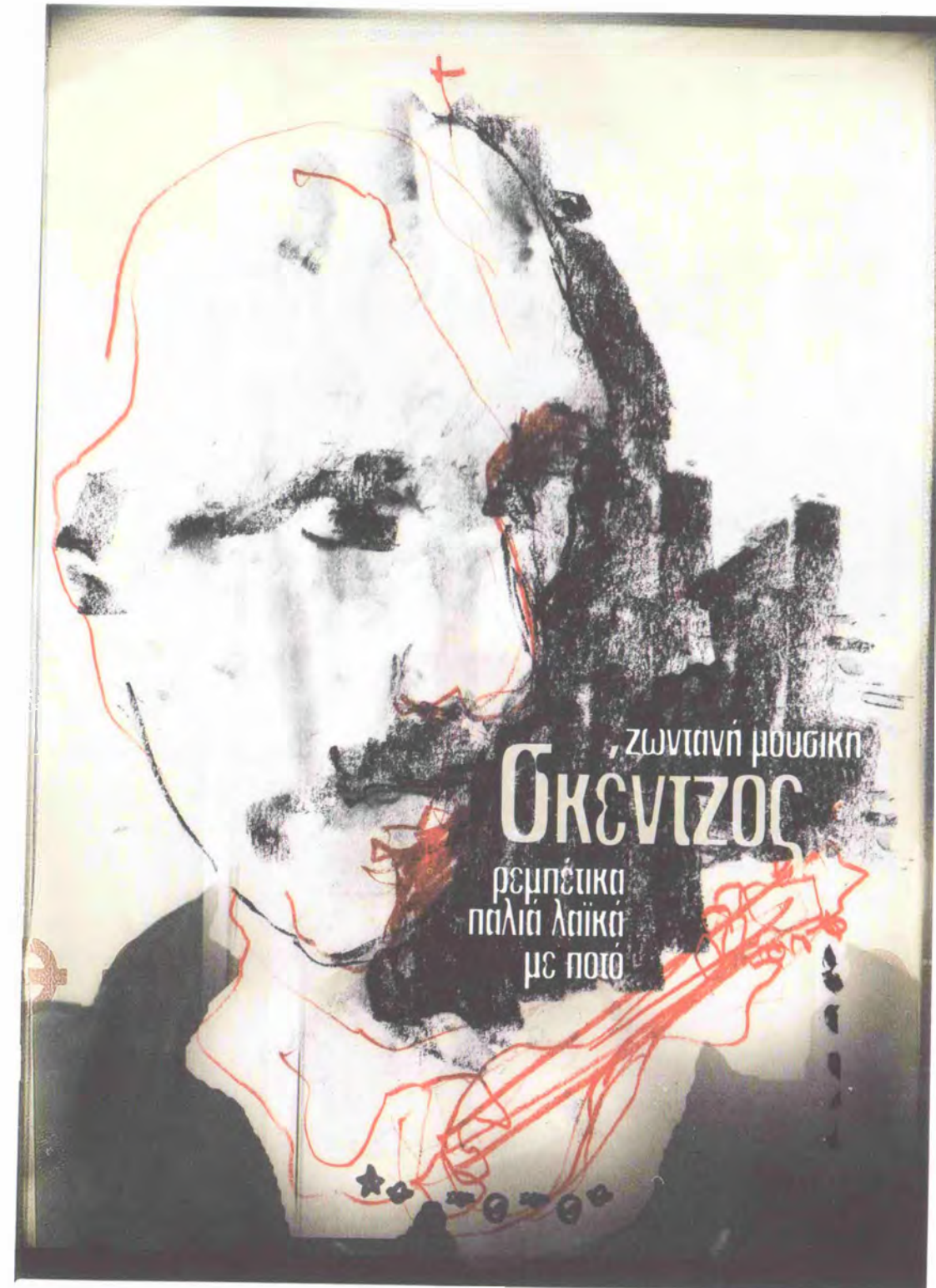
Δεν είναι η πρώτη φορά που η ακροδεξιά μεταμφιέζεται. Ας θυμηθούμε την αντιπλουτοκρατική και «σοσιαλιστική» χιτλερική ρητορική. Μετά την αποκάλυψη των εγκλημάτων του, ο παραδοσιακός φασισμός μεταλλάσσεται. Η βιολογική καθαρότητα δίνει την θέση της στην πολιτισμική. Επιπλέον, η καταστροφή του διπολικού συστήματος «σπελευθέρωσε» την ακροδεξιά από την απόλυτη ταύτιση με τις ΗΠΑ, με αποτέλεσμα σήμερα να συγκοιτάται στις δυνάμεις του ριζοσπαστικού αντιαμερικανισμού και της αντιπαγκοσμιοποίησης, όπου συναντιέται με πολλά άλλα πολιτικά ρεύματα από διαμετρικά αντίθετες αφετηρίες.

Η δική μας ακροδεξιά, ταυτισμένη με τις δυο δικτατορίες, τον όωολογισμό και την πολιτική ανωμαλία, απομονώθηκε μετά την πτώση της χούντας σε μικρές αντιμαχόμενες ομάδες, με επικεφαλής γελοίους «φύρερ». Ωστόσο, αυτό φαίνεται να αλλάζει με ταχύτητα. Μέσα από τα πραγματικά προβλήματα του τέλους του εικοστού αιώνα αναδύεται με ένταση η ξενοφοβία και ο ρατσισμός. Την ηγεσία της Ελληνικής Εκκλησίας αναλαμβάνει ένας μαχητικός γένης που διεκδικεί να εκφράσει τον ορθόδοξο φονταμενταλισμό. Κόμματα και πολιτικοί φαίνεται να μπολιάζονται από την ρατσιστική ρητορεία ή να την ανέχονται για συγκυριακές κομματικές σκοπιμότητες.

Ήταν λοιπόν αναπόφευκτη η μεταμφίεση. Η ακροδεξιά ένοιωσε επιτέλους έτοιμη να απευθυνθεί σε μεγάλα ακροστήρια. Απαραίτητη προϋπόθεση η αλλαγή γλώσσας, συμβολισμών, σχημάτων και προσώπων. Αναδύονται λοιπόν νέα πρόσωπα χωρίς καμία απολύτως ιδεολογική συνέπεια αλλά με επικοινωνιακά προσόντα και θράσος για καθημερινές παλινωδίες. Πρόσωπα που να απευθύνονται με την «κοινή λογική» στον φοβισμένο πολίτη που ανασητά ταυτότητα και σωτήρες.

Η νέα ακροδεξιά θέλει να αποτινάξει τον χαρακτηρισμό του φασίστα από πάνω της. Ο Λεπέν έστειλε πρώτος την φάμηρική της, μέσω μηνύσεων, φήμωπης όσων επέμειναν να αποκαλύπτουν την πολιτική του ως φασιστική, φάμηρικο που πλέον γίνεται προσπάθεια μέσω ανάλογων πρακτικών να εγκατασταθεί και στην χώρα μας. Η άλλη παράλληλη επιχείρηση αποχαρκτηρισμού στηρίζεται στα ΜΜΕ που νομιμοποιούν την ένταξη της ακροδεξιάς στο κομματικό σύστημα, προβάλλοντας τις απόψεις της ως «ακραίες» αλλά πάντοτε νόμιμες, χωρίς να κριτικάρουν την ουσία των θέσεών της.

Στα πλαίσια αυτά η ακροδεξιά εμφανίζεται ως εθνικά πατριωτική, πολιτικά φιλελεύθερη και κοινωνικά αριστερή δύναμη. Όμως σε αυτό ακριβώς κρύβεται ο κίνδυνος και όχι στα ποσοστά που θα συγκντρώνοι. Μια ισχυρή ακροδεξιά «απρώχνει» τα υπόλοιπα κόμματα προς την ξενοφοβία και τον ρατσισμό, διαχέει στις γραμμές τους τις αντιλήψεις της, εξασφαλίζει συμπάθεια και ανοχή. Και όσο σίγουρο είναι ότι δεν κινδυνεύει η κοινοβουλευτική δημοκρατία να αντικατασταθεί από φασιστική δικτατορία, εξίσου σίγουρο είναι ότι το όραμα της ανοικτής κοινωνίας, της κοινωνίας των πολιτών κινδυνεύει να χάσει την μάχη.



Π.Π. GERMANOY 111, ΑΝΘ ΠΟΛΗ ΠΑΤΡΑΣ, ΤΗΛ: 2610 274042

# Να βρει καταφύγιο...

της Έβενας Αλεξανδράκη

Ίσως οι παλιότεροι να θυμούνται και να γνωρίζουν πολύ καλά το παλιό πολεμικό καταφύγιο που βρίσκεται κάτω από τα Ψηλά Αλώνια, για τους νεότερους όμως και για αυτούς που δεν είναι αμιγώς Πατρινοί αλλά κατοικούν στην πόλη, μάλλον η λέξη καταφύγιο παραπέμπει γενικώς και αορίστως είτε στα πολεμικά καταφύγια είτε στα καταφύγια για ορειβάτες, εκδρομείς και σκιέρ. Και πώς όχι, αφού το καταφύγιο της Πάτρας είναι σφραγισμένο εδώ και χρόνια, εγκαταλελειμμένο, βρώμικο —πολύ επιεικής λέξη— και γενικώς τρισάθλιο.

Κατά καιρούς, έχουν βρεθεί άνθρωποι που έχουν ενδιαφερθεί να κινήσουν διαδικασίες για να ξαναοίξει, να συντηρηθεί και να γίνει επισκέψιμο με διάφορους τρόπους. Πάντα, όμως, κάπου σκόλωνε. Οι γνωστές γραφειοκρατικές διαδικασίες, που ο ένας ρίχνει την ευθύνη στον άλλο: αυτή η υπογραφή λείπει αλλά κανείς δεν ξέρει ποιος πρέπει να την βάλει για να μη λείπει... κ.τ.λ., κ.τ.λ., κ.τ.λ.

Εύλογη απορία: και γιατί να συντηρηθεί ένας τέτοιος χώρος; Θα γίνει πόλεμος; Και αν γίνει, με τη μορφή που έχει σήμερα, όχι καταφύγιο δεν μας σώζει αλλά ούτε ο ίδιος ο Θεός! Τα καταφύγια, ωστόσο, αποτελούν χώρους μνήμης και είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δεν πρέπει να καθούν. Οι τρόποι αξιοποίησης του εν λόγω καταφυγίου είναι πολλοί, αλλά χρειάζεται συντονισμό και σωστή διαχείριση.

Έχουμε ήδη παραδείγματα από το εξωτερικό. Σε πολλές χώρες, όπως στην Αγγλία, την Αυστρία, την Πολωνία, τη Ρωσία κ.α. τα καταφύγια έχουν συντηρηθεί και χρησιμοποιούνται αλλού σαν μουσειακοί και αλλού σαν εκθεσιακοί χώροι. Με την έννοια «μουσειακοί», εννοούμε ότι το καταφύγιο έχει τη μορφή που είχε παλιά, με τα τότε αντικείμενα —τα στρώματα, τις αντιασφυξιογόνες μάσκες κ.τ.λ. Έτσι, ο επισκέπτης «ζει» για λίγο το κλίμα εκείνης της εποχής και γνωρίζει από κοντά τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων που έζησαν τον πόλεμο. Από την άλλη, μπορούν να λειτουργήσουν σαν εκθεσιακοί χώροι, με υλικό ιστορικό, όπως εκθέσεις φωτογραφίας, κειμηλίων από την εποχή του πολέμου κ.ά. Μπορούν, βέβαια, να έχουν διπλή χρήση





# Το καταφύγιο των Υψηλών Αλωνίων χώροι μνήμης στο ιστορικό κέντρο της Πάτρας

Του Ξενοφώντα Αργ. Παπαιευθυμίου

Μέσα στον ιστό των σύγχρονων αστικών κέντρων συχνά υπάρχουν τόποι μνήμης της νεότερης - πρόσφατης ιστορίας, που μένουν αγνοημένοι και εγκαταλελειμμένοι από τις Αρχές και τους Φορείς. Τόποι και χώροι που έχουν μία ιδιαίτερη δυναμική καθώς συνδέονται με γεγονότα της πρόσφατης ιστορίας που βίωσαν άνθρωποι που ζουν και κινούνται ανάμεσά μας, και περιμένουν από την κοινωνία μας να τους εντάξει δημιουργικά και εκπαιδευτικά στη σύγχρονη καθημερινότητα.

Ένας τέτοιος χώρος μέσα στο ιστορικό κέντρο της πό-

λης είναι το καταφύγιο που έχει κατασκευαστεί κάτω από την πλατεία Υψηλών Αλωνίων και οι δύο εισόδοί του βρίσκονται στο πρανάς που αρχίζει από το πάνω μέρος της Τριών Ναυάρχων και αποτελεί μέρος του Αρχαίου Ρωμαϊκού Αναλημμοτικού Τοίχου.

Σήμερα οι χώροι των δύο εισόδων όπως και το εσωτερικό του καταφυγίου είναι εγκαταλελειμμένοι, γεμάτοι σκουπίδια, παρουσιάζοντας εικόνα προσβλητική για την ιστορία τους.

Το καταφύγιο κατασκευάστηκε ειδικά για να επιτελέ-

σει το σκοπό της προφύλαξης των αμάχων σε περίπτωση σεροπορικής επιδρομής, μαζί με τους υπόγειους χώρους ορισμένων ιδιωτικών και δημόσιων κτιρίων της πόλης. Τέτοιοι χώροι διαμορφώθηκαν στα υπόγεια των ξενοδοχείων «Ματζεστίκ» και «Σέσιλ» της οικίας Πραπόπουλου, στη συμβολή των οδών Κορίνθου και Γούναρη (του οποίου η είσοδος ακόμη υπάρχει παραπλεύρως της κυρίως εισόδου του κτιρίου), των μύλων Τριάντη, του Αρσασκείου και πολλών άλλων. Συνολικά διαμορφώθηκαν τριάντα δύο καταφύγια από τις 20 Δεκεμβρίου 1940 σε αντίστοιχα κτίρια με ισχυρή τοιχοποιία ή κατασκευασμένα από οπλισμένο σκυρόδεμα, χωρητικότητας 3.437 ατόμων.

Στο καταφύγιο των Υψηλών Αλωνίων έδρευε κατά τη διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου το Απόσπασμα Παθητικής Αεράμυνας (Α. Π. Α.) που ήταν υπεύθυνο για την περιοχή και στεγαζόταν σε παράπλευρο οίκημα, κοντά στη λεωφόρο Τριών Ναυάρχων, με επικεφαλής τον έφεδρο υπολοχαγό του Μηχανικού Ξενοφώντα Ι.

Ποσειευθυμίου. Το συγκεκριμένο Α. Π. Α. υπαγόταν στην Α' Υποδιόικηση Παθητικής Αεράμυνας Πατρών, επικεφαλής της οποίας ήταν ο έφεδρος λοχαγός του Πεζικού Αθανάσιος Σ. Πολυκαλάς, του οποίου η έδρα βρισκόταν στην πλατεία Πυροσβεστικού. Το Διοίκηση Παθητικής Αεράμυνας Αχαιΐας είχε ο ταγματάρχης της Χωροφυλακής Νικόλαος Τσιτούρας, ο οποίος στο παρελθόν ως μοίραρχος είχε υπηρετήσει ως Διοικητής της Υποδιόικησης Χωροφυλακής Πατρών. Οι υπόγειοι θολωτοί διάδρομοι και χώροι του καταφυγίου των Υψηλών Αλωνίων στην περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στέγασαν τις αγωνίες των αμάχων και ένστολων Πατριών, ενώ σήμερα (καθώς δεν συντρέχουν πρακτικοί λόγοι χρήσης ως καταφυγίου) θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως χώροι μνήμης (κάτι το οποίο συμβαίνει σε ανάλογους χώρους σε όλη την Ευρώπη) και καλλιτεχνικής έκφρασης, με εκπαιδευτικό και δημιουργικό χαρακτήρα.

και υπόσταση: σε ένα τμήμα τους να αναβιώνει το παρελθόν αυτούσιο και στο υπόλοιπο να υπάρχει η εκάστοτε έκθεση. Όπως μας είπε ο κ. Τριαντάφυλλος Τριανταφυλλόπουλος, μέλος της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας, είχε κάνει μαζί με άλλους, πριν από κάποια χρόνια, μια πρόταση προς το Δήμο για την αξιοποίηση του καταφυγίου. Όλα θα γίνονταν — και πρέπει να γίνουν, στα πρότυπα του παλιού καταφυγίου: η αρχιτεκτονική διαρρύθμιση, οι φωτισμοί κ.τ.λ. Όλοι είχαν συμφωνήσει —προφορικά— και είχε ξεκινήσει η διαδικασία συλλογής όλων των εγγράφων που απαιτούνταν: υπογραφή από την Αστυνομία για την ασφάλεια του χώρου —ότι δεν έχει μέσα η. χ. εκρηκτικά—στατική μελέτη από

τη Νομαρχία, αρχιτεκτονική μελέτη από το Δήμο. Μετά, όμως, κάπου «κόλλησε». Οι πόρτες ήταν κλειδωμένες και τα κλειδιά χαμένα! Και κάπου εκεί σταμάτησε η προσπάθεια.

Από την άλλη, η Περιφέρεια μας ενημέρωσε ότι και αυτή έχει κάνει πρόταση στο παρελθόν, η οποία πέρσσε στα «ψιλά». Το σημαντικότερο πρόβλημα το εντοπίζουν στο γεγονός ότι δεν «έχει μπει στο μυαλό του Δήμου» η σημασία τέτοιου εγχειρήματος ώστε να προωθήσουν κάποιες διαδικασίες. Μας είπαν, μάλιστα, ότι το καταφύγιο ανήκει στο Δήμο και ότι αυτός έχει τον πρώτο λόγο.

Το αρμόδιο, τώρα, τμήμα του Δήμου, το τμήμα Δημοτικής Περιουσίας, λέει πως δεν έχει καμία σχέση με το καταφύγιο και δεν υπάρχει πουθενά στα χαρ-



## ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΑΣ ΙΔΙΟΤΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΥΣ

1) Μή αροσαθήτε νά εισέλθητε εἰς τὸ καταφύγιον μετὰ τὴν εἰδοαοίησιν τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτοῦ διὰ συνω-  
πηρώδη ὃ αροθραόμενος ἀριθμὸς ἀτόμων, ἀρὸς  
ἀσφαλίην συνασπισμοῦ καὶ τῶν ἐκ τοῦτου ἐκκινηθῶ-  
νων συνεπειῶν.

2) Εἰσερχοσθε εἰς τὸ καταφύγιον ἡρέμως, ἡσυχῶς  
καὶ μὲ τῆν ἀρὸς ἀσφαλίην δυνατημάτων.

3) Ἀσφαλίητε τὸ κίανισμα, τοὺς δορυδους, τὰς  
ἀσκόκους μεσικινήσεις, τὰς φωνασκίας, ἢ τὴν ἀφὴν  
λαμαπήριον, γυγιῶν, κηρίων κ.λ.α., ἐντὸς τῶν κατα-  
φυγίων, ἀρὸς ἐξοικονόμησιν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγα-  
λυτέρως ἀσούπητος ὄψιμόν, διὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς  
ἐκεί μακρὸν διαρκείας τοῦ συναγερμού.

4) Μή αραμαμβάνετε κατοικίδια ζῶα εἰς τὸ κα-  
ταφύγιον.

5) Μή ρυαίνετε ἢ φείριετε τοὺς τοίχους, δάπεδον  
κ.λ.α., καὶ μὴ ἐγγίσετε τὰ ἐργαεῖα, φαρμακευτικὰ εἶδη  
καὶ ροιὰ ἐν τῷ καταφυγίῳ ὑπάρχοντα ἀντικείμενα.

6) Μή ἐξέρχεσθε τοῦ καταφυγίου ἀπὸν ἢ ἐκτραπῆ  
τοῦτο ἀρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτοῦ.

7) Ὑπακούετε ἀπάντοτε εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ κα-  
ταφυγίου ἀρὸς τὸ ἴδιον σημεῖρον σας.

Ὅι ααραβαίνοντες τὰς ἀνωτέρω ὁδηγίας ααρα-  
αέμονται εἰς τὸ Λτρατοδικεῖον.

ΚΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΕΙΟΥ ΣΗΜ. ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ



τιά του. Η υπεύθυνη μάλιστα του τμήματος δεν είχε ξανακούσει για την ύπαρξή του. Ευγενική και πρόθυμη πάντως, έψαξε για το θέμα με το προαναφερθέν αποτέλεσμα.

Η έρευνα τελικά μας «έβγαλε» στη Νομαρχία και στο Π. Σ. Ε. Α. (Πολιτικός Σχεδιασμός Επείγουσών Αναγκών) το οποίο είναι αρμόδιο για τη διαχείριση του καταφυγίου και ο τελικός «διαμεσολαβητής» ανάμεσα στην Αστυνομία και το Υπουργείο. Σύμφωνα με πληροφορίες, έχουν ζητηθεί κάποιες φορές χρήματα στο παρελθόν για τη συντήρησή του τα οποία, όμως, ποτέ δεν ήρθαν. Ωστόσο, και αυτή τη στιγμή έχουν ζητηθεί χρήματα για να ξαναφτιαχτεί ουσιαστικά από την αρχή, με στόχο τη χρήση του για το σκοπό που έχει φτιαχτεί, δηλαδή για πόλεμο. Μια τέτοια χρήση απαιτεί βέβαια πολλή δουλειά, αφού ο χώρος πρέπει να γίνει κατοικήσιμος. Εκτός των εργασιών για τον ίδιο το χώρο, όπως καθαρίσμα, φωτισμοί κ. ά. πρέπει να μπου ψυγεία για τα φάρμακα, στρώματα, μάσκες κ. τ. λ. Ούτε αυτή η πρόταση έχει απαντηθεί, πάντως, ακόμα. Το πότε και αν θα γίνει αυτό, άγνωστο. Μια τέτοια χρήση, ασφαλώς, δεν αποκλείει παράλληλα μια εκθεσιακή ή μουσειακή λειτουργία και πάντα στο ίδιο κλίμα. Είτε αφήνοντας ένα μικρό κομμάτι του χώρου με αντικείμενα της εποχής είτε με έκθεση φωτογραφιών στους τοίχους ή άλλου ιστορικού-πολεμικού υλικού.

Είναι πραγματικά κρίμα η πόλη να μην εκμεταλλεύεται τους δικούς της ιστορικούς χώρους προς όφελος της ίδιας, των κατοίκων της αλλά και των επισκεπτών που έρχονται εδώ και έχουν ελάχιστα πράγματα να δουν. Πρέπει η πόλη να αποκτήσει οσημία αναφοράς για τον πρόσθετο λόγο ότι η Πάτρα είναι μια πόλη με ιστορία και παράδοση, στοιχεία που παραμένουν ζωντανά μόνο στη μνήμη.

# «Ο εκπαιδευτικός δεν έχει μόνο τον πίνακα και την κιμωλία»

Μια ψηφιακή  
εργασία για  
την **ελιά**  
έφερε στην κο-  
ρυφή της  
Ευρώπης τους  
μαθητές του  
8ου Ενιαίου  
Λυκείου  
Πατρών

της Νεκταρίας Σερέπη

Ευρωπαϊκή αναγνώριση απέσπασαν πρόσφατα οι μαθητές του 8ου Ενιαίου Λυκείου της Πάτρας για την εργασία τους με θέμα «Ελιά - Ελαιόλαδο» στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος ψηφιακής αδελφοποίησης σχολείων σε χώρες της Ε.Ε. «eTwinning». Εθνικό Βραβείο στις ψηφιακές πηγές και Πανευρωπαϊκό στη δεύτερη Ευρωπαϊκή Διάσκεψη του προγράμματος, στο εντυπωσιακό Design Center στο Linz της Αυστρίας. Ήταν οπωσδήποτε δύο μεγάλες νίκες...

Η Συντονίστρια του προγράμματος Αγγελική Οικονομοπούλου Καθηγήτρια Πληροφορικής ένιωσε φυσικά υπερήφανη εκπροσωπώντας το σχολείο της, ταυτόχρονα όμως λέει πως «είναι κρίμα που έλειπαν τα παιδιά από αυτή τη στιγμή...».

Το eTwinning έχει ως στόχο τη διασύνδεση των σχολείων της Ευρώπης και αποτελεί από το Σεπτέμβριο του 2004 μία από τις πολλές δράσεις του προγράμματος eLearning της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει την αδελφοποίηση και τη συνεργασία ευρωπαϊκών σχολείων, με αντικείμενο τις τεχνολογικές εφαρμογές. Δε σκοπεύει να αντικαταστήσει την παραδοσιακή μορφή ανταλλαγής μαθητών. Είναι μια συνεργατική δράση όπου δύο τουλάχιστον σχολεία από δύο τουλάχιστον ευρωπαϊκές χώρες, κάνοντας χρήση εργαλείων Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών συνεργάζονται ώστε να αποκομίσουν παιδαγωγικά, κοινωνικά και πολιτισμικά οφέλη.

### Πώς ξεκίνησε η προσπάθεια;

Η ενασχόληση μου με τις Τεχνολογίες Πληροφορικής Επικοινωνιών με έκανε να ανακαλύψω εντελώς τυχαία στο Ευρωπαϊκό Σχολικό Δίκτυο το eTwinning. Ένα ηλεκτρονικό μήνυμα στο forum της πύλης του eTwinning



ήταν αρκετό για να ενδιφεροθούν κάποιο σχολείο για συνεργασία πάνω στο θέμα της ελιάς που είχα προτείνει. Το ενδιαφέρον μου τράβηξε μια Ιταλίδα καθηγήτρια Αγγλικών από το Ιταλικό σχολείο IPSIA TREBISACCE, η Teresa Costanza. Οι λόγοι ήταν ότι προερχόταν από χώρα που επίσης έχει παράδοση στη καλλιέργεια της Ελιάς και την παραγωγή Ελαιολάδου και το γεγονός ότι στη περιοχή τους υπάρχει ένας αρχαιολογικός χώρος με ευρήματα που έχουν σχέση με την Ελλάδα. Οι κάτοικοι της περιοχής από την εποχή του χαλκού ταξίδευαν στην Ελλάδα, μεταφέροντας λάδι με κιούπια που έχουν βρεθεί σε ανασκαφές.



#### **Οι μαθητές μπόκαν εύκολα στο «σχέδιο»;**

Όταν μίλησα στους μαθητές μου για το eΤwίπνηση έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρότι είναι μαθητές της Γ' Λυκείου. Όλη η εργασία υλοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του μαθήματος «Πολυμεσικά δίκτυα». Η εμπειρία μου ήταν μοναδική καθώς δεν μπορούσα να φανταστώ αυτό που γινόταν στην τάξη. Το ενδιαφέρον που έδειχναν οι μαθητές μου και το τι δημιουργήσαμε ήταν έξω από το προβλεπόμενο. Το συγκεκριμένο μάθημα είναι «επιλογής», δηλαδή οι μαθητές το επιλέγουν για να είναι λίγο πιο χαλαροί... Στην αρχή της χρονιάς δίνοντας στους μαθητές μου το φύλλο εργασίας για το μάθημα της ημέρας αγανακτούσαν και με παρακαλούσαν να τους αφήσω λίγο πιο χαλαρούς. «Κυρία εμείς πήραμε το μάθημα να είμαστε πιο άνετο και σεις μας πιέζετε», μου έλεγαν.. Όταν ξεκινήσαμε το πρόγραμμα οι μαθητές περίμεναν πραγματικά τις ώρες που είχαμε το μάθημα για να δουλέψουν το πρόγραμμα. Έμαθαν πράγματα που ούτε φαντάζονταν, αλλά και εγώ σαν καθηγήτριά τους δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα μπορούσα να διδάξω τόσο πολλά σε τόσο λίγο διάστημα. Αυτά που έμαθαν μέσα σε αυτούς τους τρεις μήνες, πιστεύω δε θα τα καταφέρναμε ούτε σε ένα χρόνο.

#### **Ποιο ήταν το σημαντικότερο κίνητρο;**

Το κίνητρο ήταν η εσφή και η επικοινωνία που είχαν με το άλλο σχολείο. Και εγώ και οι μαθητές μου συνεχίζουμε να επικοινωνούμε με τους Ιταλούς συνεργάτες μας, καθώς όλοι πλέον έχουμε ένα φίλο στην Ιταλία. Σχεδόν κάθε Τετάρτη είχαμε επικοινωνία με το σχολείο της Ιταλίας μέσω τηλεδιάσκεψης. Με το eΤwίπνηση οι μαθητές και από τις δύο χώρες αντάλλαξαν πληροφορίες για την σχολική και οικογενειακή τους ζωή, αλλά το πιο σημαντικό ήταν η αύξηση των δεξιοτήτων τους στις Νέες Τεχνολογίες και η εξάσκηση της Αγγλικής γλώσσας. Σκοπός του συγκεκριμένου project δεν ήταν η Ελιά σαν θέμα αλλά η επικοινωνία, η ανταλλαγή κουλτούρας, και το πιο σημαντικό η αύξηση των δεξιοτήτων των μαθητών στις Νέες Τεχνολογίες κατασκευάζοντας ένα δικτυακό τόπο, καθώς και η χρήση της Αγγλικής Γλώσσας.

#### **Γιατί η Ελιά και όχι κάτι άλλο;**

Γιατί η ελιά για μας τους Έλληνες είναι η ιστορία μας, ο πολιτισμός μας, είναι ένα σύμβολο ιερό είναι η

είδη η Ελλάδα. Μέσω αυτού του προγράμματος γίνεται ανταλλαγή κουλτούρας. Ήθελα λοιπόν να κάνω και ένα προμoτιoη της χώρας μας. Έτσι κατασκευάσαμε μια ψηφιακή τρίγλωσση πηγή με θέμα «Olive Tree - Olive Oil» που περιέχει το πάντα για την Ιστορία της Ελιάς και του Λαδιού, για την ελιά και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τη μεσογειακή διατροφή, συνταγές, και μια πολύ όμορφη συλλογή φωτογραφιών. Αυτό το κομμάτι το χαρήκαμε πάρα πολύ... Ως προωθήτρια του προγράμματος μπορώ τώρα να συμβουλευώ όλους τους εκπαιδευτικούς να δοκιμάσουν αυτό το νέο τρόπο διδασκαλίας. Οι επαχές αλλάζουν και η τεχνολογία έρχεται να βοηθήσει. Ο εκπαιδευτικός δεν έχει μόνο τον πίνακα και την κιμωλία για εργαλεία. Οι Νέες Τεχνολογίες πλέον τώρα έχουν τον πρώτο ρόλο...

#### **Ποιες εμπειρίες σας άφησε η επιτυχία του προγράμματος;**

Ήταν μια μοναδική εμπειρία. Είμαστε ένα σχολείο που δεν είναι κεντρικό, σε μια εργατική περιοχή της Πάτρας, που μόλις μερικά χρόνια πριν —τέσσερα περίπου— βρισκόμαστε σε σχολείο με διπλή βάρδια που όλοι αγωνίζονταν να κρατήσουν τους μαθητές να μην φύγουν... Πριν περίπου ένα μήνα με κάλεσαν σε ένα περιβαλλοντικό πανελλαδικό συνέδριο για την Ελιά και τελειώνοντας την εισήγησή μου με πλησίασε ένας απλός ελαιοπαραγωγός φανερά συγκινημένος και μου είπε «σας ευχαριστώ που μας κάνατε περήφανους στην Ευρώπη» το ίδιο βράδυ με περίμενε με ένα τενεκέ λάδι και κάποιες πανέμορφες φωτογραφίες από ελιές. Ήταν και αυτό ένα βραβείο, το ότι συγκινήσαμε ένα άνθρωπο που αγαπάει την ελιά.



Ιωάννης Σελλάς Διευθυντής

## «Έχουμε ήδη σχέδια για το μέλλον»

Ο Ιωάννης Σελλάς, Διευθυντής του θου Ενισιού Λυκείου της Πάτρας, αισθάνεται αίγουρος ότι το σχολείο του αποτέλεσε πρότυπο συνεργασίας και ομαδικότητας μεταξύ μαθητών και καθηγητών.

«Τα παιδιά έδειξαν πολύ μεγάλο ενθουσιασμό, φάνηκε ότι τους άρεσε τελικά πόρα πολύ», μας λέει βλέποντας ότι «λόγω του προγράμματος αυτού άλλαξε και ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος της Γ' Λυκείου. Οι μαθητές άρχισαν να δουλεύουν κατά ομάδες αντί για το παραδοσιακό δασκαλοκεντρικό σύστημα διδασκαλίας».

«Τα παιδιά αναπτύσανε νέες πρωτοβουλίες μέσα από την πρακτική εξάσκηση όπως η τηλεδιάσκεψη, η παραγωγή και ανταλλαγή e-mail, είδαν τις συνθήκες μιας άλλης χώρας, μίλησαν με παιδιά που έχουν μια διαφορετική αντίληψη από τη δική τους και είδαν βέβαια ομοιότητες και διαφορές. Στόχος του προγράμματος είναι να φέρει πιο κοντά τους λαούς της Ευρώπης. Πρόκειται για μια ηλεκτρονική αδελφοποίηση μεταξύ σχολείων».

Η προσπάθεια συνεχίζεται, μας λέει ο κ. Σελλάς. «Στο πλαίσιο του προγράμματος Comenius επιδιώκουμε να ξεκινήσουμε ένα νέο πρόγραμμα σε συνεργασία με σχολείο της Ιταλίας και της Γερμανίας, της Πολωνίας και της Τουρκίας. Ήδη είμαστε σε επικοινωνία, όμως δεν γνωρίζω πόσοι θα πάρουν τελικά μέρος, αφού στο συγκεκριμένο πρόγραμμα υπάρχει μια πιο πολύπλοκη διαδικασία στη χρηματοδότηση του» τονίζει συνοκινώνοντας ότι το θέμα της νέας αυτής εργασίας θα είναι «Η πορεία της Γυναίκας μέσα στους Αιώνες».

27 Μαρτίου

# Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου

Ο εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας Θεάτρου καθιερώθηκε το 1962 από το Διεθνές Ινστιτούτο Θεάτρου (Δ. Ι. Θ.). Γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 27 Μαρτίου από την παγκόσμια θεατρική κοινότητα. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Δ. Ι. Θ. επιλέγει κάθε φορά μία διεθνώς αναγνωρισμένη προσωπικότητα του θεάτρου από μία χώρα—μέλος για να γράψει το μήνυμα το οποίο διαβάζεται σε όλα τα θέατρα και μεταδίδεται από τα ΜΜΕ σε όλον τον κόσμο. Κατά καιρούς μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου έχουν γράψει οι: Ζαν Κοκτώ, Άρθουρ Μίλλερ, Λώρενς Ολίβιε, Ζαν Λουί Μπαρώ, Πήτερ Μπουκ, Πάμπλο Νερούδα, Ευγένιος Ιονέσκο, Λουκίνο Βισκόντι, Μάρτιν Έσλιν, Ιάκωβος Καμπανέλλης, Αριάν Μνουσκίν κ.ά. Φέτος το μήνυμα έγραψε ο Μεξικάνος συγγραφέας Βίκτορ Ούγκο Ρασκόν Μπάντα.

Σας το μεταφέρουμε αυτούσιο.

**Victor Hugo Rascon Banda**

Θεατρικός συγγραφέας

Μεξικό



## Μία ακτίδα ελπίδας

Κάθε μέρα θα έπρεπε να θεωρείται Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου, καθώς τους τελευταίους είκοσι αιώνες, η φλόγα του θεάτρου καίει πάντα σταθερή σε κάποια γωνιά του κόσμου.

Το θέατρο απειλείται πάντα από τον αφανισμό του, ειδικά μετά την άνοδο του κινηματογράφου, της τηλεόρασης και, στις μέρες μας, των ψηφιακών μέσων. Η τεχνολογία εισέβαλε στη σκηνή και εκμηδένισε την ανθρώπινη διάσταση. Επίσης, έγινε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί «πλαστικό» θέατρο, ένα είδος ζωγραφικής της κίνησης που αντικατέστησε τον εκφωνούμενο λόγο. Τα έργα ανέβαιναν χωρίς διάλογο, χωρίς φώτα ή χωρίς ηθοποιούς, χρησιμοποιώντας μονάχα ανδρείκελα και κούκλες προβαλλόμενα με σύνθετα φωτιστικά εφέ. Η τεχνολογία προσπάθησε να μετατρέψει το θέατρο σε μια επίδειξη βεγγαλικών ή σε μια εκθεσιακή ατραξιόν.

Αυτή τη στιγμή παρακολουθούμε την επιστροφή των ηθοποιών μπροστά στους θεατές. Σήμερα, βλέπουμε την επιστροφή του λόγου στη σκηνή. Το θέατρο αρνήθηκε τη μαζική επικοινωνία και αναγνώρισε τα έμφυτα όριά του, δύο άνθρωποι κοιτάζονται μεταξύ τους, επικοινωνώντας συναισθήματα, αισθήματα, όνειρα και ελπίδες. Η σκηνική τέχνη εγκαταλείπει την αφήγηση ιστοριών για να πραγματευτεί ιδέες.

Το θέατρο κινείται, φωτίζει, προκαλεί σπουδαία, ταράζει, εξυψώνει το πνεύμα, αποκαλύπτει, προκαλεί και αθετεί συμβάσεις. Πρόκειται για μια συζήτηση με την κοινωνία. Το θέατρο είναι η πρώτη τέχνη που αντιμετωπίζει το κενό, τις σκιές και τη σιωπή για να κάνει τις λέξεις, την κίνηση, το φωτισμό και τη ζωή να ανασυρθούν. Το θέατρο είναι ένα ζωντανό πλάσμα που καταστρέφει τον εαυτό του όταν δημιουργείται, όμως πάντα ξεπροβάλλει μέσα από τις στάχτες. Είναι μια μαγική επικοινωνία όπου όλοι οι άνθρωποι δίνουν και παίρνουν κάτι το οποίο τους μεταμορφώνει. Το θέατρο αντανάκλα το υπαρξιακό άγχος του ανθρώπινου είδους και ξεδιαλύει την ανθρώπινη κατάσταση. Δεν είναι οι δημιουργοί του που μιλούν μέσα από το θέατρο, αλλά η κοινωνία της κάθε εποχής. Το θέατρο έχει ορατούς εχθρούς, την έλλειψη της καλλιτεχνικής παιδείας στην παιδική ηλικία που εμποδίζει την ανακάλυψη και την απόλαυσή του· τη φτώχεια που εισβάλλει στον κόσμο, κρατώντας το κοινό μακριά, καθώς και την αδιαφορία και την ολιγωρία των κυβερνήσεων που θα έπρεπε να το προωθούν.

Θεοί και άνθρωποι συνήθιζαν να μιλούν ο ένας στον άλλο επί σκηνής, όμως τώρα οι άνθρωποι μιλούν με άλλους ανθρώπους. Επομένως, το θέατρο θα πρέπει να γίνει πιο σπουδαίο και καλύτερο από την ίδια τη ζωή. Το θέατρο είναι μια πράξη πίστης στην αξία μιας σοφής λέξης σε ένα παράλογο κόσμο. Είναι μια επίδειξη πίστης σε ανθρώπινα όντα που είναι υπεύθυνα για το πεπρωμένο τους.

Θα πρέπει να βιώσουμε το θέατρο για να καταλάβουμε τι συμβαίνει σε μας, να μεταγγίσουμε τον πόνο και τα βάσανα που υπάρχουν γύρω μας, αλλά και να ξεκλέψουμε μια ακτίδα ελπίδας μέσα στο χάος και τον εφιάλτη της καθημερινής ζωής μας.

Ζήτω οι πρωτεργάτες της τελετουργίας του θεάτρου! Ζήτω το θέατρο!

## Περί κτηρίων, τηλεοπτικών αστέρων και άλλων δαιμονίων

Η νέα στήλη του περιοδικού ως νέα, δεν θα μπορούσε να περάσει ασχολίαστη. Φίλοι και αναγνώστες του περιοδικού τηλεφώνησαν κάνοντας διάφορα σχόλια για την ιδέα. Μεταξύ αυτών των σχολίων ήρθε και μία επιστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από έναν φίλτατο συνάδελφο και γνωστό στην Πάτρα δημοσιογράφο, τον Αλέξη Γκλαβά. Ο Αλέξης έστειλε μια αρκετά μεγάλη επιστολή, στην οποία ανοίγει πολλά ζητήματα. Λόγω περιορισμένου χώρου, δημοσιεύουμε ένα απόσπασμα.

### Αγαπητή Έλενα

Μεγάλο θέμα άνοιξες με το «Κολλημένη(οι) με τη γλώσσα» που βάζεις μερικά σημαντικά θέματα, στα οποία όμως δείχνεις να έχεις καταλήξει και όχι να προβληματίζεσαι. (Σε μερικά απ' αυτά τουλάχιστον). Στο αμέσως επόμενο άρθρο που υπογράφεις («Το διοικητήριο της Αστυνομίας»), υιοθετείς το «κτήριο» αντί του «κτίριο», δεχόμενη την —κατά πολλούς— λάθος σύνδεσή του με το «κτήριο» και όχι με το «κτίζω».

Εκείνο όμως που με προβληματίζει περισσότερο, είναι ο στόχος αυτής της σειράς άρθρων. Τον βλέπω λίγο Δον Κικωτικό. Μήπως κοπιάζεις άδικα; Μήπως, απλά δεν ενδιαφέρει κανέναν να μάθει; Για τον απλούστατο λόγο, ότι ζούμε σε μια κοινωνία που το μόνο που μετρά είναι το «φαινόσθαι» και όχι το «είναι»;

Μήπως θα ήταν ποιο εποικοδομητικό να αναφερόσταν στα κλιτά και τα άκλιτα π.χ. της ελληνικής γλώσσας, απευθυνόμενη στους ραδιοτηλεοπτικούς αστέρες, εξηγώντας π.χ. ότι ο επικεφαλής είναι άκλιτο και άρα δεν κάνει «του επικεφαλής», εν αντιθέσει προς τον «πάτερ» ο οποίος κλίνεται; Ότι τα «βαρέα και ανθυγιεινά» επαγγέλματα, στον ενικό τους ΔΕΝ είναι το «Βαρέο και ανθυγιεινό»; Ότι ο «διευθύνων σύμβουλος» στη γενική δεν είναι «του διευθύνων σύμβουλου»;

Εκείνες οι καταλήξεις των (πρώην) δευτερόκλιτων στην κλητική πάλι; Που το «ε» έχει αντικατασταθεί με το «ο», αρχής γενομένης από τα μεγάλα τηλεοπτικά αστέρια; Που δίνουν και παίρνουν τα «κ. Γιακουμάτο», «κ. Ευαγγελάτο», «κ. Βενιζέλο». Άρα, γιατί όχι και (στην κλητική εννοείται) «κύριο Γεωργακόπουλο», «κύριο Αποστολόπουλο» κ.λπ.; (Η λέξη «κύριος» ως γνωστόν ήταν δευτερόκλιτη, άρα έχει την ίδια γραμματική συμπεριφορά με το «Βενιζέλος» ή το «Γιακουμάτος» το οποίο ήταν επίσης το πάλαι ποτέ δευτερόκλιτο.)

Φιλικά

Ο (επίσης) Κολλημένος με τη γλώσσα

Αλέξης Γκλαβάς

Υ.Γ.: Πάντως πρέπει να ομολογήσω ότι, χάρηκα ιδιαίτερα βλέποντας το ένθετο «Βιβλιοθήκη» της «Ελευθεροτυπίας» να κυκλοφορεί με αφιέρωμα στον Ρεμπό και όχι στον Ρεμπό. Γιατί αυτή η γελοία αιτιολόγηση «με την

απλούστερη δυνατή ορθογραφία» μου φέρνει αναγούλα όταν βλέπω τον Σαίξπηρ ως Σέξπιρ.

Υ.Γ.2: Απορώ στην αριθμολογία σου πως σου ξέφυγε το συνθετικότερο των λαθών. Εκείνο το «στις 1 η ώρα», αντί του «στη 1 η ώρα».

Ο Αλέξης άνοιξε κι άλλα ζητήματα που δεν γίνονταν όμως να τα συμπεριλάβουμε λόγω περιορισμένου χώρου. Θα τα διαπραγματευτούμε όμως όλα εν καιρώ.

Κατ' αρχάς, να προσπαθήσουμε να λύσουμε το θέμα της ορθογραφίας του *κτηρίου*. Πράγματι έχω υιοθετήσει τη γραφή *κτήριο*. Ακόμη όμως και αν είχα κατασταλάξει θα έπρεπε να το γράφω κάπως. Έτσι δεν είναι; Προσωπικά εγώ δεν μπορώ να ετυμολογήσω τη λέξη, ωστόσο, το Λεξικό του Μπαμπινιώτη, του Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη και του Εμμ. Κριαρά —που είναι νεότερα— συμφωνούν ότι πρόκειται για παρετυμολόγηση του *κτίζω* και ότι η λέξη προέρχεται από το οικητήριο ή ευκτήριο, με τη διαφορά ότι το δεύτερο λεξικό προτείνει τη γραφή *κτήριο* προφανώς με τη λογική ότι έτσι έχει καθιερωθεί. Το Λεξικό του Μπαμπινιώτη μάλιστα σημειώνει ότι το ρήμα *κτίζω* δεν μπορεί να έχει παράγωγα με την κατάληξη *-ίριο*. Τώρα, τι λένε κάποια λίγο παλιότερα λεξικά: Το «Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας» από τις εκδόσεις Τεγόπουλος-Φυτράκης (1988) συμφωνεί με τα παραπάνω, με τη διαφορά ότι έχει και τη σημείωση ότι το *κτήριο* είναι η παλαιότερη γραφή του *κτήριο*. Το Λεξικό του Ηλ. Καμπανά (1982) αναφέρει μόνο τη γραφή *κτήριο* χωρίς ετυμολόγηση ή άλλο σχόλιο, ενώ το Λεξι-

κό του Παν. Λαμπραράκη (1993) έχει μόνο το λήμμα *κτήριο* με τη σημείωση «ετυμολογούν όχι από το κτίζω αλλά από το οικητήριο ή ευκτήριο και γράφουν κτήριο». Προφανώς θεωρεί λάθος το *κτήριο*. Πάντως, βλέπουμε ότι τα περισσότερα νεότερα λεξικά συμφωνούν με την ετυμολόγηση από το οικητήριο και η οποία σήμερα νομίζω πως είναι γενικά αποδεκτή. Ποια τώρα γραφή πρέπει να χρησιμοποιούμε... αυτό είναι θέμα (και όχι μόνο για το κτήριο) που «σπκώνει» πολλή συζήτηση.

Τώρα στο θέμα του «κ. Ευαγγελάτο». Όντως αυτά τα ονόματα είναι δευτερόκλιτα και έχουν στην κλητική κατάληξη *-ε*, αλλά ο ίδιος ο κανόνας έχει και εξαιρέσεις. Κατ' αρχάς συμφωνούμε ότι όλα τα προπαροξύτονα κάνουν κλητική σε *-ε*: «κύριε Γεωργακόπουλε». Η εξαίρεση του κανόνα αφορά κατά βάση στα παροξύτονα: κάποια βαφτιστικά ονόματα όπως (στην κλητική τα παραδείγματα) Αλέκο, Γιώργο, Πέτρο κ.ά., μερικά κοινά ουσιαστικά όπως γέρο, και κάποια οικογενειακά ονόματα όπως κύριε Παυλάκο. Μήπως έχουν βασιστεί σε αυτό οι τηλεπαρουσιαστές και οι καλεσμένοι τους, και έχουν κάνει όλες τις κλητικές των παροξύτων σε *-ο*; Αυτή η εξαίρεση, ωστόσο, προφανώς δεν καλύπτει και τα εις-άτος. Τώρα για το «Βενιζέλο», δεν κλίνεται όπως το «Πέτρος»;

Όσο για τα κλιτά και τα άκλιτα μέρη, θα τα συζητήσουμε λίγο αργότερα. Στο επόμενο τεύχος, θα επιχειρήσουμε να «συνομιλήσουμε» με τον Ρεμπό. Ή με τον Ρεμπό!...

Ιδέες, σκέψεις, απορίες, ενστάσεις στο: [ealexandraki@todonti.gr](mailto:ealexandraki@todonti.gr)

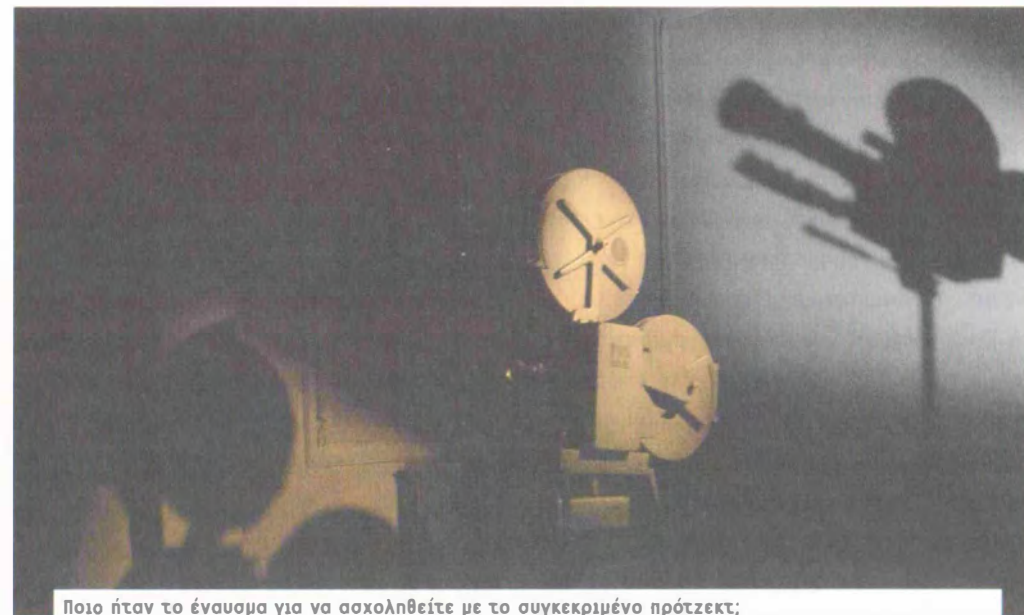
# ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Η εικαστική εγκατάσταση «Επίκαιρα Πατρών: Ο Λαβύρινθος με τις εικόνες» του Βασίλη Κοσμόπουλου ήταν, μέχρι στιγμής, η δημοφιλέστερη και πιο επιτυχημένη εκδήλωση στην Πάτρα του 2006, δεδομένου και του γεγονότος ότι τα εικαστικά δεν είναι δημοφιλής τέχνη. Η έκθεση εγκαινίασε σχεδόν τις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής και η μεγάλη επιτυχία της έδωσε έναν αέρα αισιοδοξίας και άλλαξε την ατμόσφαιρα μизέριας και πτωπότητας που επικρατούσε στην πόλη. Εμείς αναζητήσαμε, μεσούσης της έκθεσης, τον φυσικό αυτουργό του «Λαβύρινθου». Δέχτηκε με μεγάλη προθυμία όχι μόνο να μας μιλήσει, αλλά και να φιλοτεχνήσει το εξώφυλλο του συγκεκριμένου τεύχους και τον ευχαριστούμε θερμά και γι' αυτό. Εδώ σας παρουσιάζουμε το απαύγασμα της πολύ ενδιαφέρουσας συνάντησης που είχαμε με τον Πατρινό δημιουργό, Βασίλη Κοσμόπουλο, που μας έκανε να δούμε την πόλη μας με άλλη ματιά, επιδρώντας και στο λογικό και στο θυμικό μας.



## ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΣ

Συνέντευξη στην Εύη Γκοτσοπούλου  
Φωτογραφίες: Γιώργος Ζαφειρίου



**Ποιο ήταν το έναυσμα για να ασχοληθείτε με το συγκεκριμένο πρότζεκτ;**

Η αφορμή ήταν το αγγλικό επίκαιρο του 1944 που δείχνει την οπελευθέρωση της Πάτρας, το οποίο βρήκα τυχαίο στο διαδίκτυο. Επειδή γενικότερα με γοητεύουν οι εικόνες του παρελθόντος, ξεκίνησα να ψάχνω χωρίς συγκεκριμένο σκοπό. Αρχικά μάλιστα σκεφτόμουν να κάνω ένα ντοκιμαντέρ. Όσο όμως έψαχνα, τα πράγματα γινόντουσαν όλο και πιο ενδιόφεροντα και ονομακρύνηκο από την ιδέα αυτής της κλειστής αφηγηματικής φόρμας. Ήθελα πλέον να πειραματιστώ με μια πιο ανοικτή φόρμα και αυτό ήταν πρόκληση. Τελικά, αυτή η έκθεση είναι μία ανοικτή φόρμα, πολλαπλής αφήγησης, που περιέχει την όραση του θεατή. Η πρώτη πρόταση που έγινε με βάση το τότε υλικό, ήταν κατά 50% να τα εξετάσουμε και το άλλο 50% το να πειραματιστώ εγώ με αυτά. Κάτι πιο κοντά στο βίντεο art. Όταν όμως αυτά τα υλικά άρχισαν να γίνονται περισσότερο, ανέκδοτα και πολύ πιο ενδιαφέροντα, αποφάσισα να κόψω το κομμάτι του βίντεο art σε μεγάλο βαθμό και η παρέμβασή μου να είναι ουγκαλυμμένη. Κυρίως στο μοντάζ και στην ατμόσφαιρα του χώρου που θα γινόταν η εγκατάσταση.

Το πρώτο υλικό που βρήκο ψάχνοντας είναι του 1928. Το υλικό φτάνει μέχρι το 1975, όριο που δεν μπήκε τυχαία. Είναι, πρώτον, το τριάντα χρόνια απόστασης που κρατάμε από οποιοδήποτε αρχείο για λόγους ιστορικής ασφαλείας και δεύτερον το ότι εγώ έψαξα μόνο κινούμενες εικόνες, καταγεγραμμένες σε κινηματογραφικό φιλμ και όχι φωτογραφίες ή τηλεοπτικό υλικό, που εμφανίζεται μετά το '75. Από το υλικό που βρήκο, έχω ποραθέσει όλο το θέμα χωρίς να σφήσω κάτι απ' έξω, γιατί αυτό δεν επιτρέπεται, έχοντας μειώσει το χρόνο στο καθένα απ' αυτά. Δηλαδή, δεν μπορούσα να στήσω ένα δωμάτιο με έξι ώρες που έχω στη διάθεσή μου από Καρναβάλι. Αυτή είναι η παρέμβασή μου στο υλικό, χωρίς όμως να αποκρύψω τίποτα.

**Πόσο δύσκολο ή εύκολο ήταν το να συγκεντρώσετε το υλικό;**

Πολύ δύσκολο αλλά και πάρα πολύ γοητευτικό. Εμένα με συγκινεί η έρευνα γενικότερα. Απλά στην

έρευνα στα οπτικοακουστικά αρχεία πρέπει να ξέρεις πού και πώς να ψάξεις. Έχω, πρώτον, αυτό το πλεονέκτημα ως ακηνοθέτης και δεύτερον, ως Πατρινός, μπορώ να αναγνωρίσω αν ένα άτιτλο φιλμ αφορά ένα τόπο της Πάτρας, πράγμα που ένας ξένος μελετητής δεν θα μπορούσε, πιθανόν, να κάνει εύκολα. Το ψάξιμο είναι πάρα πολύ δύσκολο γιατί δεν υπάρχει διαθεσίμο στο διαδίκτυο όλο αυτό το υλικό. Έγινα μέλος σε έναν παγκόσμιο σύνδεσμο οπτικοακουστικών αρχείων και παρήγγειλα να ψάχνουν όλες οι βιβλιοθήκες τον όρο «Πάτρα». Έτσι, άρχισαν να μου στέλνουν πάρα πολλές απαντήσεις. Μέσα απ' αυτές προχωρούσαμε σε επιτόπια έρευνα, όπου ήταν εφικτό, ή μας έστελναν τα υλικά ή αγοράζαμε ένα κομμάτι προεπισκόπησης του υλικού. Άλλος τρόπος ήταν να ψάξουμε στα δημόσια ελληνικά αρχεία, στο Υπουργείο Εσωτερικών, στο κινηματογραφικό αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών, το οποίο μας παραχώρησε πάρα πολλά υλικά, στο Αρχείο - Μουσείο της Ε.Ρ.Τ. κ.λ.π. Και βέβαια μας έδωσαν υλικό κάποιοι ιδιώτες συλλέκτες. Από κει και πέρα, για μένα συναρπαστικό ψάξιμο ήταν τα ιδιωτικά αρχεία των ερασιτεχνών Πατρινών κινηματογραφιστών. Ήξερα ότι υπήρχαν και ξεκίνησα να ψάχνω μέσα από παλιές, μεγάλες αστικές οικογένειες που είχαν τη δυνατότητα να έχουν μηχανές ήδη από τη δεκαετία του '50 και μέσα από την έρευνα αυτή, έφτασα από τον έναν άνθρωπο στον άλλον. Για μένα αυτό ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρον, γιατί όταν έχεις τα δημόσια αρχεία έχεις τη μία μόνο άποψη του πράγματος. Όταν έχεις και τα ιδιωτικά, έχεις και την άλλη. Και είμαι απόλυτα ευγνώμων στους ανθρώπους που μας διέθεσαν με απίστευτη ευκολία το υλικό το δικό τους ή της οικογένειάς τους.

#### **Και με χαρά φαντάζομαι.**

Ναι. Δεν είναι αυτονόητο όμως. Δηλαδή, είναι ένα ιδιωτικό υλικό και μάλιστα ένα υλικό σε μορφή συνήθως οκτώ μιλιμέτρ, εύθραυστο, που μπορεί να

καταστραφεί. Κι όμως μας το προσέφεραν απλόχερα! Και υπάρχουν ακόμα πολλά πράγματα σε ερασιτεχνικό υλικό τα οποία θα συνεχίσω να ψάχνω και να βρίσκω. Η έκθεση λειτούργησε σαν αφορμή για να εμφανιστούν κι άλλοι που θέλουν να συνεισφέρουν.

Εδώ θέλω να τονίσω ότι η έκθεση δεν επιχειρεί μια ιστορική αναδρομή, μια έγκυρη παρουσίαση του τι συνέβη στην πόλη μέσα σ' αυτά τα σαράντα επτά χρόνια, γιατί πάντα παρεμβαίνει το τυχαίο. Δηλαδή, το τι καταγράφηκε σαν κινηματογραφικό υλικό και γιατί, και τι σώθηκε απ' αυτό που καταγράφηκε ή τι μπόρεσα να βρω εγώ απ' αυτό, στο σύντομο διάστημα που έψαξα.

#### **Και ποιο θα είναι από δω και πέρα η τύχη αυτής της έκθεσης και αυτού του υλικού; Τι σκέφτεστε ή τι θα επιθυμούσατε να συμβεί;**

Από προσωπικό ενδιαφέρον όπως προείπα, όχι μόνο με «χρηστικό» σκοπό, θα συνεχίσω να ψάχνω υλικό. Από κει και πέρα, έχει ακουστεί —από διάφορες πλευρές— η άποψη ότι αυτό το υλικό πρέπει να μείνει στην Πάτρα. Με μεγάλη μου χαρά να γίνει μόνιμη έκθεση και να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης στο υλικό των ερευνητών και του κοινού, αν υπάρξει σοβαρή πρόταση. Όχι με την έννοια του κέρδους του οικονομικού για μένα, αλλά του κόστους που χρειάζεται κάτι τέτοιο για να πραγματοποιηθεί. Για να γίνει, ας πούμε, έστω ένα DVD που να περιέχει το υπάρχον υλικό, χρειάζονται νέες διαπραγματεύσεις με όλες τις εταιρίες απ' όπου αγοράσαμε τα δικαιώματα για την έκθεση και με όλους τους φορείς και τους ιδιώτες που μας παραχώρησαν υλικό, γιατί θα είναι πια για διαφορετική χρήση. Εγώ νομίζω ότι αυτό είναι απολύτως εφικτό. Απλώς χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια και η θέληση να γίνει.

#### **Η συνεργασία σας με τον φορέα της Πολιτιστικής πώς ήταν;**

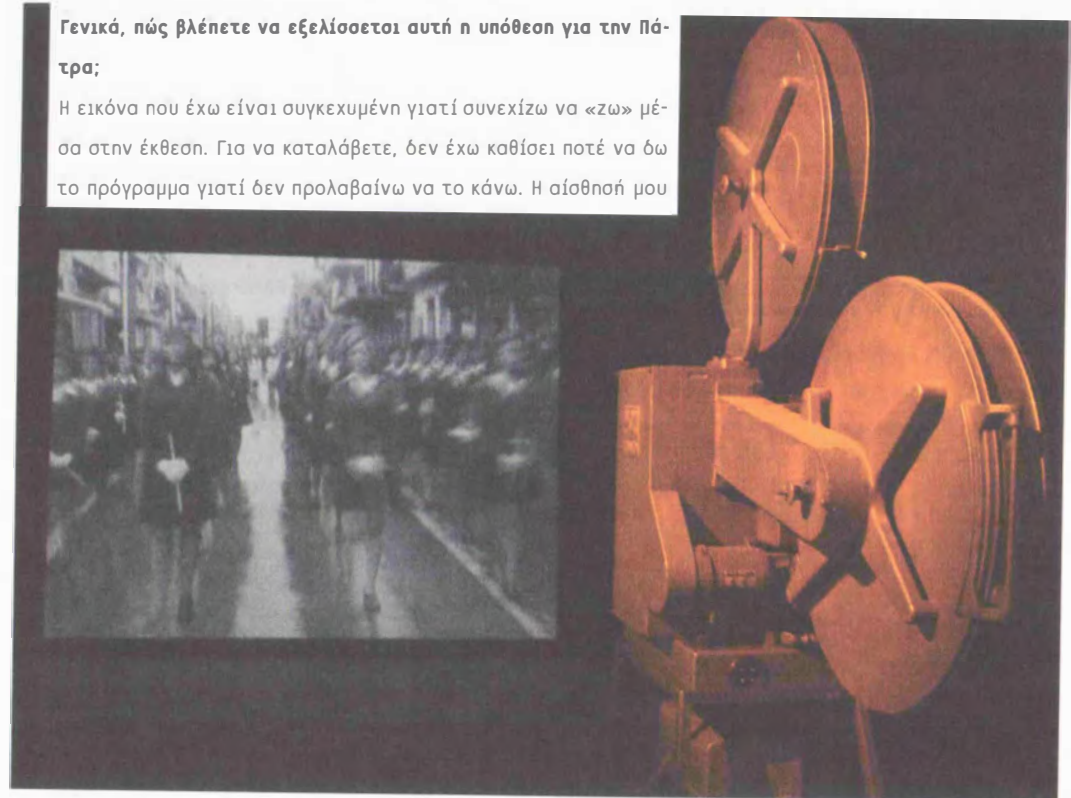
Κοιτάξτε. Η συνεργασία μου είχε διαφορετικά επίπε-

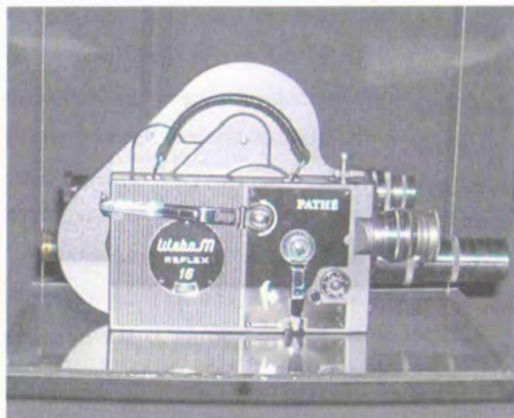
δα. Πρώτ' απ' όλα στο επίπεδο της πρότασης και της ανταπόκρισης σε αυτήν ήταν εξαιρετική. Με την έννοια ότι πολύ σύντομα από τη στιγμή που έκανα την πρόταση ανταποκριθήκαν και θέλησαν να παρουσιαστεί στις Μέρρες Έναρξης. Υπήρξε ένα ζήτημα σχετικά με τον χώρο. Επελέγη, τελικά, το Αρσάκειο και κύλησαν πολύ γρήγορα κατά τη γνώμη μου, για έναν τέτοιο φορέα, αυτές οι διεργασίες. Από κει και πέρα εγώ, ως ο πρώτος καλλιτέχνης που στεγάστηκε σε ένα νέο χώρο, αντιμετώπισα κάποια προβλήματα, γιατί το Αρσάκειο δεν ήταν έτοιμο τη στιγμή που έπρεπε και υπήρχε πίεση χρόνου. Αυτό όμως ήταν κάτι που το περίμενα. Δεν λέω ότι καίρομαι που συνέβη, αλλά δεν ξέρω σε ποιο ποσοστό οφείλεται στην Πολιτιστική. Εγώ προσπάθησα, πάντως, όλους αυτούς τους μήνες που δούλεψα, να μείνω μακριά από όλο αυτό το κλίμα που είχε δημιουργηθεί, το οποίο μπορεί να είχε αφορμές δίκαιες ή άδικες, αλλά σε κάθε περίπτωση έβλαψε τελικά την πόλη. Τα όποια προβλήματα είχα, τα έλυσα — ή δεν τα έλυσα— με την Πολιτιστική. Δεν έχω λόγο, λοιπόν, να συνεχίσω να ρίχνω λάδι σε μια φωτιά η οποία έκαψε στην ουσία ένα μεγάλο κομμάτι από τη δύναμη της πόλης.

#### **Γενικά, πώς βλέπετε να εξελίξεται αυτή η υπόθεση για την Πάτρα;**

Η εικόνα που έχω είναι συγκεχυμένη γιατί συνεχίζω να «ζω» μέσα στην έκθεση. Για να καταλάβετε, δεν έχω καθίσει ποτέ να δω το πρόγραμμα γιατί δεν προλαβαίνω να το κάνω. Η αίσθησή μου

είναι ότι απ' ενός θα γίνουν ενδιαφέροντα πράγματα τα οποία πρέπει να τα υποστηρίξουμε και να τα ζήσουμε και να τα χαρούμε, απ' ετέρου έγιναν και συνεχίζονται να γίνονται λάθη. Όμως συνεχίζεται ένα κλίμα το οποίο δεν βοηθάει. Εγώ είμαι ο πρώτος που θέλω να «χτυπήσω» συγκεκριμένα προβλήματα. Να τα λύσω. Με ενοχλεί όμως που για μήνες ασχολούμαστε μόνο με αυτήν την πλευρά, γιατί κι αυτό είναι πρόβλημα. Δεν γίνεται παράλληλα μια προσπάθεια να δούμε: «Τι θα δούμε;» Είναι ανισομερής η εικόνα που δημιουργείται και βλάπτει τις εκδηλώσεις. Νομίζω ότι η κριτική πρέπει πλέον να γίνει στο τέλος. Ως απολογισμός πια, κι ας είναι όσο σκληρός θέλει.





**Τι αντίκτυπο είχε σε σας η θετικότητα, κατ' αρχήν, αντιμετώπιση της δουλειάς σας από την πόλη της Πάτρας;**

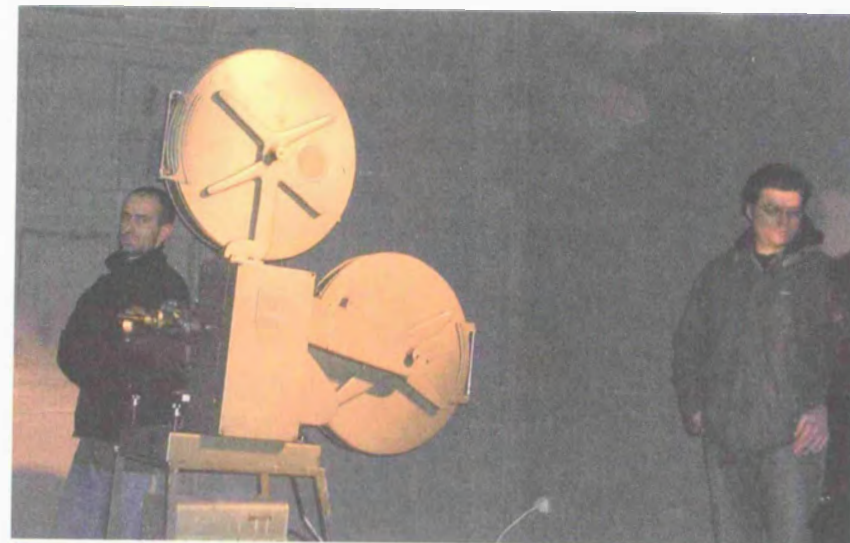
Είμαι πραγματικά πολύ περήφανος και πολύ συγκινημένος γιατί έχει θετική αντιμετώπιση από ένα πολύ μεγάλο φάσμα ανθρώπων, διαφορετικών ηλικιών και στάσεων. Την έχουν επισκεφθεί 8.150 άνθρωποι σε είκοσι μέρες, το οποίο είναι πάρα πολύ μεγάλος αριθμός.

**Απ' την άλλη όμως υπάρχουν και οι επικριτές σας που λένε πως πρέπει να λογοκριθεί γιατί δεν προβάλλει το δημοκρατικό παρελθόν της πόλης. Σ' αυτούς πώς απαντάτε;**

Αποφάσισα να μην απαντήσω γιατί θα δινόταν συνέχεια σε ένα θέμα το οποίο δεν υπάρχει κυριολεκτικά! Κι αν τα κάνω τώρα, είναι γιατί ξέρω ότι η συνέντευξη θα δημοσιευθεί αφού θα έχει τελειώσει η έκθεση. Για να έχετε αυτή την εντύπωση για την έκθεση θα πρέπει να μην την είδες ολόκληρη ή να μην ήθελες να τη δεις. Δεν πρόκειται για μια έγκυρη, ιστορική παρουσίαση της πόλης στον 20ο αιώνα. Είναι μια διαδρομή μέσα από τα οωζόμενα κινηματογραφικά, αρχειακά υλικά. Και όπως είπα και στην αρχή, εγώ παρενέβην στη διάρκεια του υλικού που είχα. Δεν παρέλειψα όμως κανένα θέμα γιατί δεν έπρεπε! Σε κάθε περίπτωση είναι κομμάτι της ιστορίας! Μας! Τα κομμάτια για τα οποία με κατηγορήσαν, ήταν αυτά ακριβώς που έπρεπε να μην παραληφθούν σε καμία περίπτωση, για να μην τα ξεχάσουμε. Υπάρχουν δύο αίθουσες αφιε-

ρωμένες στο υλικό της Χούντας, το οποίο είναι αναλογικά πολύ μικρότερο σε σχέση με το υλικό σε χρόνο που υπήρχε από την επταετία. Γιατί στη δεκαετία '65 - '75 και κυρίως στην επταετία, το επίκαιρο χρησιμοποιήθηκε για προπαγανδιστικούς σκοπούς κατά κόρον. Αυτό λοιπόν έπρεπε να το δείξω για να φανεί με πιο τρόπο γινόταν η προπαγάνδα. Θα μπορούσα αντίθετως να κατηγορηθώ γιατί, έντεχνα, έχω πάρει ξεκάθαρη ιδεολογική θέση. Έχω κάνει ειρωνικό μοντάζ με εγκαίνια έργων στη Χούντα που προβάλλεται σε μια αίθουσα με το συμβολισμό του σχολείου, για να τονιστεί ακριβώς αυτή η εξόφθαλμη προπαγάνδα. Στη δεσπέναντι αίθουσα, ξεχώρισα δύο επίκαιρα τα οποία παίζονται ολόκληρα. Πρώτον, ήθελα να ακουστεί το κείμενο που τα συνοδεύει σε όλη την υπερβολή του. Δεύτερον, οι εικόνες του πλήθους του κόσμου που παρακολουθούσε, μου έκαναν φοβερή εντύπωση γιατί δεν έζησα αυτήν την περίοδο. Σε καμία περίπτωση δεν έπρεπε να κόψω αυτά τα υλικά. Αντίθετα, έκανα μεγάλο αγώνα για να βρω τα ερασιτεχνικά υλικά από την εξέγερση στο Πολυτεχνείο στην Κορίνθου. Μου τα παραχώρησαν, και τους ευχαριστώ πάρα πολύ, η κυρία Έλενα και ο κύριος Σάκης Κάπαρης, κυριολεκτικά τελευταία στιγμή. Τα ενσωμάτωσα στο τέλος ως μια αντίθεση και θεματική και κινηματογραφική. Όλο αυτό, δε, σε ένα περιβάλλον με αντανάκλασεις παραμορφωτικές και παραμόρφωση του ήχου στο τέλος. Το τελευταίο, λοιπόν, για το οποίο θα έπρεπε να κατηγορηθώ, ήταν αυτό για το οποίο κατηγορήθηκα!

**Πρόσφατα προβλήθηκε στην Πάτρα η βραβευμένη στο Φεστιβάλ Δράμας, μικρού μήκους ταινία σας «Ο φωτογράφος των Τρικάλων». Αυτή η καλλιτεχνική περιπέτεια της δημιουργίας μιας ταινίας πόσο μοιάζει ή διαφέρει από το να δημιουργήσεις μια οπτικοακουστική εικαστική έκθεση;**



Τα όρια της τέχνης πρώτ' απ' όλα, είναι τεχνητά. Προέρχονται είτε από τη δική μας ανάγκη να ταξινομούμε τα πράγματα και να βάζουμε ταμπέλες ή από την αδυναμία ενός ανθρώπου να καταπιαστεί με πολλά. Εμένα με ενδιαφέρει ολόκληρος ο χώρος της οπτικοακουστικής αφήγησης. Και η κατ' εξοχήν αφήγηση της μυθολογίας όπως είναι οι ταινίες και ο χώρος της τεκμηρίωσης και οποιαδήποτε άλλη χρήση οπτικοακουστικού υλικού, όπως αυτή που έγινε στην έκθεση. Για μένο αυτό ήταν ένας πειραματισμός επικοινωνίας με το κοινό, με ένα διαφορετικό τρόπο. Στην ουσία είναι ένα δρώμενο το οποίο ξεκινάει από την ώρα που μοιάνεις στο σκοτεινό λαβύρινθο, μέχρι την ώρα που βγαίνεις. Η αλήθεια είναι ότι δεν περίμενα τόσο κόσμο και η έκθεση είναι σχεδιασμένη για πιο μοναχική περιπλάνηση. Είναι σχεδιασμένη για να κάνει ο καθένας τη δική του προσωπική διαδρομή στα θραύσματα της μνήμης της πόλης και να βάλει τα δικά του «αημάδια» όπως κάνει με τις πραγματικές διαδρομές του στην πόλη. Γι' αυτό και υπάρχουν κάποιες διαδραστικές αίθουσες που αν δεν μπει μέσα, δεν ξεκινάει η προβολή ή που αν περιπλανηθείς στο χώρο, θα υπάρχουν διαφορετικοί ήχοι που θα σε συνοδέψουν. Όλο αυτό για μένα ήταν ένα πείραμα αφήγησης, σε ένα χώρο πια, που προϋποθέτει την περιήγηση του θεατή...

**Δ** ΔΟΥΒΡΗΣ Α.Ε.

3 χρόνια Εγγύηση σε όλες τις Ηλεκτρικές Συσκευές



# LENNON

Για τον JOHN



## Ό,τι η μνήμη το πάει παραπέρα...

του Νότη Μαυρουδή

Δεν γίνεται πλέον σε ένα αφιέρωμα στη μνήμη του Τζων Λένον (Τ. Λ.) να μας απασχολούν βιογραφικά στοιχεία για τον απλούστατο λόγο πως είναι τόσο γνωστά και κιλοειπωμένα που θα ήταν πλεονασμός.

Σημασία σε ένα αφιέρωμα μνήμης έχουν οι σκέψεις που περνούν από το μυαλό για έναν ορανό μουσικό -διδασκόμενο που υπήρξε ο αναθεωρητής της παγκόσμιας τραγουδιστικής βιομηχανίας στη δεκαετία του '60 και του '70. Μία προσωπικότητα και πέρα από το τραγούδι, που του έκοψαν το νήμα της ζωής διάφοροι τύποι που ενσυνείδητα περιφέρονται στη Μέκκα του καπιταλισμού, δολοφονούν έτσι αόριστα και δίχως να καταλαβαίνει κανείς τους φανερούς λόγους, δπλώνουν ψυχοπαθείς και μ' αυτόν τον τρόπο διευκολύνουν τους νομικούς εκπροσώπους τους στην υπεράσισή τους...

Αλλά ούτε ο αστυνομικός γρίφος της δολοφονίας του 1980 μπορεί να μας απασχολεί σε μία τέτοια συνάντηση διότι, ούτως ή άλλως τα χρόνια περνούν και αυτό που μένει από την ξαφνική και βίαια «αποχώρηση» ενός παγκόσμιου πρωταγωνιστή μετά από 26 χρόνια, δεν είναι ούτε το ξαφνικό, ούτε το βίαιο του πράγματος αλλά η ίδια η αποχώρηση! Αυτό που άλλοι το λένε «δυσαναπλήρωτο κενό», άλλοι «μεγάλη απουσία», και άλλοι «αναντικατάστατο»...

Πάντως, η απουσία του Τ. Λ. περιέχει όλα τα παραπάνω καθώς και άλλους προσδιορισμούς, αλλά και κάτι επιπλέον: τον διαχρονικό θυμό της παγκόσμιας κοινότητας των ανθρώπων που στις 8 Δεκεμβρίου του 1980 έχασαν

σαν έναν τροβαδούρο που η ίδια η εξέλιξη της παγκόσμιας μουσικής, μαζί με τις κοινωνικές αλλαγές και τις όποιες εξελίξεις, τον κατέστησαν όχι σώνει και καλά εκπρόσωπο της ροκ κουλτούρας, όχι μόνο εκπρόσωπο της ηλεκτρικής Αγγλοσαξωνικής παράδοσης, αλλά έναν τροβαδούρο κοινών ονείρων και «σύντροφος» κοινωνικών οραμάτων...

Νιώθω πως ο Τ. Λ. έχει παρακάμψει (ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70) την πολιτογράφηση από τον χώρο του εκπροσώπου ενός ροκ ιδιώματος. Θα τολμούσα να θεωρήσω παράλληλο παράδειγμα τον αγαπημένο Μάνο Χατζιδάκι (Μ. Χ.), και να προτάξω πως και εκεί έχουμε να κάνουμε με έναν δημιουργό που δεν μπορούμε εύκολο να τον τοποθετήσουμε σε μία κατηγορία και να προσδιορίσουμε την μουσική του ταυτότητα... Εύκολα παρατηρεί κανείς πως θα ήταν ανιστόρητο να κατατάξουμε τον Μ. Χ. σε έναν αμιγώς μουσικό δημιουργό λυρικού ερωτισμού ή σε έναν λαϊκό συνθέτη ή σε έναν της ηρωτοποίησης του 20ου αιώνα... Ο Μ. Χ. ήταν όλα αυτά και άλλα πολλά! Και στοχαστής και σφαιρικά πνευματικός και ποιητής και ιδιόμορφα θεατρικός κ.λπ... Ο Τ. Λ. ήταν, στο διάστημα της σύντομης ζωής του, ένα αεικίνητο πνεύμα που κατάφερε να εστιάζει τη ματιά μας στο πρόσωπό του με ανατρεπτικές συμπεριφορές που ξάφνιαζαν το κοινό συναίσθημα. Παρ' όλα αυτά, νιώσαμε (όσοι αναζητούσαν αλλαγή της ποιότητας ζωής) πως ήταν ένα «δικό μας παιδί»! Παιδί της παγκόσμιας κοινότητας!

Ο Τ. Λ. είναι ένα πρόσωπο που πλέον μας φέρνει σε επαφή με τη μνήμη του χρόνου. Με μία δεκαετία, εκείνη την εκρηκτική του '60, που έβγαζε ακατάπαυστα χυμούς στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα! Θαρρείς και συνεννοήθηκαν οι δεκαετίες του αέναου χρόνου (σε συνδυασμό με τις κοινωνίες των ανθρώπων) για να διαλέξουν αυτή την δεκαετία και να ανοίξουν το καπάκι από το μεγάλο παλιό μπασούλο... της γιαγιάς! Και σε αυτό το χρονικό σημείο αποκαλύφθηκαν τα

προικιά! Το σπιρίτουσαλ και το γκόσπελ που πότισαν και έκαναν να ανθίσουν τα κάντρυ, τα μπλουζ, εκείνα που τροφοδότησαν την Τζαζ, το Ραγκτάϊμ, μετά το σουίνγκ και τις ορχήστρες Μπικ Μπαντ, το Μπίμπο, την κουλ και την φρι τζαζ, για να φτάσουμε στις αρχές του '50 στην έκρηξη του Ροκ εν ρολ και εξελιχτικά στο φολκ κίνημα και το ηλεκτρικό Ροκ. Μαύρη και λευκή μουσική περνάει μέσα από παγκόσμια γεγονότα και δεν τα βλέπει αδιαφορώντας. Απεναντίας: συγκροτήματα και πρόσωπα καυτηρίασαν και αντιτάχθηκαν στην ασυδοσία των εξουσιών, στις εισβολές, στην καταπίεση, στο ρατσισμό, στους παράφρονες πολέμους, στα ανόρεϊκελα των μεγάλων δυνάμεων, στις αυξανόμενες οικολογικές καταστροφές και στη διαστροφή της πολιτικής σκέψης που παραχαράζουν τις ιδεολογίες...

Να πούμε πως τα τραγούδια του '60 ήταν αμιγώς πολιτικά; Ίσως ένα μεγάλο μέρος τους θα μπορούσαμε να το χαρακτηρίζαμε και έτσι αλλά με μια διαφορετική έννοια που έχουμε εκλάβει εμείς εδώ ως «πολιτικό τραγούδι» που είχε να κάνει με τη δική μας διαδρομή και τη μετεμφυλιακή εμπειρία... Ο κύριος κορμός του ύφους των τραγουδιών διαμαρτυρίας του '60 ήταν οπωσδήποτε ουμανιστικός - ανθρωποκεντρικός, παράλληλα με το Ροκ που αναζητούσε πάντα το στοιχείο της ανατροπής σε κάθε τελεματωμένη πραγματικότητα.

Δεν είναι εύκολο να περιγράψω με λίγα λόγια την ατμόσφαιρα της εποχής που τοποθετείται ο Τ. Λ. Εξ' άλλου, για να μη παρεξηγούμαστε: δεν επιθυμώ να εκληφθώ ως ένας ειδικός... Τζονλεονολόγος που έχει διεισδύσει μέσα στο πνεύμα και κατέχει τα... μυστικά και τη μορφολογία των κωδίκων των τραγουδιών του. Κάθε άλλο. Απλώς διαθέτω κι εγώ το δικό μου μουσικό αισθητήριο και με αυτό πορεύομαι όταν ανιχνεύω ό,τι μου αρέσει και απασχολεί τις αισθήσεις μου.

Έτσι έγινε και το 1978, όταν κάτι με έσπρωχνε να κάνω μια προσωπική υπέρβαση και να «ανατρέψω» την

αποκλειστική αφοσίωσή μου στην ερμηνεία κλασικών έργων για κλασική κιθάρα. Έως τότε, με απασχολούσε ένα ρεπερτόριο από το χώρο της λόγιας μουσικής. Προκλασικοί συνθέτες- Άγγλοι- Ισπανοί- Ιταλοί και Γάλλοι, Μπαχ- Σκαρλάτι- κλασικοί και ρομαντικοί- Λατινοαμερικάνοι και Κουβανοί φολκλοριστές- κεντροευρωπαϊοί μοντέρνοι -οι ονομαζόμενοι και «σύγχρονοι» (του 20ου αιώνα), μια πολύχρωμη και πολύχρονη ενασχόληση στον κόσμο της κιθάρας και ως εκκολλητόμενο όραμα στο βάθος της φαντασίας μου η μουσική μιας επίκαιρης τότε μόδας (τα τραγούδια των Μπιτλς) που (το 1978) έκλεινε τον κύκλο της και το άπλωμά της ως μόδα και κατανάλωση... Δεν ήταν μόνο αυτό το γκρουπ ασφαλώς που ακουγόταν κατά κόρον αλλά είχα εστιάσει την προσοχή μου σε αυτούς γιατί με συγκινούσαν οι μελωδίες τους τόσο, όσο με συνέναιναν οι ατμόσφαιρες των Πινκ Φλόιντ!

Εκτός των άλλων, παρατηρούσα πως μεγάλες ορχήστρες με συμφωνική μορφή και ομάδες κλασικών οργάνων (βιολιά, βιόλες, τσέλα, πνευστά κ. λπ, έπαιζαν ευφάνταστα και έξυπνα διάσκευασμένες τις μελωδίες του Τ. Λ. και του Πωλ Μακ Κάρτνεϋ... Ένα νέο πνεύμα στη μουσική ελευθερία και τη φόρμα φυσούσε σαν αεράκι με πρωταγωνιστές την εποχή του 60 και την αφοπλιστική μελωδική απλότητα του Λένον. Ήταν η ευκαιρία να επανα-

τοποθετήσω τους φόβους μου γύρω από το θέμα μιας αόικαιολόγητης για την εποχή άγνοιας και αγκύλωσης από την αφελή και επιζήμια στείρα και συντηρητική Ωδειακή λογική που ήθελε (δήθεν) να... προστατεύσει τους σπουδαστές από τη «φτηνή» όπως την λέγανε μουσική αυτών των...

μαλλιάδων. Παράλληλες ιστορίες καθημερινής τρέλας που μου θύμιζαν (με μι-

κρές παραλλαγές) τη συμπεριφορά των στελεχών της τότε Αριστεράς που με τη σειρά τους ήθελαν να μας «προστατέψουν» από τον Αγγλικό και Αμερικανικό βιομηχανικό πολιτιστικό... ιμπεριαλισμό!

Πήρα την απόφαση να μετασχηματιστώ σε... ανυπάκουο παιδί και άρχισα να δουλεύω ένα υλικό μαγευτικό που μου άνοιγε τις πόρτες για μία διαφορετική προσαρμογή των μελωδιών και της ατμόσφαιράς τους προς το ύφος της κλασικής κιθάρας. Μπήκα σε περίεργους ρυθμούς και σε παράξενες αρμονίες που δεν είχα υπ' όψιν. Σιγά-σιγά ορθώθηκε μπροστά μου μία «άλλη» μουσική φόρμα: απλούστατα, ήταν η φόρμα της εποχής μου: Ένωσα αμήχανος γιατί αντιλήφθηκα για πρώτη φορά, τότε, πως θα πρέπει να τρέξω χιλιόμετρα για να φτάσω στις αισθήσεις της εποχής. Ένωσα όπλαδή πως τα νέα ρεύματα και οι τάσεις εμπεριέχονται σε αυτά τα απλά και «τρελά» τραγούδια! Πως οι πολιτικές και οι αισθητικές θεωρίες καθρεφτίζονται στην ηθογραφία και στο περιεχόμενο των τεχνών και η μοναδική οδός είναι η συμφιλίωση με το βιομηχανικό μουσικό προϊόν που κατακτά σιγά - σιγά, αλλά σταθερά, την ανθρωπότητα! Γιατί —συνήθως— τα σαθρά αντιπνευματικά προϊόντα δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν στη δισκογραφική αγορά όσο και αν μία ευκαιριακή μόδα τα υποστηρίζει. Ό,τι μέ-



νει, είναι τα καλά πνευματικά προϊόντα και γι αυτό αντέχουν στον αφρό του χρόνου. Έτσι και τα κομμάτια του Τ. Λ. αναδύουν διαχρονική αθωότητα και κατάφεραν να εστιάσουν την προσοχή της παγκόσμιας κοινότητας αφού θαρρείς και η ιστορία τα τοποθέτησε ακριβώς στο σωστό τάιμινγκ, όταν οι Ευρωπαϊκές χώρες έπρεπε να επιδείξουν τη δική τους ταυτότητα και να τοποθετηθούν απέναντι στο Αμερικάνικο Ροκ εντ ρολ και τα τραγούδια διαμαρτυρίας που απλωνόντουσαν σε ολόκληρο τον κόσμο! Σε έναν κόσμο ρατσιστικό, ψυχρού πολέμου, εισβολών και επιβολών...

Τα τραγούδια των Μπιτλς γεννήθηκαν στη γενέτειρα των τεσσάρων σκαθαριών. Στο μεγαλύτερο λιμάνι της Αγγλίας. Μέσα σε ένα φτωχό και προβληματικό κοινωνικό περιβάλλον. Ο συγγραφέας Alan Posener αναφέρεται στο Λίβερπουλ του '50 και του '60 και γράφει: «Εδώ η ηρωίνη είναι τόσο φτηνή όσο πουθενά αλλού στην Αγγλία και σχεδόν τόσο εύκολα προμηθεύσιμη όσο το αλκοόλ. Συχνά έχει κανείς την αίσθηση πως πρόκειται για μια πόλη αυτοχειρών.»

Σε αυτή την πόλη, ο Τ. Λ. γεννιέται και μεγαλώνει. Φαίνεται πως οι κεραίες του δούλεψαν από νωρίς και ο θαυμασμός που είχε για τον Έλβις Πρίσλεϋ έπιασαν τόπο γιατί ο Τ. Λ. μετασχηματίζεται σε ανατροπέα μιας άλλης άποψης! Γιατί, ας μη κρυβόμαστε πίσω από το δάχτυλο, δεν μπορώ να

ισχυριστώ πως η γενιά του Πρίσλεϋ ήταν ριζοσπαστική και αναστασιακή με το Ροκ εντ Ρολ. Αυτό όμως που τους αποδίδουμε είναι η αναστροφή της μουσικής φόρμας και του ηχητικού πυρήνα, μαζί με την ενόμματολογία και την εικόνα προς τα τότε Μίντια. Αυτό που θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε για το νέο στοιχείο εκείνης της εποχής, της εποχής που «γέννησε» τον μουσικό Τ. Λ. ήταν αυτό που υποστηρίζει ο Allan Posener: «Στη μονοτονία και την ασφυκτικότητα της ανοικοδομούμενης μεταπολεμικής κοινωνίας, τα νέα της παιδιά αντέτασαν τη λαχτάρα για ζωή. Κι αν αυτή η κοινωνία δεν μπορούσε να αλλάξει στο σύνολό της, η νεότητα τουλάχιστον έπρεπε να είναι ένα ατέλειωτο έγχρωμο ονειρικό φιλμ. Και το ροκ εντ ρολ ήταν η μουσική υπόκρουσή του»

Το να ρίχνεις ματιές στον Τ. Λ. από μεγάλη απόσταση χρόνου, σε φέρνει στη θέση να αντιληφθείς πως ασχολείσαι με έναν ολόκληρο κόσμο. Με έναν κόσμο που αναζητάει ακόμα εξηγήσεις και στοχασμούς. Ίσως ήταν η ονομαστική ιστορική μουσική εξέλιξη που έδινε το σύνθημα για μία διαφορετική θεώρηση της μουσικής και της στιχουργίας, τόσο, όσο να μας βοηθήσει να αντιληφθούμε τον κόσμο από διαφορετική οπτική γωνία. Σαραντα χρόνια μετά, τα ερωτήματα και οι σημειολογίες είναι ανοιχτά για ερμηνείες! Τι συμβολίζει σήμερα ο Τ. Λ. και η εποχή των μουσικών κινημάτων του '60; Συμβολίζει τους πολύχρωμους και διαιδαλώδεις δρόμους για να βαδίσει προς μια διαφορετική ζωή η ανθρωπότητα, μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Ίσως είναι αυτό και άλλα πολλά ακόμα... Και επειδή δεν θέλω να βγάλω σαθρά συμπεράσματα, θα συνεχίσω να ψάχνω και να αναστρέφω σε πηγές για να κατανοήσω την ηρωϊκότητά του.

Και ένα λογοπαίγνιο ξεκινώντας από τον Μαγιακόφσκι που είχε πει πως «θα μάθαινα ρωσικά, μόνο και μόνο επειδή τα μιλούσε ο Λένιν». Οι θαυμαστές του Λένον έλεγαν «θα μάθαινα αγγλικά, μόνο και μόνο επειδή τα μιλούσε ο Λένον». Και γω θα προσέθετα σ' αυτό το παιχνίδι πως «θα συνεχίσω να ενδιαφέρομαι για το ροκ, μόνο και μόνο επειδή ασχολήθηκε ο Λένον»...

Το κείμενο διαβάστηκε στις 17/2/06 στη νυχτερινή σκηνή REC, στην Πάτρα, σε αφιέρωμα για τον Τζον Λένον και τον Μπομπ Ντίλαν, που διοργανώθηκε από το REC, το ΔΟΝΤΙ και τις εκδόσεις «Μεταίχμιο»

# Μια συνέντευξη με την **Κική Δημουλά** που δεν έγινε αληθό δίνεται χρόνια τώρα...

Η συναντησή μας είχε κανονιστεί...  
Η Κική Δημουλά ήταν εκεί...  
Όταν την αντίκρισα δεν είχα κάτι να ρωτήσω...  
Τι να ρωτήσεις, άραγε όταν όλα έχουν απαντηθεί, εδώ και χρόνια...  
Ιδού λοιπόν, μια συνέντευξη που δεν δόθηκε ποτέ, μα οι απαντήσεις δόθηκαν.

της **Ζέττας Ζάχου**



## Τι σημαίνει χρόνος για σας;

- Ούτε οικιά ούτε οικιάς παρελθόν.

Περιμένε με μόνον άκουσα δίκως να δορυθήσει τονιμός κι απόκρωση

## Η απουσία, τι ρόλο έχει παίξει στη ζωή σας;

- Στον ουρανό ακροβατεί μεχάλη σκοτεινιά

Κι έτσι καθώς με πήρε το παράθυρο αγκαλιά,

με το ένα κέρι

στο δωμάτιο μέσα οέρνι

του δρόμου την απίστευτη ερημιά

## Σε τι ελπίζετε;

- Ναι, θα συναντηθούμε. Εναντιπνευστα, κρυφά από την έλξη.

Φιναλίζω τη στάκτη

να με ξαρματώσει.

Καλή τη στάκτη

Με το συνθηματικό της όνομα: Όλα

## Σε τι μπορούμε να ελπίζουμε εμείς;

- ο Απρίλης- φημιόμένος κηπουρός- πήδηξε το πρωί στο χέροο κήπο μου

κι ένα εξαίσιο έμπηξε τριαντάφυλλο.

- όσο δε ζεις να μ' αγαπάς.

Ναι ναι μου φτάνει το αδύνατο

- θα μείνω εδώ, κλαδί υποδοχής

Της αποχύνωσης που έρχεται.

## Τι είναι πολιτισμός;

- χάρη συνέπεια λουλουδιών

προς την τακτίν επιστροφή σας

χαίρε συνέπεια του ανεπίστρεπτου

πήρσες κατά χράμμα τους νεκρούς.

## Η αυθαιρεσία σας ενοχλεί;

- Δε φτάνει που ήσουν ερχομός θερμοκπίων

ενόχλησες και την ορθογραφία μου.

## Τι έχετε επιλέξει για βίο σας;

- α, π ταξίδι φόρτωσα

Γεμάτο περιπέτεια μαζί σου Ελευθερία.

## Εσείς καθορίσατε τα πράγματα ή τα πράγματα εσάς;

- ο ίδιος που υπνώτισε και μένα

Πρώτη βραδιά που γνώριξα

άδειο το μαξιλάρι σου

να κοιμηθώ μαζί του.

Κι όμως κοιμήθηκα βαθιά

χαλάρια...

## Στην καθημερινότητά σας τώρα, ποιές επιρροές δεχθήκατε;

- μα η θροκή κι εσύ

ενάντια στην ευχή μου

πέφτατε.

Πολλές φορές σε ζήτησε το απόχημα

όταν με θρήκε πίσω απ' το παράθυρο

να προφητεύω τις συνεχείς οιωπές σου.

## Σε τι καιρούς ζούμε;

- απεργήμωση.

Κι αυτές τις πολυόρφες ανθρώπινες οκέσεις

ποιός τις χκρέμωσε;

## Ονειρεύεστε;

### Και τι σημαίνει όνειρο;

- Τι δηλαδή δεν έχω;

Θα 'ναι αυτό

που θέλει να 'χει μέσα του ο πηλός

για να μη σπάσει.

## Αντί επιλόγου

- Διαπανηρή ιδέα ο βίος.

Ναυλιώνεις έναν κόσμο

για να κάνεις το χύρο μιας θάρκας.

# ΗΜΕΡΕΣ ΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Επιμέλεια: **Εύη Γκοιτσοπούλου**

*Προσπάθησε να τα φιλάξεις, ποιητή,  
όσο κι αν είναι λίγα αυτά που εσαμασιούνται.  
Του ερωτισμού σου τα οράματα.  
Βάλ' τα, μισοκαμμένα, μες τες φράσεις σου.  
Προσπάθησε να τα κρατήσεις, ποιητή,  
όταν διεγείρονται μες το μυαλό σου  
στη νύχτα ή μες την λάμψη του μεσημεριού.*

**Κωνσταντίνος Καβάφης,  
«Όταν διεγείρονται»**

Με την ενόπτη Ημέρες Ποίησης και Μουσικής συνεχίζονται οι εκδηλώσεις στην Πάτρα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα του 2006, σε ένα «χρόνο» άκρως ποιητικό! Οι ανοιξιάτικοι μήνες Απρίλης και Μάης είναι άρρηκτο συνδεδεμένοι με την δημιουργικότητα, την φαντασία και την ποιητική διάθεση. Από αυτών την άποψη λοιπόν, η Άνοιξη, η γιορτή της δημιουργίας, είναι η καταλληλότερη εποχή για ένα αφιέρωμα στην ποίηση και την μουσική που την επενδύει ή επενδύεται απ' αυτήν. Η Ελλάδα συχνά χαρακτηρίζεται ως κοιτίδα του πολιτισμού. Δεν θα μας απασχολήσει εδώ η ορθότητα ή μη της συγκεκριμένης άποψης, αυτό όμως που δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς είναι ότι η Ελλάδα είναι η κοιτίδα της ποίησης. Από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας το σπουδαιότερο μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης των Ελλήνων ήταν και παραμένει η ποίηση. Από τα ομηρικά έπη και τις τραγωδίες ως τα δημοτικά τραγούδια και τους μεγάλους ποιητές του 20ου αιώνα, η χώρα μας έχει να επιδείξει αριστουργήματα. Δεν θα μπορούσε να λείπει, λοιπόν, από

μια σπουδαία γιορτή του πολιτισμού που διεξάγεται σε μια ελληνική πόλη, ένα εκτενές αφιέρωμα στην ποίηση. Έχουμε παρουσιάσει και στο παρελθόν κάποιες εκδηλώσεις αυτής της ενότητας, οι οποίες είχαν ανακοινωθεί επί εποχής Μικρούτσικου. Τα πράγματα άλλαξαν από τότε. Σας υπενθυμίζουμε το θόρυβο που δημιουργήθηκε πριν λίγο καιρό, όταν ο νυν καλλιτεχνικός διευθυντής κ. Αλάτσης σφαίρασε από το πρόγραμμα τις εκδηλώσεις που αφορούσαν σε Πατριούς ποιητές με την αιτιολογία ότι «δεν έχουν ευρωπαϊκή προοπτική». Αφήνουμε το σχόλιο ασχολίαστο και στην κρίση σας! Σε πρώτη ανάγνωση πάντως το πρόγραμμα φαίνεται πλούσιο και ενδιαφέρον, αν και θα θέλαμε εδώ να παρατηρήσουμε, χωρίς να έχουμε καμία διάθεση να γκρινιάσουμε ακόμα μια φορά, πως θα ήταν καλό να υπήρχαν περισσότερες πληροφορίες για κάθε εκδήλωση στην ιστοσελίδα της Πολιτιστικής. Κλείνουμε αυτή τη μικρή εισαγωγή ελπίζοντας ότι οι εκδηλώσεις δεν θα παραμείνουν στο φαινέσθαι αλλά θα είναι και ενδιαφέρουσες και ότι ο κόσμος θα τις τιμήσει με την παρουσία του. Έχει παρατηρηθεί ότι οι Πατρινοί ανταποκρίνονται πολύ θερμά στις εκδηλώσεις ποίησης παρ' όλο που, αν και είμαστε όπως είπαμε ποιητικός λαός, δεν έχουμε ως Νεοέλληνες στενή σχέση με το είδος!

Ας ετοιμαστούμε πάντως για ένα ανοιξιάτικο ταξίδι στη μουσική της ποίησης και την ποίηση της μουσικής με την ευχή «νάσαι μακρύς ο δρόμος...»

- **Νότης Μαυρουδής: Κιθαροποιίες - Κιθαροτροπικές - Κιθαρογορφίες (9/4/06, Πτωκοκομείο)**

Η μουσική παράσταση είχε κεντρικό άξονα τις κιθάρες του Νότη Μαυρουδή και του Παναγιώτη Μάργαρη και τις φωνές του Νίκου Κουρουπάκη και της Μόρφως Τσαϊρέλη. Μαζί τους στη σκηνή του Πτωκοκομείου βρέθηκαν οι: Μαριλίτσα Πολυδούρη, Βαγγέλης Ζωγράφος και Ηρακλής Βαρβάτσικας. Τα κομμάτια που θα ακουστούν είναι από έργα του Οδυσσέα Ελύτη, του Κώστα Καναβούρη, δισσκευές για δύο κιθάρες και τραγούδια από την περίοδο του «Νέου Κύματος».

- **«Η ποίηση της Ευρώπης» (15/4/06, Εργοστάσιο Τέχνης)**

Ο Jean-Luis Trintignant γοήτευσε τους θεατές εγκαινιάζοντας το νέο λυόμενο θέατρο με τα «Ποιήματα στη Λου» του Guillaume Apollinaire



- **Ορχήστρα Πατρών: Πασχαλινή Συναυλία (19/4/06, Πτωκοκομείο)**

- **«70's: Ουτοπία χωρίς τέλος» (29/4/06 - 25/6/06, Λαδάπουλος)**

Έκθεση που καταγράφει την ελληνική ταυτότητα της ζωγραφικής πρωτοπορίας με καλλιτέχνες που έδρασαν από το '70 και δημιουργούν ως σήμερα. Οι καλλιτέχνες (Ψυχοπαίδης, Μπότσαγλου, Θεοφυλακτόπουλος, Λαζόγκας, Παπασιπούρου, Αληθινός, Ακριθάκης και άλλοι) θα

συμμετέχουν με αντιπροσωπευτικά έργα της δεκαετίας του '70, τα οποία θα συγκεντρωθούν από ιδιωτικές συλλογές. Τα έργα, τις εγκαταστάσεις και τα βίντεο των καλλιτεχνών πλαισιώνει υλικό πολιτικό, κινηματογραφικό και μουσικό. Την έκθεση επιμελούνται οι ιστορι-



κοί και θεωρητικοί τέχνης Θανάσης Μουτασόπουλος και Σάνια Παπά.

- **«Η Ποίηση της Φωνής» ΟΜΑΔΑ ΡΕΦΕΝΕ: «Ιωάννης Μίλτων» (28-29-30/4/06, Θέατρο Επίκεντρο)**

Το θεατρικό σχήμα «Ρεφενέ» προέκυψε από τους κόλπους του Πατρινού καρναβαλιού. Αριθμεί 70 μέλη κεντρικός προσανατολισμός των οποίων είναι η ερασιτεχνική δημιουργία, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την τέχνη και τον πολιτισμό. Το 2006 θα παρουσιάσει το έργο «Ιωάννης Μίλτων» που δημοσιεύει στην Πάτρα το 1874 ο ριζοσπάστης Πατρινός συγγραφέας Ανδρέας Ρηγόπουλος σκιαγραφώντας σε ένα μελόδραμα το πορτρέτο του φιλελεύθερου Άγγλου ποιητή. Το έργο ανήκει στο κλασικό μελόδραμα με όλα τα χαρακτηριστικά του είδους.

- **Dame Kiri Te Kanawa: (29/4/06, Εργοστάσιο Τέχνης)**

- **«Η Ποίηση της Ελλάδας» Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο**  
Α. Δραματοποιημένη Ποίηση με μουσική  
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Πάτρας: Η Σονάτα του Σελινόφωτος (1/5/06, Θέατρο Απόλλων)

ΠΑΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 2006

Β. Δραματοποιημένη Ποίηση

Σωτήρης Χατζάκης/ Ρίτος: Περεφόνη (1/5/06, Πτωχοκομείο)

Γ. Συναυλία

Μίκης Θεοδωράκης: Επιτάφιος / Ρωμοσύνη / Λιανοτράγουδα

Μπόσης / Βενετσάνου/ Θωμαΐδης / Λαϊκή Ορχήστρα

Μίκης Θεοδωράκης (1/5/06, Πλατεία Ελευθερίας)

- «**Η Ποίηση είναι Γυναίκα**» (4/5/06, **Θέατρο Επίκεντρο**)

Η Γυναικεία Ποίηση (Ρουμανία - Ελλάδα)

- «**Η Ποίηση της Μουσικής του 20ου Αιώνα**», **Schoenberg**  
- **Berio** - **Ensemble Octopus** - **Γουρζή** (5/5/06, **Θέατρο Απόλλων**)

Η μαέστρος Κωνσταντία Γουρζή με το μουσικό σύνολο της Ανώτατης Ακαδημίας Μουσικής και Θεάτρου του Μονάχου και τους σολίστες, Maria Baptist στο πιάνο και Anna Clementi (φωνή), για μια βραδιά στο Θέατρο Απόλλων.

- **ΟΜΑΔΑ ΣΠΙΖΑ: The Storytelling Project, Σύγχρονη Μουσική και Αφήγηση** (9/5/06, **Πτωχοκομείο**)

Οι συνθέτες και εκτελεστές Σοφία Καμαγιάννη (πιάνο), Δώρα Παναγοπούλου (πιάνο), Joe Torghabene (σαξόφωνο) και Tim Ward (τούμπα), συμπράττουν με τον βιολοντσέλιστα Νίκο Βελιώτη, τη σοπράνο Ντίνα Μάτζαρη και την ηθοποιό Ράνια Κελαϊδίτη για τη δημιουργία μίας παράστασης που συνδυάζει όργανα, φωνές, ηλεκτρονικά μέσα, πρωτότυπα ή υπάρχοντα κείμενα, και στοχεύει στην προέκταση της έννοιας της αφήγησης.

- «**Η ποίηση της Ευρώπης**»

Το βιβλιοπωλείο «Πολύεδρο», μετά από πολύμηνες συζητήσεις και διαπραγματεύσεις, συμμετέχει τελικά στην Πολιτιστική και διοργανώνει έναν κύκλο εκδηλώσεων. Να σημειώσουμε εδώ ότι η εκδήλωση «Ποιητές της

Πάτρας στις γλώσσες της Ευρώπης» δεν είχε ξεκαθαριστεί μέχρι το Πάσχα πώς θα πραγματοποιηθεί. Η ιδέα ήταν να αποστείλουν έργα Πατριών ποιητών σε Ευρωπαίους μελετητές της Νεοελληνικής λογοτεχνίας και αυτοί να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα τα παρουσιάσουν στο «Πολύεδρο». Κάποιοι από τους ποιητές, όμως, έχουν ήδη αρνηθεί να συμμετάσχουν, έτσι ίσως η εκδήλωση να γίνει με διαφορετικό τρόπο. Αναλυτικά οι βραβεία ποίησης έχουν ως εξής:

Α. Η Υποδοχή της Σύγχρονης Ελληνικής Ποίησης στις Χώρες της Ευρώπης (5 - 6/5/06)

Β. Ποιητές της Πάτρας στις Γλώσσες της Ευρώπης (7/5/06)

Γ. Η Πάτρα τιμά τον Νικόλα Κροτσέτι (8/5/06)

Δ. Η Ελλάδα και η Ελληνικότητα στην Ευρωπαϊκή Ποίηση (13/5/06)

- «**Η Ποίηση της Ελλάδας**», **Κουρουπός - Ελύτης: Μονόγραμμα** (10/5/06, **Εργαστάσιο Τέχνης**)

Το «Μονόγραμμα», ύμνος στον Έρωτα του Οδυσσέα Ελύτη μελοποιημένο από τον Έλληνα συνθέτη Γιώργο Κουρουπό, είναι μία σκηνική καντάτα που παρουσιάζεται με την συμμετοχή συμφωνικής ορχήστρας, μικτής χορωδίας και με σολίστ ένα βαρύτονο επί σκηνής και μία σοπράνο interno.

- «**Η Ποίηση της Μουσικής του 20ου Αιώνα**», **Ιάννης Ξενάκης: Περεφόνη / Ψάφα** (14/5/06, **Αρσάκειο**)

Πολυθέαμα

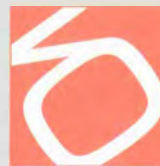
## ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Σε συνεργασία με την **Κινηματογραφική Λέσχη Πάτρας**

- Peter Kosminsky: «Ανεμοδαρμένα ύψη» (29/4/06, Village Cinemas ΠΑΝΘΕΟΝ)

- Akira Kurosawa: «Ο θρόνος του αίματος» (6/5/06, Village Cinemas ΠΑΝΘΕΟΝ)

- Jean-Jacques Annaud: «Εραστής» (13/5/06, Village Cinemas ΠΑΝΘΕΟΝ)



# Γραφτείτε συνδρομητές στο ΔΟΝΤΙ και κερδίστε!

## Για τους συνδρομητές

Δύο βιβλία για τον κινηματογράφο δώρο από τις εκδόσεις «Αιγόκερως»!



Δωρεάν στο χώρο σας τα βιβλία και τα αφιερώματα που εκδίδονται από το «Δ».

Δωρεάν είσοδος στις εκδηλώσεις που διοργανώνει το περιοδικό.

Για τις ατομικές επιχειρήσεις, η εγγραφή της συνδρομής ισοδυναμεί με **έκπτωση 15%** στις διαφημιστικές καταχωρήσεις στο «Δ».



## Είδη συνδρομής

Απλή / Ελλάδα: 40 ευρώ

Οργανισμοί, Σχολεία, Βιβλιοθήκες: 60 ευρώ

Εταιρείες Δημοσίου - Α.Ε.: 80 ευρώ

Ευρώπη - Κύπρος - Τουρκία: 70 ευρώ

Λοιπές χώρες: 100 ευρώ

Γραφτείτε συνδρομητής με ένα τηλεφώνημα στο 2610 323060 (Δευτέρα - Παρασκευή 09.00 - 16.00) ή στείλτε mail στο [info@todonti.gr](mailto:info@todonti.gr) κι εμείς θα επικοινωνήσουμε μαζί σας.

## Κάποιος άλλος

Καλλιτεχνικός διευθυντής της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας είναι φυσικά ο Αλέξης Αλάτσος. Όμως υπάρχει άλλο ένα πρόσωπο με τυπικές αρμοδιότητες, άσχετες με την καλλιτεχνική διεύθυνση, ο οποίος φαίνεται πως παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του καλλιτεχνικού προγράμματος και στις σχέσεις με τους συνεργάτες της Πολιτιστικής. Ούτε οι σπουδές του, ούτε η εμπειρία του δικαιολογεί το να υπερβαίνει τόσο πολύ τις αρμοδιότητές του. Τον έχει «σώσει» η απόλυτη σύμπτωση με το αυτονιστή Χρήστο Ροϊλό, ο οποίος του έχει απόλυτη εμπιστοσύνη. Μόνο που ο συγκεκριμένος παράγοντας, μετά το 2007 που θα λήξει η γιορτή της Πολιτιστικής, θα πρέπει να βρει τρόπο να απολογηθεί —σε ηθικό επίπεδο— για την τωρινή του συμπεριφορά.

## Τιμωρία

Αν κρίνουμε από την επίσκεψή του στην Πάτρα κι από τη γενικότερη ενασχόλησή του με την Πολιτιστική, ο Γιώργος Βουλγαράκης πρέπει να βρίσκεται σε πολύ δύσκολη θέση στο υπουργείο Πολιτισμού. Καλείται να υπηρετήσει ένα υπουργείο το οποίο ποτέ δεν είχε ονειρευτεί, σε ένα αντικείμενο το οποίο ποτέ δεν είχε γνωρίσει ως θεατής ή πολίτης κι όλ' αυτά επειδή έπρεπε διακριτικά να τιμωρηθεί για το θέμα των υποκλοπών. Μόνο που αν η θέση του υπουργού Πολιτισμού είναι τιμωρία για έναν πρωτοκλασάτο πολιτικό, τότε δεν έχουμε να περιμένουμε τίποτα τολμηρό από αυτόν...

## Αοριστίες

Και ξοφνικά στο τέλος Μαρτίου, μετά από ένα ρεπορτάζ τοπικής εφημερίδας, όχι τόσο αυθόρμητο, ο Δήμαρχος Πατρέων Ανδρέας Καράβοντας αποφάσισε να προτείνει να μην προχωρήσουν τα έργα για το κλειστό θέατρο, με το αιτιολογικό ότι το λυόμενο θέατρο που κατασκευάζεται στο Λαδόπουλο είναι αρκετό για να καλύψει τις ανάγκες

της Πάτρας. Έτσι ο κ. Καράβοντας πρότεινε να μεταφερθούν τα 30 εκ. ευρώ που προγραμμάτιζε να δώσει το υπουργείο Πολιτισμού για το κλειστό θέατρο, για να δημιουργηθεί ένα Ευρωμεσογειακό Κέντρο, το οποίο θα περιλαμβάνει καρναβαλικό μουσείο, τεχνολογικό μουσείο και άλλες δραστηριότητες.

Όμως η προοπτική του Ευρωμεσογειακού Κέντρου είναι τόσο ασαφής όσο και η προοπτική του κλειστού θεάτρου. Αλήθεια, ποια μελέτη έχει γίνει για να δούμε το μέγεθος του κλειστού θεάτρου που πραγματικά χρειάζομαστε στην Πάτρα; Θα είναι σίγουρα αλήθεια πολύ ωραίο να μας αφήσει η Πολιτιστική μια προίκα ενός μεγάλου χειμερινού θεάτρου 2000 θέσεων. Όμως, κάθε πότε θα γεμίζει ένα τέτοιο θέατρο και ποιες άλλες χρήσεις θα έχει όταν δεν θα φιλοξενεί θεατρική παράσταση; Μήπως τελικά είναι προτιμότερη μια αναδιάρθρωση των στόχων, όπως υποστηρίζει ο κ. Καράβοντας; Σίγουρα ναι, όμως όχι με αόριστες προτάσεις αλλά με συγκεκριμένες μελέτες και σίγουρα με ικανότητα στη διεκδίκηση των απαιτήσεών μας.

## Ποιητικό

Την σπουδαιότητα ευρωπαϊκής ταυτότητας επικαλείται ο Αλέξης Αλάτσος, όταν απορρίπτει προτάσεις που γίνονται για το καλλιτεχνικό πρόγραμμα της Πολιτιστικής, ιδιαίτερα αυτές που είχαν εγκριθεί κατά τη διάρκεια της θητείας του θάνατο Μικρούτσικου και που τώρα γίνεται προσπάθεια να καταργηθούν. Αυτή την απουσία επικαλέστηκε ο καλλιτεχνικός διευθυντής και για να ματαιώσει τις εκδηλώσεις που είχαν ανακοινωθεί για

το έργο των Πατρικών ποιητών. Ο καλλιτεχνικός διευθυντής αποφάσισε τελικά να διοργανωθεί στο «Πολυέδρο» μια βραδιά για την ποίηση που παράγεται στην Πάτρα, ζητώντας από μελετητές της λογοτεχνίας σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να εκφράσουν τις κρίσεις τους για τους ποιητές που ζουν στην πόλη.

Η απόφασή του έγινε αιτία δημόσιας αντιπαράθεσης ανάμεσα σε μερίδα των ποιητών της Πάτρας και στον κ. Αλάτση, κάτι που φυσικά δεν είχε κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα, εκτός από το άνοιγμα ενός ακόμα μετώπου που δίχασε ακόμα πιο βαθιά τους ανθρώπους του πολιτισμού στην Πάτρα.



(\*) Ο τίτλος είναι κλεμμένος από μια ταινία του Νάνι Μορέτι και σημαίνει «Αγαπημένο μου ημερολόγιο». Εδώ εκφράζει το... αγαπημένο ημερολόγιο της Πολιτιστικής, στο οποίο καταγράφονται όλα όσα συνέβησαν το μήνα που μας πέρασε στο μέτωπό της προετοιμασίας της Πάτρας, μέχρι να τελειώσει το σωτήριο έτος 2006 και να δούμε όλοι από κοντά αν άξιζε τελικά όλη αυτή η περιπέτεια.

**Ταβέρνα Εστιατόριο  
Σίδνεϋ  
από το 1974**

*Παράδοση στη γεύση!*

Οδός Πέλοπος, Αγ. Γεώργιος Λάγγουρα Πάτρα. Τηλ. 2610-223246

# Το πρώτο τρίμηνο της Πολιτιστικής Πέρας... Κιόλας;

Μπορεί να μην το έχετε καταλάβει, όμως είτε ζείτε στην Πάτρα είτε όχι, η τρίτη κατά σειρά ελληνική Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης βαδίζει ήδη προς το πρώτο μισό της. Εμείς μείναμε στο πρώτο τρίμηνο του θεσμού και καταγράψαμε μερικές από τις καλύτερες και τις χειρότερες στιγμές του...

## Η πιο μεγάλη έκπληξη

Μακράν η έκθεση «Επίκαιρα Πατρών» του σκηνοθέτη Βασίλη Κασμόπουλου στο Ποσειδίον Αρσάκειο. Βίντεο - ντοκουμέντα από την Πάτρα άλλων δεκαετιών με οθόνες έξυπνα στημένες σε ένα χώρο που αξιοποιήθηκε με τον καλύτερο τρόπο. Η έκθεση πήγε πολύ καλά επειδή τη διαφήμιζαν οι επισκέπτες της «στόμα με στόμα», καθώς στην αρχή ούτε κι η ίδια η Πολιτιστική είχε καταλάβει το διαμάντι που είχε στα χέρια της.

## Το σοβαρότερο λάθος

Πορά τα προβλήματα μετά την αποχώρηση του Μικρούτσικου, η αδυναμία της Πολιτιστικής να παρουσιάσει έστω μία καλλιτεχνική εκδήλωση την περίοδο μετά το Καρναβάλι ως το τέλος Μαρτίου ήταν τουλάχιστον αδικαιολόγητη.

## Η χειρότερη παγίδα

Δεν παρακολουθήσαμε μία από τις δύο συναυλίες της Ορχήστρας των Λαχανικών και γι' αυτό δεν έχουμε καλλιτεχνική άποψη. Όμως, ποιος είχε τη φαινή ιδέα να μεταδοθεί ζωντανά από την τηλεόραση; Αν θέλεις να προβάλλεις ένα θεσμό, δεν χρησιμοποιείς την πιο πειραματική του πλευρά, αλλά την πιο δημοφιλή του.

## Το σπουδαιότερο μειονέκτημα

Όσες φορές κι αν συζητήσαμε με στελέχη της Πολιτιστικής αυτό το διάστημα, ούτε μία στιγμή δεν μας έδωσαν την αίσθηση ότι «την έχουν ψωνίσει» με το θεσμό, ότι τους φτιάχνει το κέφι να δουλεύουν (για πρώτη και τελευταία φορά στη ζωή τους) σε έναν τόσο σημαντικό πολιτιστικό θεσμό. Όλοι ανυπομονούν να έρθει ο Δεκέμβριος και να τελειώσει η φασαρία. Μόνο που έτσι, κανένα στοιχείο δεν κερδίζεται.

## Η καλύτερη ιδέα

Η διαμόρφωση του παλιού «Εσπερου» στην πλατεία Γεωργίου, μετά από δεκαετίες απραξίας του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου. Συνδυάστηκε με την έκθεση καρναβαλικών κατασκευών του Πέτρου Βρυώνη και μας άφησε με την εντύπωση ότι αυτό το χώρο δεν πρέπει να τον χάσουμε πάλι...

## Η πιο πρωτότυπη ιδέα

Η σκέψη του Βασίλη Λαδά να βγάλει στο δρόμο τον Διονύση Βούλτσο και το Ιόνιο Θέατρο με στίχους από Έλληνες και Ευρωπαίους ποιητές ήταν αρκετά προκλητική. Μπορεί κάποιες φορές η ιδέα να αδικήθηκε από τις αντικειμενικές δυσκολίες που πάντα έχει ένα θέατρο δρόμου, όμως αυτό δεν αναιρεί την πρωτυπία της.

## Η πιο ακατανόητη κίνηση

Η κίνηση της Πολιτιστικής να δώσει 330 χιλιάδες ευρώ για να ανακαινίσει το κτήριο των Μύλων Αγίου Γεωργίου (ιδιοκτησίας των ΚΤΕΛ) ήταν πάρα πολύ σωστή. Το λάθος ήταν πως μετά την πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση της Άννης Τομαρά, ο Οργανισμός δεν έχει προγραμματίσει τίποτα άλλο ως το τέλος της χρονιάς.

## Η πιο προκλητική στιγμή

Μπορεί να φάνηκε έως και βίαιη κάποιες φορές, όμως η παράσταση «Τελευταία Μάσκα - Falimento» που έστησε ο Θόδωρος Τερζόπουλος πάνω στο κείμενο του Κώστα Λογαρά θα παραμείνει ως μια από τις κορυφαίες στιγμές του προγράμματος της Πολιτιστικής.

## Ο πιο αταίριαστος χώρος

Το Συνεδριακό Κέντρο του ΤΕΙ Πάτρας μπορεί να είναι ό,τι άλλο θέλει, εκτός από συναυλιακός χώρος. Γι' αυτό και η παρουσία εκεί της Ορχήστρας Πατρών με τον Γκάρι Μπάρτον ήταν απόλυτη αποτυχία.

## Η πιο ελπιδοφόρα παραγωγή

Το καμπαρέ Τουλούζ Λωτρέκ στον καταπληκτικό χώρο του ανακαινισμένου Πτωχοκομείου ήταν η καλύτερη στιγμή της χορογράφου Τατιάνας Λοβέρδου και της ομάδας της και ικανή να φέρει πολύ περισσότερους νέους ανθρώπους κοντά στην τέχνη του χορού.

## Η πιο εκπαιδευτική στιγμή

Η μοναδική φορά που η Πολιτιστική πλησίασε τα σχολεία ήταν η έκθεση των εφευρέσεων και των έργων του Λεονάρντο Ντα Βίντσι στο Λαδόπουλο. Τα σχόλια μερικών παιδικών στο βιβλίο επισκεπτών ήταν σκέτη απόλαυση.

## Το μεγαλύτερο πρόβλημα

Ανεξάρτητα από τα επιμέρους λάθη, το σοβαρότερο πρόβλημα της Πάτρας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας είναι πως η εικόνα της πόλης δεν θυμίζει σε τίποτα μια γιορτινή ατμόσφαιρα. Όσο για τα πρόσωπα των Πατρινών όχι μόνο δεν γιορτάζουν, αλλά η απογοήτευση και η αδιαφορία είναι έκδηλη σ' αυτά.

# Καταστασιακή διεθνής: η πολεμική της σκέψης



Γκυ Ντεμπόρ,  
Μισέλ Μπερνστάιν  
και Άσκερ Γιόρν

Η ιδεολογία της μизέριας κυριάρχησε,  
η μизέρια της ιδεολογίας εξουσιάζει

Αν ο διαφωτισμός ήταν το κίνημα εκείνο του Λόγου που με την χρησιμοποίηση των εργαλείων τού νου προσπάθησε να αποκολλήσει τον άνθρωπο από τον στενό ορίζοντα της άγνοιας που στην εποχή του 17ου και 18ου αιώνα φαινόταν ασφυκτικά να τον ενογκολίζει, οι καταστασιακοί ήταν εκείνοι που μας χάρισαν, μέσω της υψιπέτους φύσης της ανθρώπινης σκέψης, τα εργαλεία της κριτικής τους. Ξεκίνησαν από όλους τους δρόμους προς έναν σκοπό: αυτόν της απορρύθμισης της πραγματικότητας με κύρια όπλα την τέχνη, την φιλοσοφία και τα κοινωνικά κινήματα.

Δεν μπορείς να μιλήσεις για την Καταστασιακή Διεθνή αν δεν αναφερθείς στα ριζοσαστικά κινήματα, κινήματα της τέχνης και της πολιτικής που θέλησαν να αποτινάξουν τον ασφυκτικό κλοιό της συντηρητικής κοινωνίας, να αποδεσμεύσουν την τέχνη από τους κάθε λογής προαγωγούς της, να δώσουν στον άνθρωπο μια νέο ιδέα, αυτής της ελευθερίας, απαλλαγμένοι από ηθικές συμβατικότητες, από την εμπορευματοποίηση και τις επιταγές της αστικής νεοφιλελεύθερης κουλτούρας που μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο θεσμοθετούσε τα κεκτημένα της.

Σημείο αναφοράς στον ριζοσαστισμό της τέχνης του 20ου αιώνα αποτελεί ασφαλώς το DADA, μια συμμορία ανταρτών της τέχνης, με προεξέχουσες φυσιογνωμίες αυτών των Τριωτάν Τζαρά και Μαρσέλ Ντυσάν, μια ομάδα ανατρεπτικών καλλιτεχνών που εφορμούσαν από το όραμα της κατάργησης της τέχνης, μιας τέχνης που αναμασούσε πλαστικές τροφές και πλάγιαζε με τους εκάστοτε ισχυρούς για την επικράτησή της.

Το DADA αποσυναρμολόγησε, σάσισε την καθώς πρέπει κοινωνία και οπουδήποτε στα εξω συντετέθη, για να δώσει την οκυτάλη του στον ουρεαλισμό, συνεχίζοντας με το όραμα της πραγμάτωσης της τέχνης. Οι καταστασιακοί αυτό που θέλησαν ήταν το ξεπέραςμα της τέχνης.

Τα δύο αυτά ρεύματα δεν ήταν τα μόνα. Ήταν κατά κάποιον τρόπο ορόσημα γιατί έγιναν αισθητά παντού. Αλλά ήταν και μια σειρά άλλων, συνεχιστών του οράματος για μια τέχνη καινούργια σε ένα καινούργιο κόσμο.

Από την ομάδα COBRA που είχε κυρίως όραση στην Β. Ευρώπη (το όνομα έβγαίνει από τα αρχικά των πόλεων Κοπεγχάγη, Βρυξέλλες, Άμστερνταμ), το Κίνημα για ένα Φαντασιακό Μησούχους που συγκροτήθηκε με έμφαση στην εφαρμογή της νέας πολεοδομίας, τον Λετρισμό, την ομάδα REFLEX, τη Διεθνή των Πειραματιστών Καλλιτεχνών και μερικά άλλα υποκινήματα, θα φτάσουμε στους καταστασιακούς και στην ίδρυση της Καταστασιακής Διεθνούς, της Internationale Situationniste.

Από παντού ξεχυνόταν η μωριά μιας κοινωνίας σε απούνθεση, ένας κόσμος που διατηρούνταν με συντηρητικές ουσίες σε δοκιμαστικούς σωλήνες. Οι καταστασιακοί ήταν οι κωρίς όρια επαναστάτες, οι κωρίς φραγμούς υποκινητές μιας νέας ρήξης: αυτής του παλιού

κόσμου με τον νέο που τον εγκυμονούσαν σε κάθε τους βήμα.

Ήταν το 1957 στις 28 Ιουλίου στο σπίτι του Πιέρο Σιμόντο στο Κόζιο ντ'Αρόσα (Ιμπέρια) της Ιταλίας όπου μαζί με τον Γκιουζέπε - Πίντο - Γκαλίτσο, τον Άσκερ Γιόρν, την Έλενα Βερόνε, τον Βάλτερ Όλμο (εκπρόσωποι του Διεθνούς Κινήματος για ένα Φαντασιακό Μησούχους), οι Γκυ Ντεμπόρ και Μισέλ Μπερνστάιν, (σύντροφος του Ντεμπόρ) εκπρόσωποι της Λετριστικής Διεθνούς, καθώς και ο Ράλφ Ράμνεϋ από την Ψυχογεωγραφική Επιτροπή του Λονδίνου, καταλήγουν στην συγχώνευση των ομάδων αυτών στην Καταστασιακή Διεθνή.

Σε αυτή τη νέα διεθνή θα αναμιχθούν και άλλα κινήματα επαναστατικής τέχνης όπως οι γερμανοί SPUR (ίχνος), η ομάδα COBRA με επικεφαλής τον Κόντοταντ, τον Βέλγο καλλιτέχνη Βάλτερ Κορούν και αυτόνομοι όπως ο Ραούλ Βανεγκέμ, ο οποίος θα γράψει μια σειρά καταπληκτικών βιβλίων.

Η ίδρυση του νέου αυτού κινήματος ανακοινώθηκε στο δελτίο Potlatch, τεύχος 29, τον Νοέμβριο του 1957 το οποίο από όργανο της Λετριστικής Διεθνούς έκτοτε γίνεται «Δελτίο Πληροφόρησης της Καταστασιακής Διεθνούς».

Η διάδοση του υλικού τους θα συνεχιστεί στην πληρέστερη επιθεώρηση Internationale Situationniste. Το πρώτο τεύχος θα κάνει την εμφάνισή του τον Ιούνιο του 1958.

Με τη γέννηση του κινήματος θα ακολουθήσουν και οι μεγάλες αντιθέσεις εντός του από τα μέλη, κάτι που θα το ακολουθήσουν σαν πάγια τακτική, όπως επίσης και την διαγραφή των μελών. Θα διαγραφούν κατά καιρούς 45 από τα 70 μέλη της.



Η I.S. δεν επέδειξε καμία επιείκεια στην κριτική της κατά των δομών της κοινωνίας, καμία αναστολή ως προς την αποστολή της, που την έβλεπαν σαν την αναγκαία συνέχεια των απελευθερωτών του ριζικού λόγου.

Έχοντας ως όπλα τους την εξτρεμιστική τέχνη, την κριτική της μαρξιστικής φιλοσοφίας έτσι όπως είχε εκφραστεί κυρίως από τον Λούκατς και τα αισθητικά ρεύματα των μετα-μαρξιστών της σχολής της Φρανκφούρτης, αλλά και τον ριζοσαστισμό της συναισθηματικής απελευθέρωσης, θα στραφούν από την κριτική των όπλων των απελευθερωτικών κοινωνικών κινήματων που παντού ευαγγελίζονταν την επανά-

σταση, στα όπλα της κριτικής. Θα απορρίψουν κάθε συμβιβασμό με την υπάρχουσα γραφειοκρατική κουλτούρα.

Τον Μάιο του 1957 ο Γκυ Ντεμπόρ δημοσιεύει την «Έκθεση περί της κατασκευής καταστάσεων και των συνθηκών οργάνωσης και δράσης της διεθνούς καταστασιακής τάσης», ένα προσχέδιο όλων όσων θα ακολουθούσαν.

Το κείμενο κυκλοφόρησε σε ιταλική μετάφραση το 1958, ενώ τον Ιούνιο του 1957 είχε εμφανιστεί αραβική μετάφραση με πρόλογο του Αμπντελκάντ Κατίμ.

Από την εξέγερση του Βερολίνου (1958), την εξέγερση της Πολωνίας (1955) και της Ουγγαρίας (1956), τον πόλεμο της Αλγερίας το 1954, οι καταστασιακοί προσέβλεπαν σε μια γενικευμένη αυτοδιεύθυνση και στους κόλπους τους γρήγορα συσπειρώθηκαν δύο κυρίαρχες τάσεις: των Ρολίτικος που έβλεπαν με ύπουλο μάτι την καλλιτεχνική δημιουργία μέσα στα παλιά πλαίσια της κοινωνίας γιατί οδηγεί σε απραξία και στην συνέχιση έτσι του φθίνοντος μοντέλου του καπιταλισμού και των ριζοσαστών καλλιτεχνών των αισθητικών της θεωρίας, που διέβλεπαν την αλλαγή μέσω της τέχνης τους.

Στην Καταστασιακή Διεθνή, τέχνη και πολιτική δεν μπορούσαν να διαχωριστούν. Η ρηξικέλευθη κριτική του κοινωνικού γίγνεσθαι και της εμπορευματικής ανταλλαγής των ιδεών στην κουλτούρα περνούσε μέσα από την βίωση του έργου τέχνης, δεμένου με την καθημερινή ζωή του καλλιτέχνη.

Δεν προτείνουν μια νέα ιδεολογία, αλλά την κατάργηση και απομυθοποίηση των υπάρχουσών ιδεολογιών. Θέλουν να κάνουν κατά μέτωπο επίθεση στην οργάνωση των αυταπατών, να συμβάλουν στην εξέγερση του προλεταριάτου αποδεσμεύοντας από το φαντασιακό της κοινωνίας την υπάρχουσα χρήση των όρων «εξέγερση» και «προλεταριάτο», από τις μαρξιστικές καταβολές τους δηλαδή και τις —μετά— παραφυάδες τους.

«Η στοχαστική κοινωνία βρήκε τους καλλιτέχνες της, ζήτη η Καταστασιακή Διεθνής».

Ήταν το κύριο μόντο για μια σειρά ετών που θα συντοραζούν με την δράση τους και την

ριζοσποιστική κριτική τους την κοινωνική οργάνωση.

Στόχος τους από την αρχή τα πανεπιστήμια και οι ναοί της σύγχρονης τέχνης. Θα παρασύρουν στον αγώνα τους φοιτητές και εργάτες, καλλιτέχνες και μοναχικούς στοχαστές αλλά και ρεύματα φιλοσοφίας και επιστήμης που θα προσπαθήσουν να τους αντιγράψουν χωρίς όμως την δική τους πολεμική. Θα παντρέψουν την δράση του εργατικού κινήματος με την θεωρητική λύση των εξτρεμιστών διανοητών.

Αυστηρά ελιτιστές, έδωσαν ηχηρά ραπίσματα στα μέλη τους όταν ενέδιδαν στις σειρήνες της θεσμοθετημένης νόρμας. «Οι ιδέες μας βρίσκονται σε όλα τα κεφάλια», οι καταστασιακοί θα παθιαστούν με την επαναστασιακή τέχνη, θα δουν τον άνθρωπο ως καλλιτέχνη που περιμένει να γεννηθεί μέσα στον καθένα, θα απαιτήσουν το έργο τέχνης χωρίς τα μονοπωλιακά καπρίτσιο των ιδιοκτητών της τέχνης.

«Κατ' ορχήν πιστεύουμε ότι πρέπει να αλλάξουμε τον κόσμο. Θέλουμε την πλέον απελευθερωτική αλλαγή της κοινωνίας και της ζωής, στην οποία είμαστε εγκλωβισμένοι» διακηρύττει ο Ντεμπόρ. Θα αποκαλύψουν τη γελοία και πολλακίς ύποπτη χρήση του όρου «πρωτοπορία», θα εμμένουν στην κατασκευη καταστάσεων, θα προκαλέσουν συνεχείς ρήξεις με τα καλλιτεχνικά περιβάλλοντα της εποχής τους, θα καταδικάσουν μια διο παντός τους τεχνοκριτικούς, (σε μια γενική συνέλευση της Διεθνούς Ένωσης Τεχνοκριτικών στις Βρυξέλλες θα παραβιάσουν την είσοδο του Βελγικού Μεγάρου Τύπου και θα σκορπίσουν προκηρύξεις στους χώρους της συνέλευσης και τους γύρω δρόμους) και θα αρνηθούν την εμπορευ-

ματική παράγωγη έργων.

Οι κριτικές τους και η ιχνηλάτησή τους όσον αφορά το κοινωνικό γίγνεσθαι και το φαίνεσθαι αυτού του γίγνεσθαι θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς. Ακόμα μέχρι σήμερα αποτελούν ακτινογραφία του κοινωνικοπολιτικού σκελετού της κοινωνίας.

«Ένα φάντασμα μεγαλώνει μέσα στον κόσμο: η Κοσοστασιακή Διεθνής. Το 1957-58 είναι η μεγαλύτερη καμπή του αιώνα όλων των λαών και όλων των εποχών. Φθάσαμε ο' αυτό το σημείο: ο νέος άνθρωπος είναι εδώ! Η τέχνη είναι ζωή, η ζωή είναι τέχνη! Το θύματα: Τζάκοον Πόλοκ, Βολς, Ντύλαν Τόμας, Νικολά ντε Σταέλ, Τζοίημς Ντην. Στην φύση δεν υπάρχει καθόλου τέχνη! Ιδού το βασικά δεδομένα της τραγωδίας της τέχνης του 20ου αιώνα: οι έμποροι τέχνης είναι κλέφτες, οι έμποροι χρωμάτων ληστές, οι ιστορικοί της τέχνης σπαστεώνες, οι αγοραστής αντικειμένων τέχνης πλίθιοι, οι τεχνοκριτικοί δράστες σεξουαλικών εγκλημάτων, οι συλλέκτες διεστραμμένοι.

Η τέχνη είναι δράση, η τέχνη είναι θάνατος, η τέχνη είναι νεκρή, άρο η τέχνη είναι το να σκοτώνεις την τέχνη, η τέχνη είναι το να σκοτώνεις, η τέχνη σκοτώνει... Πετάξτε τις Βίβλους σας στην πυρά».

Οι δύο ακολουθίες δράσης της I.S. που είναι η Ενισία Πολεοδομία και το «επαναστασιακό μέτωπο της κουλτούρας» εδραιώνονται με τη διανομή του μανιφέστου «Νέο Θέατρο Επιχειρήσεων στην Κουλτούρα».

«Αυτό που μένει να γίνει είναι μια επιστήμη των καταστάσεων που θα αντλήσει στοιχεία από την ψυχολογία, τη στοχαστική, την πολεοδομία και την ηθική» αναφέρει ο Γκυ Ντεμπόρ στο «Θυριαχτά για κόρη του Σαντι».

Θέλησαν να ξεκλειδώσουν την δημιουργικότητα από το καλούπιο που η αισθητική πολεοδομία



Πάνω: Κόζιο ντ' Αρόσα, Ιταλία 1957. Από αριστερά Γκαλίτσιο, Σιμόντο, Βερόνε, Μπερνσάιν, Ντεμπόρ, Γιόρν, Όλμο. Απέναντι σελίδα: Οι καταστασιακοί στο ICA του Λονδίνου, Σεπτέμβριος 1960





Περιοδικό «Ανοιχτή Πόλη» τ. 28

εφάρμοζε στην δημιουργία των πόλεων, επινοώντας το *Derive* (περιπλάνηση), που στόχευε στο βιαστικό πέρασμα από τις ποικίλες ατμόσφαιρες (*ambiances*) μιας πόλης. Τον όρο *Derive* τον είχε χρησιμοποιήσει ο Ιβάν Στσεγκλώφ στο βιβλίο του «Συνταγές για μισο καινούργια πολεοδομία» που το έγραψε το 1953 σε ηλικία 19 ετών. Το *Derive* θα καλλιεργηθεί συστηματικά από τους καταστασιακούς. Θα εφαρμόσουν μια νέα τοπολογία στην υπάρχουσα γεωγραφία, συνδυάζοντας την ψυχολογία με νέους συναισθηματικούς χάρτες των κατά τόπους περιοχών των πόλεων, αναδύοντας την παιγνιώδη φύση του ανθρώπου μέσω μιας πειραματικής, συνεχώς εναλλασσόμενης συμπεριφοράς, απορρυθμίζοντας το σώμα από τους ρόλους που το θωρακίζουν. «Η περιπλάνηση (στη ροή των πράξεων, με τις χειρονομίες, τις βόλτες, τις συναντήσεις της) είναι για την ολότητα ό,τι η (καλή) ψυχανάλυση για τη γλώσσα. Αφειθείτε στη ροή των λέξεων, λέει ο ψυχαναλυτής κι ο ίδιος ακούει μέχρι τη στιγμή που θα απορρίψει ή θα μετασχηματίσει (θα μπορούσαμε να πούμε να μεταστρέψει), μια λέξη, μια έκφραση ή έναν ορισμό. Η περιπλάνηση είναι μια τεχνική και σχεδόν ένας τρόπος θεραπείας. Αλλά όπως ακριβώς η ψυχανάλυση από μόνη της σχεδόν πάντα αντενδείκνυται, έτσι και η διαρκής περιπλάνηση είναι επικίνδυνη, στο μέτρο που το άτομο, έχοντας προχωρήσει υπερβολικά, δίκως προφυλάξεις, απειλείται να εκραγεί, να διαμελιστεί, να διασπαστεί, να αποσυντεθεί...» γράφει ο Ιβάν Στσε-

γκλώφ στην «Επιστολή από μακριά». Άλλος όρος ζωτικής σημασίας για τους καταστασιακούς ήταν η «εκτροπή - οικειοποίηση», θα το δούμε και ως «μεταστροφή» (*detournement*). Είναι η απόσπαση πράγματος, ιδέας, τεχνικής από το σύνολο που βρίσκεται και η χρησιμοποίησή του σε εντελώς διαφορετική βάση. «Η αρχή της μεταστροφής, συνίσταται στο να στρέψουμε ενάντια στον εχθρό τα τεχνικά μέσα και τα όπλα που χρησιμοποιεί εναντίον μας» - (Ραούλ Βανεγκέμ). Βασικά κείμενα του σιτουασιονισμού θα αποτελέσουν η «Σιτουασιονιστική Διεθνής 1958 - 1969», «Η κοινωνία του θεάματος» του Γκυ Ντεμπόρ, «Η μιζέρια των φοιτητικών κύκλων» του Μουσταφά Καγιάτι, η «Πραγματεία του σαβουάρ βιβρ προς χρήση των νέων γενεών» του Ραούλ Βανεγκέμ και το «Λυσοσασμένοι και σιτουασιονιστές στο κίνημα των καταλήψεων». Το δύο από αυτά, «Η κοινωνία του θεάματος» του Ντεμπόρ και το «Πραγματεία του σαβουάρ...» του Ραούλ Βανεγκέμ, εκδόθηκαν στην Ελλάδα από τις εκδόσεις Άκμων με τον τίτλο «Η επανάσταση της καθημερινής ζωής», θα γίνουν τα ευαγγέλια του σιτουασιονισμού. Θα εκδοθούν και τα δύο το 1967. Η Κοινωνία του Θεάματος θα χαρακτηριστεί ως το απόλυτο βιβλίο, μια ιδιοφυή και μεγαλόρηπη στιγμή της θεαματικής κριτικής, ένας μεγαλοφυής στοχασμός πάνω στην συγκρότηση της κοινωνικής οργάνωσης και της ψευδεπίγραφης όψης της. «Το θέαμα είναι το κεφάλαιο σε ένα τέτοιο βαθμό συ-

σώρευσης ώστε να μετατρέπεται σε εικόνα». «Εκείνο που κρύβεται πίσω από απ' τις θεαματικές αντιθέσεις είναι η ενόττητα της αθλιότητας...». Ο Ραούλ Βανεγκέμ που θα αποχωρήσει από την Ι.Σ. το 1970 θα κυκλοφορήσει το « Η επανάσταση της καθημερινής ζωής», θα στραφεί κυρίως στην τέχνη και στο όπλα της για να εκτροχιάσει το κοινωνικό μοντέλο της εποχής του. «Η ποίηση βρίσκεται πάντοτε κάπου. Έτσι και παρατήρει την τέχνη, μπορούμε να δούμε καλύτερα πως προπάντων ζει στις χειρονομίες, σε ένα ύφος ζωής, στην αναζήτηση αυτού του ύφους. Αποδιωγμένη από παντού αυτή η ποίηση ανθεί παντού. Άγρια ποδοπατημένη, αναφαίνεται στην βία. Ευλογεί τις συγκρούσεις, παντρεύεται την εξέγερση, ζωογονεί τις μεγάλες κοινωνικές γιορτές προτού οι γραφειοκράτες της υποδείξουν για κατοικία την αιογραφική κουλτούρα.» «Δεν υπάρχουν καλλιτέχνες γιατί όλοι είναι καλλιτέχνες. Το έργο τέχνης που μέλλεται να έρθει, λέγεται δόμηση μιας περιπαθούς ζωής.» Τα δύο αυτά βιβλία μαζί με εκείνα της ομάδας Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα της ομάδας των Κορνήλιου Καστοριάδη και Κλωντ Λεφόρ θα γίνουν τα σήματα κατατεθέντα των αριστεριστών, μέχρι το βάπτισμα του πυρός που θα επακολουθήσει με το σκάνδαλο του Στρασβούργου και την μετέπειτα εξέγερση του Μάη του 1968 στο Παρίσι. Περιγέλασαν όλα τα λόμπι της διανοουμενιστικής ελίτ, έσπειραν παντού τον τρόπο με τον πιο άγριο σαρκασμό και την πιο ακραία τακτική, κατέδειξαν με την μεγαλύτερη σαφήνεια τους τρόπους απεγκλωβισμού από την κουλτούρα του θεάματος, πάσχισαν για την ενοποίηση της ζωής, για την ρήψη του τμηματικού που κατατρώνει τη ζωή στα σκουπίδια. Οι καταστασιακοί θέλησαν την προσαρμογή των πιο υψηλών ιδεών στα πιο μεγάλα πάθη. Από την γέννησή τους ακόμα φλέεραν με την πτώση τους και έτσι το 1972 θα επέλθει και επίσημα τέλος στην Καταστασιακή Διεθνή για να συνεχίσουν μετά διάφορες ομάδες μετά-σιτουασιονιστών, που βέβαια δεν

είχαν καμία σχέση με τον αρχικό πυρήνα της ομάδας. Το σίγουρο είναι πως θα μελετηθούν με την δέουσα σοβαρότητα από τις κυρίαρχες τάσεις της κουλτούρας, αλλά κολλιεργώντας τεχννέντως έτσι το κλίμα για να κρατηθούν πάση θυσία στην σφάνεια. Ενιαία πολεοδομία, πειραματική συμπεριφορά, υπερπολιτική προπαγάνδα, κατσκευή στρομοσφαιρών δεν ήταν διανοητικές φόρμουλες για την διαιώνιση ενός κινήματος, ήταν η έκρηξη μιας ζωής που μέχρι τότε φυλάσσονταν στις νευρώσεις του σώματος και στην απώθηση του πάθους. Από τότε η κοινωνία του θεάματος μπορεί να κοιμάται ήσυχη. Η Καταστασιακή Διεθνής αποχώρησε.

## Βιβλιογραφία

- ΓΚΥ ΝΤΕΜΠΟΡ: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος
- ΓΚΥ ΝΤΕΜΠΟΡ: ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΛΕΤΡΙΣΜΟΣ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος
- ΓΚΥ ΝΤΕΜΠΟΡ: ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΩΝ Εκδ. Ελεύθερος τύπος
- ΓΚΥ ΝΤΕΜΠΟΡ: ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος
- ΓΚΥ ΝΤΕΜΠΟΡ: ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος
- ΡΑΟΥΛ ΒΑΝΕΓΚΕΜ: Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ Εκδ. Άκμων
- ΡΑΟΥΛ ΒΑΝΕΓΚΕΜ: ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ Ή ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος
- ΡΑΟΥΛ ΒΑΝΕΓΚΕΜ: Η ΒΙΒΛΟΣ ΤΩΝ ΗΔΟΝΩΝ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος
- Ι.Σ.: ΤΟ ΞΕΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ Εκδ. Ύψιλον
- Ι.Σ.: ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΣΧΙΣΜΑ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος
- ΑΣΚΕΡ ΓΙΟΡΝ: ΠΕΡΙ ΜΟΡΦΗΣ Εκδ. Νηοίδες
- ΚΕΝ ΝΑΜΠ: Η ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ Εκδ. Ελεύθερος Τύπος

# τυπολατρεία

## Περιπέτειες και κοιροθώμοιο στο μογικό κόσμο του τοπικού Τύπου

### Εμπλοκή

Πρόβλημα με τη χρηματοδότηση του έργου της ψηφιοποίησης του Μουσείου Τύπου της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Πελοποννήσου, Ηπείρου και Νήσων διαπιστώθηκε στα μέσα Μαρτίου. Τα τελευταία 150.000 ευρώ που απέμεναν να εγκριθούν για την ψηφιοποίηση της πλούσιας συλλογής του Μουσείου, ίσως καθυστερήσουν, καθώς η Κοινωνία της Πληροφορίας (η κρατική εταιρεία που διαχειρίζεται τα σχετικά κονδύλια) ζήτησε να γίνει διαγωνισμός αντί για απευθείας ανάθεση που είχε αρχικά αποφασιστεί. Η ΕΣΗΕΠΗΝ —και μαζί της αρκετοί βουλευτές και παράγοντες της περιφέρειας— διαμαρτύρεται γιατί δεν προλαβαίνει να κάνει διαγωνισμό, καθώς το έργο πρέπει να έχει ολοκληρωθεί ως το Δεκέμβριο.

### Χωρίς «Επικοινωνία»

Οκτώ χρόνια μετά την έναρξη της κυκλοφορίας της, έκλεισε η εφημερίδα «Επικοινωνία». Η εφημερίδα που αγωνίστηκε να αποδείξει ότι χωράει η αριστερή φωνή στο χώρο του τοπικού Τύπου, ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του πρόωρα χαμένου Σπύρου Κουτσουβέλη και είχε από την πρώτη μέρα αρχιουντάκη και «ψυχή» της τον Κώστα Λυκοκάκη. Με δεδομένες τις φυσιολογικές οικονομικές δυσκολίες, η «Επικοινωνία» μεταβίβαστηκε στις αρχές του 2000 στην ιδιοκτησία του ομίλου της «Αχάια Κλάους». Οι δυσκολίες όμως παρέμειναν και η διεύθυνση της εφημερίδας από τον Γιάννη Μαντό (επικεφαλής του «Ράδιο Γάμμα» —επίσης της Αχάια Κλάους— και υπάλληλου της ΔΕΗ) δεν έφερε αποτελέσματα. Η πρόταση της ιδιοκτησίας να αναλάβουν οι εργαζόμενοι τη έκδοση, δεν είχε τις απαραίτητες εγγυήσεις κι έτσι η «Επικοινωνία» αποχαιρέτισε τους φίλους της στα τέλη Μαρτίου.

### Tele Time

Ποιος δεν περίμενε ότι ο Γιώργος Τράγκας θα οδήγούσε σε διάλυση τον τηλεοπτικό σταθμό Tele Time; Από τότε που αγόρασε την πλειοψηφία του σταθμού από τον όμιλο Νικολετάτου, έχουν απομείνει στο κανάλι (μετά από διαδοχικές παραιτήσεις και απολύσεις) μόλις τέσσερις δημοσιογράφοι και ελάχιστοι καμεραμάν. Όμως δεν είναι μόνο η θλίψη από τους λάθους χειρισμούς του κ. Τράγκα. Εξίσου θλιβερή είναι και η αδυναμία του επιχειρηματικού κόσμου της Πάτρας να ασχοληθεί με έναν τηλεοπτικό σταθμό που κάποτε αποτέλεσε πρότυπο λειτουργίας.

### Φήμες

Δύο τουλάχιστον καθημερινές εφημερίδες ψιθυρίζεται ότι παζαρεύονται προς πώληση από τους ιδιοκτήτες τους. Για τη μία μάλιστα, αν οι φήμες βγουν αληθινές, θα πρόκειται για τεράστια έκπληξη...

### Μετακόμιση

Άλλαξε στέγη διανομής το περιοδικό «Image». Έτσι, μετά από μια επιτυχημένη συνεργασία με την εφημερίδα «Πελοπόννησος», το περιοδικό «μετακομίζει» πλέον στις σελίδες της εβδομαδιαίας εφημερίδας «Κόσμος». Η μετακόμιση ήταν αναμενόμενη, καθώς το στελεχιακό δυναμικό του περιοδικού σχεδόν ταυτίζεται με αυτό της εφημερίδας, ενώ και τα δύο μέσα ανήκουν στον ευρύτερο όμιλο του ραδιοφωνικού σταθμού MAX FM. Στο μεταξύ μια ακόμα εφημερίδα θα κυκλοφορήσει το δικό της περιοδικό. Πρόκειται για τον εβδομαδιαίο «Πολίτη» από τον οποίο εκδίδεται πλέον το περιοδικό «η». Καλοτάξιδο!

# τυπολατρεία

### Προβλήματα

Δύο ήταν τα σημαντικότερα προβλήματα που επισημόνηκαν για τη διοργάνωση του διεθνούς συνεδρίου της Πολιτιστικής με θέμα «ΜΜΕ και πολιτισμός». Το πρώτο ήταν η απουσία Πατρινών δημοσιογράφων από τη σύνθεση των ομιλητών και το δεύτερο η απουσία σημαντικών εκπροσώπων του ακαδημαϊκού και δημοσιογραφικού κόσμου που να είναι σε θέση να ασχοληθούν σοβαρά με το αντικείμενο του συνεδρίου. Διαφωνούμε ότι το πρώτο αποτελεί πρόβλημα, καθώς δεν νομίζουμε πως η διοργάνωση ενός συνεδρίου αποσκοπεί σε ανακάλυψη των προσώπων της πόλης. Όμως β) η δεύτερη επισήμανση είναι απόλυτα σωστή, καθώς δεν πιστεύουμε ότι πρόσφεραν πολλά σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι παρεμβάσεις του π. Νεκτάρου Μουλατσιώτη, της Έμης Λιβάνιου και αρκετών ακόμα ομιλητών.

### Κρούσματα

Δεύτερο κρούσμα δημοσιογράφου τοπικού μέσου ενημέρωσης τον τελευταίο χρόνο που αλλάζει επάγγελμα μετά τα πρώτα χρόνια καριέρας του. Μετά το Δημήτρη Ανδριάκο-πουλο (στέλεχος του [www.patrastoday.gr](http://www.patrastoday.gr) τον καιρό της λειτουργίας του πόρταλ), και ο Βαγγέλης Βουκελάτος, δημοσιογράφος της εφημερίδας «Σημερινή» και παλιότερα της «Ημέρας», αποφάσισε να αλλάξει ολοκληρωτικά επαγγελματικό προσανατολισμό. Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη μας ότι και οι δύο ανήκαν στους πλέον ταλαντούχους της γενιάς τους, τότε μόνο ως ανησυχητικά μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τέτοιου είδους κρούσματα...

### Δρώμενα

Είπαμε να δοκιμάσουμε την τύχη μας και στην τηλεόραση. Το ΔΟΝΤΙ έχει ξεκινήσει από το Μόρτιο μια σειρά πεντάλεπτων καθημερινών εκπομπών στον τηλεοπτικό σταθμό «Achaia», οι οποίες προβάλλονται δύο φορές υπό τον τίτλο «Δρώμενα πολιτισμού». Αντικείμενο φυσικά οι πολιτιστικές προτάσεις μαζί με μια σύντομη κριτική και αποτίμηση των όσων συμβαίνουν στην Πάτρα.

### «Υπόπτο» μέτρο

Αποδέχτηκαν επιτέλους στην Πολιτιστική ότι υπάρχει πρόβλημα στην προβολή και τη διαφήμιση των εκδηλώσεων και αποφάσισαν ότι έπρεπε να δράσουν. Όμως το μέτρο που αποφασίστηκε είναι αρκετά «υπόπτο». Ψήφισαν στο Δ.Σ. να εγκριθεί οικονομικό κονδύλι για τις διαφημιστικές καταχωρήσεις της Πολιτιστικής στα τοπικά μέσα ενημέρωσης. Πιστεύουν σ' αλήθεια ότι έτσι θα λυθεί το πρόβλημα; Όχι βέβαια! Όμως από τη μία πλευρά η έλλειψη φαντασίας που χαρακτηρίζει όσους ασχολούνται με την επικοινωνία και τη διαφήμιση κι από την άλλη η ανάγκη να «βοηθήσουν» οικονομικά τα τοπικά μέσα, προσπαθώντας να μετριάσουν τη δριμεία κριτική που ασκούν, οδήγησαν σε αυτή την απόφαση.

### Στρατιά

Ουδείς το πίστεψε όταν δημοσιεύτηκε... Δεκαπέντε δημοσιογράφους γράφτηκε ότι θα απασχολεί ο Ανδρέας Φούρας κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας για το Δήμο Πατρέων. Όμως το σημαντικότερο θέμα δεν είναι το πόσο δημοσιογράφοι θα εργάζονται επισήμως στο δυναμικό του υποψηφίου Δημάρχου, αλλά στο πόσοι θα τον υποστηρίξουν έμμεσα (και με αδιαφανή κίνητρα) μέσα από τα δημοσιεύματα στις εφημερίδες τους ή τα λεγόμενα στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς τους.



ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ  
ΧΟΡΩΔΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ  
ΠΑΤΡΑ  
28-30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2006

15<sup>ο</sup> ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΧΟΡΩΔΙΩΝ  
PANHELLENIC CHOIR'S CONGRESS

Στην τελική ευθεία το Διεθνές Συμπόσιο Χορωδιών

# Η δυναμική

## της χορωδιακής μουσικής

Μπορεί η Πάτρα να έχει μια πολύχρονη παράδοση στον τομέα της χορωδιακής μουσικής, δεν είχε όμως μέχρι τώρα την ευκαιρία να φιλοξενήσει ένα θεσμό διεθνούς εμβέλειας.

Ένας τέτοιος θεσμός φιλοξενείται στην Πάτρα το τελευταίο τρίμηνο του Απριλίου.

Στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πατρών θα διοργανωθεί το 15ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χορωδιών, το οποίο παράλληλα θα είναι και το 1ο Διεθνές Συμπόσιο Χορω-

διακής Μουσικής.

«Με αφορμή το γεγονός ότι η Πάτρα είναι φέτος Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, προτιμήσαμε να δώσουμε στον καθιερωμένο θεσμό του Πανελληνίου Συνεδρίου Χορωδιών μια διεθνή διάσταση», μας λέει ο Γιώργος Γεωργόπουλος (φωτ.) υπεύθυνος επικοινωνίας του Συνεδρίου και γενικός γραμματέας της Στέγης Ελληνικών Χορωδιών. Στόχος του συμποσίου, το οποίο προετοιμάζεται εδώ και σχεδόν ένα χρόνο, είναι να συγκεντρώσει τους φίλους της χορωδιακής μουσικής απ' όλη την Ελλάδα, να γίνει ένα βήμα διαλόγου ανάμεσα στους συντελεστές των ελληνικών χορωδιών για θέματα εξαιρετικά επίκαιρα, αλλά και να δείξει τη δυναμική της χορωδιακής μουσικής.

Τη διοργάνωση του Συνεδρίου έχουν αναλάβει εκπρόσωποι τριών χορωδιακών συνόλων της Πάτρας, της «Πολυφωνικής», της «Μαντολινάτας» και του «Γυναικείου Φωνητικού Συνόλου». «Η συνύπαρξη αυτή φαίνεται να διαψεύδει την κρατούσα άποψη περί αθέμιτων ανταγωνισμών στους καλλιτεχνικούς κύκλους, ή τουλάχιστον προσπαθεί να διανοίξει νέες οδούς, περισσότερο υγιείς και δημιουργικές», μας λέει ο κ. Γεωργόπουλος, ο οποίος επισημαίνει ότι «η πολιτιστική προσφορά που καταβάλλουμε για το συνέδριο θα είναι μια μικρή αποζημίωση στον κόσμο που μας στηρίζει και μας εμπιστεύεται για το έργο που επιτελούμε».

Τα νούμερα που αφορούν στη διοργάνωση προδίδουν το ενδιαφέρον του τριμήνου: Συνολικά πρόκειται να παρουσιαστούν 4 εισηγήσεις γενικού ενδιαφέροντος, 17 εργαστήρια, 3 κύριες και 6 παράπλευρες συναυλίες και 1 θεία λειτουργία με 2 βυζαντινές χορωδίες, όπου θα συμμετάσχουν 14 εισηγητές, 19 λέκτορες (3 από το εξωτερικό και 16 από την Ελλάδα), 1 συμφωνική ορχήστρα, 1 ορχήστρα εγχόρδων, 8 χορωδίες (3 από το εξωτερικό και 5 από την Ελλάδα), 600 συμμετέχοντες και 7 χορωδιακά συγκροτήματα από την Πάτρα.



Το πλήρες ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ του Συμποσίου έχει ως εξής:

### Παρασκευή 28 Απριλίου

#### 17.30 - 18.00 Μπουφές υποδοχής

Χορωδία: «Αντηχώ» (Διεύθυνση: Μελω Βικάτου - Έλενα Δρουκοπούλου)

#### 18.00 - 20.00 «Αντιθέσεις»

Δρ Θρασύβουλος Κάβουρας, διευθυντής χορωδιών: «Κατήφορος»  
Δρ Ιωάννης Μακρής, μουσικόλογος, διευθυντής ορχήστρας - χορωδίας: «Χορωδιακή εικόνα - πρόκληση- πρόκληση για το παρόν και το μέλλον»

#### 18.30-20.00 Εργαστήρι [1]

«Μια πρόβα με μαέστρους» Κωστής Κωνσταντάρας, διευθυντής χορωδιών, με την παρουσία της χορωδίας ΔΕΗ Αθηνών (διεύθυνση: Κωστής Κωνσταντάρας) και τους ενδιαφερόμενους διευθυντές χορωδιών.

#### 18.30 - 20.00 Εργαστήρι [2]

«Η αναγκαιότητα και ο τρόπος προετοιμασίας της χορωδίας πριν από τη δοκιμή ή τη συναυλία»: Pr Ewa Kollar (Ουγγαρία), με την παρουσία της χορωδίας «Θεσσαλονίκης» (διεύθυνση: Μαίρη Κωνσταντινίδου)

#### 18.30 - 20.00 Εργαστήρι [3]

«Η τέχνη της μελουργίας»: Αντώνης Αλυγιάζακας, καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με την παρουσία της πανεπιστημιακής βυζαντινής χορωδίας (διεύθυνση: Αντώνης Αλυγιάζακας)

#### 18.30 - 20.00 Εργαστήρι [4]

«Η δυναμική της ομάδας στη βιωματική προσέγγιση της δημιουργίας χορωδίας ενός σχολείου»: Ευαγγελία Κροκιάδη - Σταμάτης Λέκκας,

εκπαιδευτικοί.

#### 20.00 - 20.30 Διάλειμμα - μπουφές καφέ

Χορωδία: «Εκκλησιαστική χορωδία Ι. Ν. Παντανάσσης Πατρών - Γ. Τριάντης» (διεύθυνση: Θεόδωρος Χαλκιάπουλος)

#### 20.30 - 22.30 Εναρκτήρια συναυλία

Μετέχουν: Sofia boys choir/ Βουλγαρία  
Anima / Ρωσία  
Vordic voices/ Νορβηγία  
Ορχήστρα εγχόρδων ΔΕΗ Αθηνών  
Χορωδίες «Θεσσαλονίκης» ΔΕΗ Αθηνών  
Orus femina  
Παρουσίαση συναυλιών: Αλέξης Κωστάλας

### Σάββατο 29 Απριλίου

#### 9.30 - 11.00 «Το παιδί και η χορωδιακή μουσική. Κοινωνική προσέγγιση και ωφελήματα που προκύπτουν από τη σχέση αυτή»

Εισηγητές: Σπύρος Κρίβας, Χρήστος Τερέζης, Νίκος Ζαγούρας, καθηγητές του Πανεπιστημίου Πατρών και Φάλια Παπαγιαννοπούλου, Σωτήρης Αλεβίζος, διευθυντές χορωδιών. Ακολουθούν ερωτήσεις από τους συνέδρους.

#### 9.30 - 11.00 Εργαστήρι [1] - [2η συνέχεια]

«Μια πρόβα με μαέστρους» Κωστής Κωνσταντάρας, διευθυντής χορωδιών, με την παρουσία της χορωδίας ΔΕΗ Αθηνών (διεύθυνση: Κωστής Κωνσταντάρας) και τους ενδιαφερόμενους διευθυντές χορωδιών.

#### 9.30 -11.00 Εργαστήρι [2]

«Ανακαλύπτοντας τη μαγεία μιας δοκιμής με παιδική χορωδία»

Adriana Blagoena (Βουλγαρία), διευθύντρια χορωδίας, με την παρουσία της χορωδίας Sofia boys choir (διεύθυνση: Adriana Blagoena)

#### 9.30 - 11.00 Εργαστήρι [3]

«Η σχέση βυζαντινού εκκλησιαστικού μέλους και δημοτικών ασμάτων (μορφολογικές παρατηρήσεις - παραδείγματα)». Γιάννης Κόττορος, καθηγητής της βυζαντινής μουσικής, με την παρουσία του βυζαντινού χορού της «Πολυφωνικής» (διεύθυνση: Γιάννης Κόττορος)

#### 11.00 - 11.30 Διάλειμμα - μπουφές καφέ.

Χορωδία: «Παιδική χορωδία - Πολυφωνικής Χορωδίας Πάτρας» (διεύθυνση: Ελένη Παπαδόπουλου, πιάνο Λούση Χριστοδούλου)

**11.30 - 13.00 «Η ελληνική πολιτεία και η ελληνική χορωδία - σχέσεις προς το μέλλον».** Εισηγητές: Χρήστος Ζαχόπουλος γ. Γ. υπουργείου Παλιτισμού), Αλέξης Αλότασης καλλιτεχνικός διευθυντής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, Βασίλης Τενίδης, Άλκης Μπαλτάς, Αντώνης Κοντογεωργίου, διευθυντές ορχήστρας - χορωδίας και οι εκπρόσωποι των συλλογικών χορωδιακών φορέων. Ακολουθούν ερωτήσεις από τους συνέδρους.

#### **11.30 - 13.00 Εργαστήρι [1]**

Χορωδιακή φωνητική. «Από τη θεωρία στην πράξη»: Μαίρη Κωνσταντινίδου, διευθύντρια χορωδίας, με την παρουσία της χορωδίας «Θεσσαλονίκης» (διεύθυνση: Μαίρη Κωνσταντινίδου)

#### **11.30 - 13.00 Εργαστήρι [2]**

«Η μουσική στη Θεία Λειτουργία του Ιωάννου του Χρυσοστόμου» Αντώνης Αλυγιάζακης, καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με την παρουσία της πανεπιστημιακής βυζαντινής χορωδίας (διεύθυνση: Αντώνης Αλυγιάζακης)

#### **11.30-13.00 Εργαστήρι [3]**

«Η δημιουργία μιας σχολικής χορωδίας» Ανέλια Στεφάνοβα, διευθύντρια χορωδίων. Με την παρουσία χορωδίας που θα δημιουργηθεί κατ' επιλογή από παιδιά δημοτικών σχολείων της Πάτρας.

Μεσημβρινή διάσημη

**17.00 - 17.30 Χορωδία: «Παιδικό χορωδιακό εργαστήρι - Πολυφωνικής Χορωδίας Πάτρας»** (διεύθυνση: Μαριλένα Μπάκορη, πιάνο: Σοφία Μιχαηλίδη)

**17.30 - 19.00 «Το management στη χορωδιακή πράξη».** Εισηγητής: Γιάννης Κοντόκος, σύμβουλος επιχειρήσεων - οικονομολόγος. Ακολουθούν ερωτήσεις των συνέδρων.

#### **19.00 - 19.30 Παρουσίαση της Europa cantat**

Τοποθετήσεις των εκπροσώπων των συλλογικών χορω-

διακών φορέων.

Παρουσίαση του φορέα ανάληψης του επόμενου συμποσίου/ συνεδρίου.

#### **17.30 - 19.00 Εργαστήρι [1]**

«Χορωδία κατ' αρεσκείαν. Εναλλακτική πρόταση στον παραδοσιακό τρόπο δημιουργίας χορωδιακής μουσικής»

Λέκτωρ: Pr Gunnar Eriksson (Σουηδία), με την παρουσία της χορωδίας «Θεσσαλονίκης» (διεύθυνση: Μαίρη Κωνσταντινίδου).

#### **17.30 - 19.00 Εργαστήρι [2]**

«Η από χορού ψαλτική ερμηνεία/ το παράδειγμα του χορού ψαλτών: μαϊστορες της ψαλτικής τέχνης». Εισηγητής: Αχιλλέας Χαλδαιάκης, καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, με την παρουσία της βυζαντινής χορωδίας: «Μαϊστορες της ψαλτικής τέχνης»

#### **17.30 - 19.30 Εργαστήρι [3]**

«Το τραγούδι στη δημόσια εκπαίδευση» και «Χορωδιακή προετοιμασία σχολικών εορτών». Λέκτορες: Κωνσταντίνος Πατσάντζόπουλος, σύμβουλος μουσικής εκπαίδευσης και Μαρία Ευπατρίδου, εκπαιδευτικός.

#### **19.00 - 20.00 Εργαστήρι [4] - [3η συνέχεια]**

«Μια πρόβα με μαέστρους» Κωστής Κωνσταντάρης, διευθυντής χορωδίων, με την παρουσία της χορωδίας ΔΕΗ Αθηνών (διεύθυνση: Κωστής Κωνσταντάρης) και τους ενδιαφερόμενους διευθυντές χορωδίων.

#### **19.30 - 20.00 Διάλειμμα-μουφές καφέ**

Χορωδία: Γυναικείο Φωνητικό Σύνολο Πάτρας (διεύθυνση: Μαρία Κωσταγιαννοπούλου)

#### **20.30 - 22.30 Συναυλία [επίσημο γκαλά]**

Μετέχουν:

Sofia boys choir / Βουλγαρία

Anima / Ρωσία

Nordic voices / Νορβηγία

Κρατική Ορχήστρα Αθηνών

Συμπρόττει η χορωδία «Θεσσαλονίκης»

## Κυριακή 30 Απριλίου

**Παρακολούθηση 8. Λειτουργίας στον Ι. Ν. Αγίου Ανδρέου** χοροστατούντος του Μητροπολίτη Πατρών κ. Κ. Χρυσόστομου και με τις βυζαντινές χορωδίες:

Μαϊστορες ψαλτικής τέχνης» (Αθήνα- διεύθυνση: Αχιλλέας Χαλδαιάκης) και Πανεπιστημιακή Βυζαντινή Χορωδία (Θεσσαλονίκη - διεύθυνση: Αντώνης Αλυγιάζακης)

Επίσκεψη στην οίνοποιία «Αχόια Κλάους» (εκτός των μετεχόντων στα επόμενα 4 εργαστήρια)

#### **10.30 - 12.00 Εργαστήρι [1] - [4η συνέχεια]**

«Μια πρόβα με μαέστρους» Κωστής Κωνσταντάρης, διευθυντής χορωδίων, με την παρουσία της χορωδίας ΔΕΗ Αθηνών (διεύθυνση: Κωστής Κωνσταντάρης) και τους ενδιαφερόμενους διευθυντές χορωδίων.

#### **10.30 - 12.00 Εργαστήρι [2]**

«Η ερμηνεία της ονογεννησιακής λειτουργικής φωνητικής μουσικής»

Εισηγήτρια: Μιράντα Καλόη, καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου Κέρκυρας, με την παρουσία σολίστ της χορωδίας «Θεσσαλονίκης» (διεύθυνση: Μαίρη Κωνσταντινίδου)

#### **10.30 - 12.00 Εργαστήρι [3]**

«Η μουσική των Ελλήνων μετά των κλόδων αυτής»

Θεόδωρος Βασιλείου, καθηγητής βυζαντινής μουσικής, με την παρουσία του βυζαντινού χορού της «Πολυφωνικής» (διεύθυνση: Γιάννης Κάτταρος)

#### **10.00 - 12.00 Εργαστήρι [4]**

«Ομαδικό τραγούδι: θεωρητική προσέγγιση και σχολική πράξη» - «εμπειρίες και αθέσεις εκπαιδευτικών Α'/θμιας εκπαίδευσης για το ρόλο της σχολικής χορωδίας στα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα» - «χορωδιακή προετοιμασία για τα εκπαιδευτικά προαιρετικά προγράμματα»

Εισηγητές: Μαρία Μελιγοπούλου, διευθύντρια χορωδίων και Μαρία Αργυρίου και Ανδρέας Πριόνας, εκπαιδευτικοί.

#### **12.00 - 12.30 Διάλειμμα - μουφές καφέ**

Χορωδία: Παιδική Χορωδία Πατραϊκής Μαντολινατάς - Ορχήστρα Νυκτών Εγκάρδων (διεύθυνση: Νίκος Δημογιάννης)

Αποχαιρετιστήρια συναυλία/ τελετή λήξης. Μετέχουν:

«Μαϊστορες ψαλτικής τέχνης - Πανεπιστημιακή Βυζαντινή Χορωδία»

Εργαστήρι μαέστρων

Τελετή λήξης συμποσίου συνεδρίου

«Ύμνος συμποσίου»

Ορχήστρα Εγκάρδων ΔΕΗ Αθηνών

Χορωδίες: «Θεσσαλονίκης» - ΔΕΗ Αθηνών

#### **13.30- 14.00 Αποχαιρετιστήριος μουφές**

Χορωδία: «Ορφεύς Πατρών (διεύθυνση: Ηλίας Παπαδόπουλος)

Το ΔΟΝΤΙ, που είναι χορηγός επικοινωνίας του Συμποσίου μαζί με την ΕΡΤ, θα βρίσκεται το τρίτο μερο 28 - 30 Απριλίου στους χώρους του Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου με ειδικό περίπτερο, παρουσιάζοντας τις εκδόσεις και τις παράλληλες δραστηριότητες, μαζί με τα μελλοντικά του σχέδια. Σας περιμένουμε!



Αριστερά: Ρατσιστικές αναταραχές στο Μπέρμινχαμ  
Δεξιά: Διαδηλωτές έξω από το κατάστημα Woolworth στο Χάρλεμ

# ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

## Από τη φυλή στην κουλτούρα

του Νίκου Τζανιάκου<sup>1</sup>, Προέδρου του Δημοσικού Συμβουλίου Παιρών

Ετυμολογικά, «ο ρατσισμός», προέρχεται από την ισπανική λέξη *raza* και την πορτογαλική *raça*, που χρονολογούνται από το 13ο αιώνα. Και στις δύο αυτές γλώσσες η λέξη σκηματίσθη από το αραβικό στο οποίο *ras* σημαίνει κεφάλι. Οι Άραβες παλιά ήταν νομάδες και χωρισμένοι σε διαφορετικές φυλές. Στο πλαίσιο της φυλής του, ο καθένας έδινε μεγάλη σημασία στη γνώση-επίγνωση της γενεολογικής του κοτογωγής βάσει της οποίας αποκτούσε και διοτηρούσε προνόμιο και υποχρεώσεις. Η κοτογωγή δηλαδή, προσδιόριζε και την κοινωνική θέση του καθενός. Η γνώση της κοτογωγής όμως μεταβιβόζοτο προφορικά από στόμα σε στόμα. Έτσι, ο καθένας όφειλε να τη συγροτεί στη μνήμη του, να την έχει μέσο στο «κεφάλι» του.

Με το ορκικό αυτό νόημο της φυλετικής και κοινωνικής κοτογωγής, η λέξη «ράτσος» πέροσε και σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες. Από το 16ο αιώνα χρησιμοποιούντο στο αγγλικό και τα γαλλικό για να σημαίνει: προέλευση, κοταγωγή και τοξινόμηση. Στην επιστήμη της Βιολογίας χρησιμοποιούντο εναλλακτικό με τους όρους «γένος» και «είδος», προκειμένου να τοξινόμηθούν διαφορετικές ομάδες ή οικογένειες οργανισμών. Περί το

έλη του 18ου αιώνα αναπτύχθηκε η επιστήμη της φυσικής ανθρωπολογίας. Με περίπλοκες μετρήσεις και τοξινόμησεις, επιστήμονες της εποχής εκείνης, προσπάθησαν να προσδιορίσουν την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους και να το κλαδοποιήσουν με βάση ορισμένο βιολογικά χαρακτηριστικά (χρώμα και αποχρώσεις του δέρματος, των μαλλιών, σωμειτότυποι, μορφολογικά χαρακτηριστικά κ.λπ.)

Στα μέσα του 19ου αι. η σοβαρή αυτή επιστημονική προσπάθεια παραφθάρθηκε από το έργο του Γάλλου βιολόγου Gobineau, ο οποίος σκεπτόμενος ιδεολογικά πρότεινε το μύθο της «Αρίας Φυλής - Ράτσας». Το «Άριο» προέρχεται από τη σανσκριτική λέξη *Arya*, που σήμαινε «ευγενής». Ο όρος αυτός χρησιμοποιούντο ευρέως, από τις αρχές του 19ου αιώνα στην επιστήμη της συγκριτικής γλωσσολογίας και την ταξινόμηση περιγραφή της οικογένειας των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών. Ο Gobineau, όμως, παραβιάζοντας την επιστημονική δεοντολογία, μετατόπισε τη χρήση του από τη γλωσσολογία στη φυσιολογία. Έτσι, από την τεχνική και ταξινόμηση περιγραφή των «ευγενών» γλωσσών, η ανάλυση μετατοπίσθη στο επίπεδο της φυλετικής ονωτερότητας, συγκρίνοντας ένα ρεύμα ιδεών που είναι γνωστό ως «κοινωνικός δαρβινισμός»: η εξέλιξη μέσω του ανταγωνισμού

ανάμεσα στα διάφορα είδη που για τον Δαρβίνο είχε καθαρά βιολογικό χαρακτήρα, στο έργο του Gobineau μετετράπη σε οντογνωισμό εντός ενός είδους, του ανθρώπου. Υποτίθεται ότι η καλύτερη και καθαρότερη ανθρώπινη ράτσα θα επικροτήσει όλων των άλλων. Είναι σαφές ότι το πέραςμα, από την επιστημονική - βιολογική σημασία στη μυθική σημασία της «ράτσας», γίνεται με την οικοδόμηση του ρατσισμού ως τρόπου σκέψης. Είναι, δηλαδή, ο ρατσισμός που ορίζει και επινοεί τη «ράτσα» και όχι το αντίστροφο.

Ο ρατσισμός δεν είναι ένας και ενιστός. Υπάρχουν όμως ορισμένο δομικά χαρακτηριστικά, κοινά σε όλους τους ρατσισμούς. Έτσι, κάθε ρατσισμός στερίζεται σε αρνητικά στερεότυπο, δηλ. σε προκατολήψεις απέναντι στις άλλες, στις ξένες φυλές. Ο ρατσιστής γνωρίζει ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς και τις επιμέρους κοινωνικές ομάδες. Τις διαφορές αυτές όμως τις οπολυτοποιεί, τις θεωρεί αναλλοίωτες και αιώνιες. Τη δική του φυλή θεωρεί ονώτερη από όλες τις άλλες. Επιπλέον, θεωρεί ότι το χαρακτηριστικά μιας ορισμένης ομάδος είναι ομοιογενή για όλα τα μέλη της. Δεν ονωγνωρίζει, δηλαδή, ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάμεσα στο μέλη ακόμα και της δικής του ομάδας - φυλής.

Πρόκειται βεβαίως για πίστη και όχι για γνώση.

Είναι αλήθεια ότι στο πλαίσιο των ομάδων, οι πάντες αχηματίζουν θετικά στερεότυπα για τους δικούς τους (έσω ομάδα) και προκαταλήψεις για τους τρίτους (την έξω ομάδα). Προκαταλήψεις διαμορφώνουμε όλοι από τα πρώτα στάδια της ανατροφής μας, εφόσον δεν μπορούμε να αχηματίσουμε ταυτότητα χωρίς την διάκριση «εμείς - αυτοί». Αυτό συμβαίνει ανέκαθεν. Εκείνο όμως που δεν είναι αναπόφευκτο, είναι η διαπαντός εμμονή και καθήλωση κάποιου στις κληρονομημένες από το κοινωνικό του περιβάλλον προκαταλήψεις. Ρατσιστής, ακριβώς, είναι εκείνος που δεν δέχεται ποτέ να υποβάλει σε κριτική αυζήτηση τις προκαταλήψεις του. Ο ρατσιστής δεν είναι απλώς δύσπιστος στο ένα ή το άλλο επιχείρημα. Απορρίπτει την ίδια τη χρήση του λόγου. Αυτό συμβαίνει, γιατί δίπλα στις υπαρκτές διαφορές, προσαρτά ο ίδιος ορισμένες φαντασιακές διαφορές, έτσι ώστε οι πρώτες να αποτελούν άλλοθι για τις δεύτερες.

Ουσιαστικά, ο ρατσισμός δεν αποτελεί μια στάση που προέρχεται από μια πραγματική διαφορά με τους άλλους. Απεναντίας, ο ρατσισμός δημιουργεί μία αιτία προκειμένου να εκδηλωθεί. Ακόμα κι αν δεν υπάρχει πραγματικά η αιτία, θα εφευρεθεί. Η πίστη στην πρόταση «οι Εβραίοι σφάζουν τα παιδιά των Χριστιανών» ή «όλοι οι Αλβανοί είναι εγκληματίες» είναι από λογική άποψη αστήρικτη. Από ψυχολογική άποψη όμως, εξηγείται γιατί προσφέρει άλλοθι για την εκδήλωση επιθετικότητας απέναντι στις ομάδες - θύματα. Η υπερβολική έξαψη, η «υπερ-αντίδραση» με την οποία ένας ρατσιστής απορρίπτει τον άλλον, δεν έχει καμιά σχέση με την εκάστοτε πραγματική σφοδρή, όποτε κι αν αυτή δοθεί.

Φυσικά ο ρατσισμός συγγενεύει με την ξеноφοβία και τον εθνοκεντρισμό. Πολλές φορές συνυπάρχει μαζί τους, διαμορφώνοντας μια κατάσταση συγχωνεύσεων δοχείων.

Ωστόσο, η ξеноφοβία μπορεί να μη στηρίζεται σε μια ανθρωπολογική πίστη στη βιολογική ανωτερότητα της φυλής, αλλά σε απλή άγνοια. Επίσης, ένας εθνικιστής μπορεί να υποτιμά τα άλλα έθνη, πλην όμως δεν είναι απαραίτητο να επιθυμεί την εξασφάλισή τους. Η ιδιαιτερότητα του ρατσιστή έγκειται στο ότι εκτός από την πίστη του στη διαφορά της δικής του ανώτερης, καλής και καθαρής φυλής επιθυμεί την εξασφάλιση των διαφορών (ανεξάρτητα από το αν πραγματοποιεί την επιθυμία αυτή).

Επιπλέον στις μέρες μας έχει αλλάξει και το περιεχόμενο του ρατσισμού. Σήμερα η έννοια της ράτσας έχει περιθωριοποιηθεί, μία και αποδείχτηκε το αντιεπιστημονικό της υπόβαθρο. Στο πλαίσιο των σύγχρονων πολυ-

Ο ρατσιστής δεν είναι απλώς δύσπιστος στο ένα ή το άλλο επιχείρημα. Απορρίπτει την ίδια τη χρήση του λόγου. Αυτό συμβαίνει, γιατί δίπλα στις υπαρκτές διαφορές, προσαρτά ο ίδιος ορισμένες φαντασιακές διαφορές, έτσι ώστε οι πρώτες να αποτελούν άλλοθι για τις δεύτερες.



Φωτογραφίες θυμάτων  
στρατοπέδων συγκέντρωσης

πολιτισμικών κοινωνιών, ο ρατσισμός εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο: αντί να διατυμπανίζει την ανωτερότητα της φυλής και την απόρριψη των άλλων, ο ρατσισμός εκφράζεται κυρίως με την απόλυτη αποδοχή των πολιτισμικών διαφορών. Η ανισότητα του ανώτερου και του κατώτερου αντικαθίσταται από την απόλυτη διάκριση ανάμεσα σε ανόμοιους και αναφομοιώτους υποτίθεται, πολιτισμούς. Πυρήνας του ρατσισμού πλέον είναι η φοβία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Η επιδεικτική περιφρόνηση για τους κατώτερους, παρακρωθεί τη θέση της στην έμμονη αποφυγή της εσθής με τους άλλους. Εξαιτίας της μετατόπισης από τη «φυλή» στην «κουλτούρα» γίνεται λόγος πλέον για «νέο-ρατσισμό»

Για την εκδήλωση ρατσιστικών συμπεριφορών απαιτείται κατάλληλο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, διεθνών ανακατατάξεων, αυξάνουν οι ρατσιστικές συμπεριφορές εις βάρος ευπαθών κοινωνικών ομάδων (μετανάστες, πρόσφυγες, εθνικές μειονότητες, ομοφυλόφιλοι, μαύροι κ.λπ). Οι ομάδες αυτές καθίστανται αντικείμενο ηθικού πανικού, δυσμενών διακρίσεων, καθίστανται το «κακό» αντικείμενο επί του οποίου διοχετεύονται το άγχος, ο φθόνος, η μνησικακία και η καταπιεσμένη επιθετικότητα της πλειοψηφίας. Δυσμενείς διακρίσεις

όμως δεν κάνουν μόνον οι πλειοψηφίες προς τις μειοψηφίες, αλλά και οι μειοψηφίες μεταξύ τους (π.χ. Τσιγγάνοι εναντίον Αλβανών). Πρόκειται για έναν διασπαστικό ρατσισμό που διευκολύνει την κυριαρχία της ελίτ εξουσίας μέσω της τακτικής του «διαίρει και βασίλευε».

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δεμερτζής Νίκος, *Κουλτούρα-Νεωτερικότητα-Πολιτική κουλτούρα*, Εκδόσεις Παπαζήση
2. Λίποβατς Θάνος- Δεμερτζής Νίκος, *Δοκίμιο για την ιδεολογία*, Εκδόσεις Οδυσσεάς
3. Μουζέλης Νίκος, *Ο εθνικισμός στην ύστερη ανάπτυξη*. Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1994
4. Ετιέν Μπαλιμπόρ-Ιμμανουέλ Βαλλερστάιν, *Φυλή-Εθνος-Τάξη-Οι διαφορούμενες ταυτότητες*, μτφ. Αγγ. Ελεφάντης, Εκδόσεις Ελένη Καλαφάτη, Πολίτης, Αθήνα 1991.
5. *Εθνη και εθνικισμός*, Μτφρ. Δώρα Λαφοζάνη, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1992.

\* Ο Νίκος Τζανόκος είναι πτυχιούχος της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ε.Α.Π. με εξειδίκευση στον Ελληνικό πολιτισμό.

Κείμενα: Έλενα Αλεξανδράκη

# ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

## Η τέχνη στο στόχαστρο της θρησκείας και το αντίστροφο

Τον τελευταίο καιρό τα θρησκευτικά ζητήματα προκαλούν αναταραχές, διαμαρτυρίες, διαδήλώσεις. Είναι πρόσφατα ακόμα τα γεγονότα με τα περιβόητα σκίτσα του Μωάμεθ που ξεσήκωσαν τους απανταχού μωαμεθανούς εναντίον της Ευρώπης. Και εμείς βέβαια οι «πολιτισμένοι Χριστιανοί» φρίτταμε με τους «βάρβαρους μουσουλμάνους» και τις αντιδράσεις τους. Δεν ξέρω βέβαια τι θα γινόταν αν τα σκίτσα ήταν του Χριστού...

Ανάλογα περιστατικά, μικρότερης βέβαια έκτασης έχουν συμβεί και εξακολουθούν να συμβαίνουν εξαιτίας διαφόρων μορφών τέχνης που μπορεί να θίγουν το Χριστιανισμό. Να θυμηθούμε τα επεισόδια με τον «Τελευταίο πειρασμό» του Καζαντζάκη που τα ακολούθησε ο αφορισμός του πολλά χρόνια πριν, το κάψιμο των βιβλίων του Μίμη Ανδρουλάκη «ΜΥ» πριν από μερικά χρόνια στη Θεσσαλονίκη, αλλά ακόμη πιο πρόσφατα γεγονότα τόσο το καλοκαίρι που μας πέρασε όσο και αυτή τη στιγμή στην Αθήνα -και πάρα πολλά άλλα.

«Ο Χριστός ξανασταυρώνεται!» που περιόδευε το καλοκαίρι από το Λαϊκό θέατρο συνάντησε σε κάποια χωριά μερικά «προβλήματα». Ο παπός του χωριού εξοργισμένος κάλεσε τους κατοίκους —χτυπώντας και τις καμπάνες— να μην πάνε να δούνε τη βλάσφημη παράσταση! Καινούριες διαμαρτυρίες εκδηλώνονται αυτή τη στιγμή στην Αθήνα και αφορούν στο θεατρικό έργο του Γιάννη Καλαβριανού *Εγώ είμαι το θεϊόν βρέφος* που ανεβαίνει στο θέατρο Νέου Κόσμου. Ομάδες Χριστιανών Ορθόδοξων μαζεύονται συχνά πυκνά έξω από το θέατρο και διαδηλώνουν. Έχουν επιχειρήσει μάλιστα να μπουν και μέσα στο θέατρο για να σταματήσουν την παράσταση. Παράλληλα προς αυτή τη μορφή διαμαρτυρίας έχουν στείλει

και επιστολή προς την Εκκλησία της Ελλάδος λέγοντας χαρακτηριστικά μεταξύ άλλων -όπως δημοσιεύτηκε στην Ελευθεροτυπία (9/3/2006): «το κυδαίο τούτο έργο παραβιάζει τα χρυσά μας ήθη έχοντας πρώτα παραβιάσει αυτό το ίδιο το Σύνταγμα. (...) Οι βλάσφημοι και οι εμπαιχτες του Ιησού Χριστού μας πρέπει να τιμωρούνται από την Πολιτεία συμφώνως προς τον Ποινικό Κώδικα και το Σύνταγμά μας και να αφορίζονται από την Εκκλησία προκειμένου να διορθώνονται για να μπορούν να σωθούν», ενώ προς το συγγραφέα του εύχονται «ολόψυχα να ανανήψει και να πάψει να εξοργίζει τη μακροθυμία του Πανάγαθου Θεού».

Όλα αυτά δημιουργούν πολλά και διαφορετικά ερωτήματα αλλά και προβληματισμούς. Πρώτα απ' όλα, αυτοί οι διαδήλωτές μπορούν να εκπροσωπούν την Ορθόδοξη Εκκλησία και όλους εμάς που ανήκουμε στο ίδιο θρήσκευμα; Και αν όχι, γιατί δεν παίρνει θέση η επίσημη Εκκλησία; Η θρησκεία θίγεται/πληττεται πραγματικά από κάποιες μορφές τέχνης που μπορεί να σατιρίζουν ή να εκθέτουν τις απόψεις των δημιουργών τους; Και γιατί αυτό προκαλεί τόσο ανησυχία; Ζούμε σε μια εποχή —τουλάχιστον οι Δυτικές χώρες και σε θεωρητικό πάντα επίπεδο— ανεξιθρησκείας και ελευθερίας του λόγου. Δεν είναι λοιπόν ελεύθεροι οι δημιουργοί να προβληματίζονται πάνω στη θρησκεία; Μήπως όμως η τέχνη πρέπει να έχει κάποια όρια, και αν

ναι ποιος είναι αυτός που μπορεί να τα ορίσει; Πολλοί λένε πως το έχουμε βρει τώρα. Βαπτίζουμε τα πάντα τέχνη και στο όνομά της κάνουμε τα «ακατονόμαστα». Αν ο καλλιτέχνης σέβεται τον εαυτό του, το καλλιτεχνικό του δημιούργημα, ακόμη και αν έχει «βλάσφημο» περιεχόμενο, θα σέβεται και το θεατή. Και ο θεατής με τη σειρά του, ένα τέτοιο δημιούργημα αν μην τι άλλο, το σέβεται, χωρίς να σημαίνει και ότι το αποδέχεται. Σίγουρα δεν είναι λίγοι οι καλλιτέχνες που αυτά που κάνουνε έχουνε μόνο σκοπό να προκαλέσουν. Μήπως απλά να τους απορρίψουμε; Είναι κι αυτό μια μορφή διαμαρτυρίας. Υπάρχουν βέβαια και εκείνοι που πραγματικά εκφράζουν έναν προβληματισμό ή βασίζουν στη θρησκεία κάποιους συλλογισμούς. Όπως συμβαίνει και στην περίπτωση του Γιάννη Καλαβριανού που πάνω στη γέννηση του Χριστού δημιουργεί μια κωμωδία με προβληματισμούς για τον κόσμο που ζούμε.

Οι οργισμένες αντιδράσεις και οι απαγορεύσεις — που επισήμως δεν υφίστανται— το μόνο που επιτυγχάνουν είναι να διδάσκουν τη μισαλλοδοξία, τη βία και το φανατισμό, τη στιγμή που η ίδια η —χριστιανική— θρησκεία απορρίπτει.

Η σχέση της τέχνης με τη θρησκεία και η υπέρβαση των ορίων χρειάζεται μια μεγάλη συζήτηση που κατά πάσα πιθανότητα δεν θα μπορούσε να καταλήξει κάπου...





# Ιωάννης Μίλτων

## Ποιητής και επαναστάτης

Το θεατρικό έργο του Πατρινού συγγραφέα Ανδρέα Ρηγόπουλου *Ιωάννης Μίλτων* ανεβάζει το Ερασιτεχνικό Θεατρικό Σχήμα Πάτρας ΡΕΦΕΝΕ. Το έργο είναι γραμμένο το 1874 και το έχει διασκευάσει για την παράσταση ο Βασίλης Λάζαρης. Ο Ανδρέας Ρηγόπουλος (1821-1889) ήταν ένας ρομαντικός πατριώτης και φανατικός αντιβασιλικός. Σε όλη του, μάλιστα, τη ζωή φορούσε φουστάνελα.

Το έργο παραστάθηκε μόνο μία φορά, την εποχή συγγραφής του, και ο κόσμος το υποδέχτηκε με γιουκαίσματα και ντομάτες, με αποτέλεσμα να μιλάμε σχεδόν για μισή παράσταση! Στην τωρινή του μορφή παρουσιάζεται για πρώτη φορά.

Στο επίκεντρο του έργου είναι ο Άγγλος ποιητής Τζων Μίλτον (John Milton, 1608-1674), φιλελεύθερος και επαναστάτης, που συμμετείχε στη λαϊκή εξέγερση κατά του Καρόλου Β', ενώ το έργο του άσκησε μεγάλη επιρροή σε κατοπινούς συγγραφείς, ιδιαίτερα του 18ου αι. Η δράση του έργου τοποθετείται στο Λονδίνο του 1673, όταν βασιλιάς της Αγγλίας ήταν ο Κάρολος Β' και το αγγλικό έθνος «παρουσίαζε θέαμα ηθικής πτώσης, εσωτερικά και εξωτερικά», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και στο σημείωμα του έργου ο Ανδρέας Ρηγόπουλος. Ο Μίλτον ήταν ήδη τυφλός —είχε τυφλωθεί το 1651— αποτελούσε ωστόσο «ωραίο και παρήγορο φως στην άθλια αυτή περίοδο του αγγλικού έθνους». Μια απουδαία προσωπικότητα που ο Πατρινός

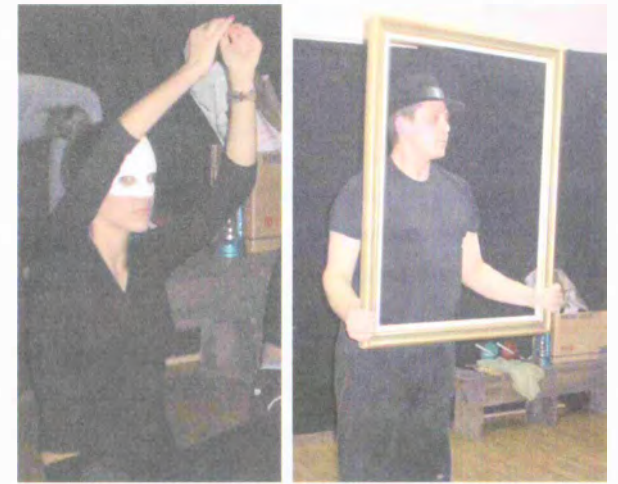


συγγραφέας επιχειρεί να παρουσιάσει μέσα στο πλαίσιο εκείνης της εποχής.

Το -πρωτότυπο- έργο μπορεί να μην είναι σύγχρονο σαν μορφή και λεκτικά οι καταστάσεις ωστόσο που παρουσιάζει έχουν πολλές αντιστοιχίες με το σήμερα αφού κάποιες «αξίες» παραμένουν αναλλοίωτες στο χρόνο.. Δολοφονίες, συνωμοσίες, διαφθορά, πολιτικά παιχνίδια. «Έχω από καιρό πιάσει το σφυγγό του κόσμου. (...) Ψεύτες προτιμά ο λαός στην εξουσία», λέει ο Άσλεϋ, ένας υπουργός που έχει χάσει τη θέση του και συνωμοτεί για να την επανακτήσει.

Η υποκριτική των ηθοποιών έχει εναρμονιστεί με την εποχή του έργου, δίνοντας σάρκα και οστά στους ευγενείς, τους βασιλείς, τους κόμπες, τόσο κινητικά όσο και φωνητικά. Ανάλογα κινούνται τα κοστούμια ενώ και η χορογραφία προέρχεται ακριβώς από εκείνη την εποχή: ιστορικοί χοροί, με απλά βήματα, πολλές υποκλίσεις και ερωτικό «παιχνίδι» με τα μάτια.

Στο έργο έχει προστεθεί, από το Βασίλη Λάζαρη, ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον στοιχείο το οποίο ο σκηνοθέτης της παράστασης Γιάννης Γεωργακάκης —του οποίου ήταν και ιδέα— σε συνεργασία με τη χορογράφο Βίκυ Αγόρα έχουν αξιοποιήσει με



έναν εξίσου ενδιαφέροντα τρόπο. Υπάρχει ένα πρόσωπο που λέγεται «Εκπεσών Άγγελος» με την επεξήγηση «πολυπρόσωπος Δαίμων των μύθων» ο οποίος μιλάει με στίχους από το πιο σημαντικό έργο του Μίλτον, το «Χαμένο Παράδεισο». Η ομάδα του ΡΕΦΕΝΕ έχει δημιουργήσει ένα χορό έκπτωτων αγγέλων ή δαιμόνων αν προτιμάτε, ο οποίος βρίσκεται διαρκώς επί σκηνής. Η κινησιολογία του είναι εικαστική· δημιουργεί όλησδήποτε διαρκώς εικόνες που «παγώνουν» δίνοντας κάθε φορά κάτι διαφορετικό στο θεατή. Η μουσική είναι πρωτότυπη και έχει γραφτεί ειδικά για την παράσταση από το Χρίστο Γιαννόπουλο, ο οποίος έχει κάνει και την ενορχήστρωση. Η ομάδα του ΡΕΦΕΝΕ έχει δουλέψει με πολύ ενθουσιασμό, όπως πάντα άλλωστε, μέχρι τελικής λεπτομέρειας το κείμενο και τα παραστασιακά του στοιχεία και είναι έτοιμη να μας δώσει μια πολύ καλή παράσταση που αναμφίβολα αξίζει τον κόπο να δει κανείς. Οι παραστάσεις θα δοθούν στις 28, 29 και 30 Απριλίου στο «Επίκεντρο».



# Πάμε Αθήνα

Το θεατρικό έργο που για πρώτη φορά έθιξε απροκάλυπτα το θέμα της ομοφυλοφιλίας εντάσσοντας παράλληλα και στοιχεία κανιβαλισμού, ανεβαίνει στο «Τόπος Αλλού». Δεν είναι άλλο από το **Ιαφνικά πέσει το καλοκαίρι** του Τένεση Ουίλλιαμς. Σκοτεινό έργο, απειλητική ατμόσφαιρα και στο επίκεντρο ο ομοφυλόφιλος ποιητής Σεμπάστιαν Βέναμπλ, που δεν εμφανίζεται πουθενά αφού «καταβροχθίστηκε» το περασμένο καλοκαίρι από μια ομάδα πεινασμένων παιδιών. Είναι όμως πάντα παρών. Ένα έργο από τα καλύτερα του Αμερικάνου δραματουργού, σκηνοθετημένο από το Νίκο Καρτού. Παίζουν: Μίνα Αδάμακη, Ειρήνη Μπαλτά, Κρατερός Κατσούλης κ.ά.

Ένα έργο του γαλλικού 17ου αι. έχει επιλέξει ο Γιάννης Χουβαρδός και το «Αμόρε». Η **Βερενίκη** του Ρασίν (ή Ρακίνα όπως έχει καθιερωθεί στα ελληνικά) μεταφέρεται σε ένα μπαρ της δεκαετίας του '60. Στο επίκεντρο ένα ερωτικό τρίγωνο—δύο άντρες και μία γυναίκα—σε ένα έργο χωρίς έντονη δράση, με έμμετρη μετάφραση (του Στρατή Πασχάλη). Ο Χουβαρδός τοποθετεί τη Βερενίκη σε ένα μπαρ της δεκαετίας του '60 με τους ηθοποιούς να εκφέρουν το λόγο με σύγχρονο τρόπο. Παίζουν: Αμαλία Μουτούση, Ακύλλας Καραζήσης, Νίκος Κουρής κ.ά.

Το ζοφερό κλίμα των κλαμπ pijza, που αποτελούν μια

πραγματικότητα τόσο για το Πακιστάν όσο, τώρα πια, και για την Αγγλία, μας μεταφέρει η Πακιστανή συγγραφέας Yashmin Whittaker-Khan. Το έργο της **Bells**, που ανεβαίνει για δεύτερη φορά—η πρώτη ήταν το 2005 στην Αγγλία—«φιλοξενείται» στο «Αγγέλων Βήμα» και μιλάει για τα καμουφλαρισμένα πορνεία. Στο **Bells** το καμουφλάζ είναι ένα κλασικό, ενώ στο επίκεντρο του έργου είναι ο έρωτας ενός πελάτη με κάποια από τις κοπέλες, εναωματώνοντας και άλλες πολιτισμικές αναφορές. Η σκηνοθεσία είναι της Αναστασίας Ρεβή που ανυπογράφει και τη μετάφραση με τη Μαργαρίτα Δαλαμάγκα-Καλογήρου.

Ένα από τα καλύτερα έργα του Χάρολντ Πίντερ ανεβάζει ο Αντώνης Αντύπας στο «Απλό Θέατρο». Το **Πάρτυ γενεθλίων** γραμμένο το 1957 εξακολουθεί και παραμένει σύγχρονο. Έργο σκληρό αλλά και με χιούμορ, μυστηριακό και πολυδιάστατο που εγείρει τόσο αναπάντητα ερωτήματα, όπως και τα περισσότερα έργα του Νομπελίστα συγγραφέα. Η παράσταση εξαιρετική, δουλεμένη λεπτομερώς, με ερμηνείες που χτίζουν και αποδομούν ταυτόχρονα τους χαρακτήρες. Η μουσική είναι της Ελένης Καραϊνόρου. Παίζουν: Γιώργος Μωρόγιαννης, Ράνα Οικονομίδου, Γιάννης Τσορτέκης, Λαέρτης Βασιλείου, Γιάννης Καρατζογιάννης, Μαρία Καλλιμάνη.



mojoradio

107.7 mojohertz

MAJOR OUTLAW JAMMING OUTFIT

www.mojoradio.gr

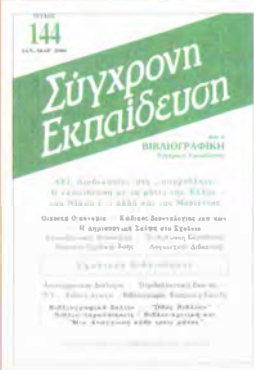


Ξεφυλλίσουμε...



Ρέα Γαλανάκη,  
**Αμίλπτα, βαθιά νερά. Η απαγωγή της Τασούλας**  
 Εκδ. Καστανιώτη 2006

Ένα μυθιοτορηματικό χρονικό —όπως το ονομάζει και η ίδια η συγγραφέας— για την απαγωγή της Τασούλας που συνέβη στο Ηράκλειο της Κρήτης το 1950. Η Ρέα Γαλανάκη διεισδύει στην πιο γνωστή και αποσιωπημένη απαγωγή που έφερε σε εμπόλεμη κατάσταση δύο μεγάλες οικογένειες της Κρήτης, προκάλεσε την άρση εννέα άρθρων του συντάγματος, την προληπτική λογοκρισία του Τύπου, την κήρυξη του Ψηλορείτη σε νεκρή ζώνη από το στρατό, ψάχνοντας τα κίνητρα και τις ψυχολογίες των προσώπων βασισμένη σε ντοκουμέντα.



**Σύγχρονη Εκπαίδευση**  
 τ. 144, Ιαν.-Μαρ. 2006

Η «Σύγχρονη Εκπαίδευση» είναι μια τρίμηνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων με πολλά και ποικίλα θέματα για την εκπαίδευση σήμερα. Βιβλιογραφικοί οδηγό, έρευνες, προτάσεις για τη βελτίωση της σχολικής εκπαίδευσης, ενημέρωση για συνέδρια και στιδήποτε αφορά στην εκπαίδευση υπάρχει στις σελίδες αυτής της πολύ ενδιαφέρουσας έκδοσης. Σε προηγούμενα τεύχη μπορείτε να βρείτε θέματα για τις μαθησιακές δυσκολίες, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την παιδική λογοτεχνία κ.ά. (επικοινωνία: 210 8823762)



**Ο δικός μας John Lennon**  
 72 διάσημες φωνές θυμούνται και σπάνιες φωτογραφίες αποκαλύπτουν.  
 Εισαγωγή - Επιμέλεια: Yoko Ono  
 Εκδ. Μεταίχμιο 2005

Ένα υπέροχο βιβλίο για το μεγάλο John Lennon που έχει επιμεληθεί η Yoko Ono. Εβδομήντα δύο άνθρωποι που τον γνώρισαν, που συνεργάστηκαν μαζί του, που τον αγάπησαν, καταθέτουν τη δική τους οπτική γωνία δημιουργώντας ένα πολύχρωμο ψηφιδωτό που συμπληρώνεται από σπάνιες φωτογραφίες. Ένα βιβλίο - παράθυρο στην πολύπλευρη προσωπικότητα του John Lennon. Αξίζει να το διαβάσετε!

Για την ανα-θεώρηση της νεοελληνικής λογοτεχνίας

Άρη Μαραγκόπουλου,  
 «Διαφθορείς, Ερασιτέες, Παραβάτες».  
 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ του Αργύρη Καραβούδη

Ο Άρης Μαραγκόπουλος, γνωστός στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό για το πολύπλευρο έργο του (διηγήματα, μυθιοτορήματα, ποίηση, δοκίμια, αλλά και μια αξιόλογη μεταφραστική δουλειά), έρχεται με μια εκ προοιμίου αναθεωρητική προσέγγιση, στοχεύοντας σε μια επανεξέταση της θεωρίας και της πράξης του λογοτεχνικού είδους, με το νέο του βιβλίο *Διαφθορείς, Ερασιτέες, Παραβάτες*. Για την ανα-θεώρηση της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

Ο συγγραφέας επιχειρεί μια «ξανά - ανάγνωση» της νεοελληνικής λογοτεχνίας, τέμνει βαθιά την κριτική του στο λαγαρό της σώμα, επανοσηματοδότης

τας μια νέα, εμφορούμενης των καταβολών της και αποδεχόμενης του μοντερνιστικού ορίζοντά της, κριτική και προσπλωμένη στις εκπεφρασμένες διαθέσεις της ανάγνωσης.

Για τον συγγραφέα, ιδανικό γνώστη του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι, η αποδοχή εν είδη σωσίβιας λέμβου του μεταμοντερνιστικού τρόπου θεώρησης της λογοτεχνίας στην χώρα μας, καταδεικνύει τα σημάδια των πληγών σε ένα λογοτεχνικό σώμα που ποτέ δεν το εκλάβαμε ως είναι.

Έτσι, με ζωντανό κριτικό λόγο, με μια διεισδυτική ενστένιση του «παραβατικού» στην λογοτεχνία μας, μάς φέρνει ενώπιον των προλήψεών μας κατά την επαφή μας με τα λογοτεχνικά έργα. Από την λογοτεχνία ως πόρνη και την μοντέρνα ψηλάφηση της ως το διεφθαρμένο αποτύπωμα στα ίχνη των σημαντικών πεζογράφων μας, σκιαγραφείται ο ερωτισμός της πεζογραφίας ως Ελλάδας.

Και εδώ έγκειται η σπουδαιότητα του εν λόγω βιβλίου που προσοίδει με την ριζική ανάγνωσή του στο ελληνικό λογοτεχνικό corpus του 18ου και 19ου αιώνα, καινούργιους ορίζοντες πρόσληψης των ανανευωτικών ρευμάτων που διαπνέουν τα έργα αυτά, κοινωνώντας μας στην προφητικά προνεωτερική τους διάθεση.

Μετά την ανάγνωση του *Διαφθορείς...*, μέσα από μια πλούσια και σημαντική παράθεση πηγών που ανοίγουν και άλλες κατευθύνσεις ανάγνωσης για τον απαιτητικό αναγνώστη, και διαμέσου μιας διαδρομής κατά μήκος της πορείας των δημιουργών της λογοτεχνίας μας, που περνάει από τον Βιζυινό και τον Παπιαδιαμάντη για να φτάσει στην Κάλλας και στον Εμπερικό, σταματώντας σε όλους τους ενδιαμέσους σταθμούς από τους πλέον κεντρικούς ως τους πιο ξεχασμένους, προσδοκός πλέον σε μια ανάγνωση εντός του τόπου και του χρόνου των έργων αυτών, απολαμβάνοντας την ολότητα τους και όχι την όποια ξαναζεσταμένη εκδοχή τους.



PAUL A. PORTER

## Ζητείται: Ένα θαύμα για την Ελλάδα

Ημερολόγιο ενός προεδρικού απεσταλμένου, 20 Ιανουαρίου - 27 Φεβρουαρίου 1947

Παρουσίαση - εισαγωγή: Μιχάλης Ψαλιδόπουλος, Τεκμηρίωση-επίμετρο: Σπύρος Βρετός,

Μεταφράσεις κειμένων: Νερίνα Κισσέογλου

Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, 2006, 17 ευρώ

Ο Paul A. Porter, δημοσιογράφος, δικηγόρος και κυβερνητικός αξιωματούχος, επισκέφθηκε την Ελλάδα στις αρχές του 1947 ως απεσταλμένος του προέδρου Τρούμαν προκειμένου να διαπιστώσει την οικονομική κατάσταση της χώρας και να προτείνει λύσεις. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του κρατούσε ημερολόγιο στο οποίο κατέγραφε τις επαφές του με Έλληνες πολιτικούς, επιχειρηματίες και απλούς πολίτες, καθώς και τις εντυπώσεις του από τα ταξίδια του στην ελληνική επαρχία. Αυτές οι παρατηρήσεις, οι οποίες αποτελούν τον κορμό του βιβλίου, συμπληρώνονται από δύο ακόμη κείμενα του Πόρτερ: την επίσημη έκθεσή του προς την αμερικανική κυβέρνηση (Απρίλιος 1947) και το άρθρο του στο περιοδικό *Collier's* (Σεπτέμβριος 1947). Τα τρία αυτά ντοκουμέντα, οι προσωπικές σημειώσεις, η επίσημη αναφορά και το δημόσιο κείμενο αναφέρονται στα ίδια γεγονότα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και δίνουν μίαν ανάγλυφη εικόνα της μετακατοχικής Ελλάδας. Δύο ακόμη κείμενα έρχονται να φωτίσουν περισσότερο τα πράγματα, σηματοδοτώντας τη σταδιακή αλλαγή της αμερικανικής στάσης απέναντι στη χώρα: ένα πληροφοριακό φυλλάδιο το οποίο είχε μοιραστεί στους Αμερικανούς που είχαν έρθει στην Ελλάδα 11 μήνες νωρίτερα, ως μέλη της συμμαχικής ομάδας παρατηρητών των ελληνικών εκλογών (Μάρτιος 1946), και ένα μνημόνιο το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως βάση για την εξαγγελία του Δόγματος Τρούμαν (Μάρτιος 1947). Τα κείμενα εποχής πλαισιώνονται από μια εμπειριστατωμένη εισαγωγή του Μιχάλη Ψαλιδόπουλου, η οποία αναλύει την οικονομική κατάσταση και την οικονομική αθέτηση της εποχής, και ένα επίμετρο του Σπύρου Βρετού, το οποίο επιχειρεί μίαν επανανάγνωση της ιστορίας μέσα από τα μάτια τόσο των Ελλήνων όσο και των Αμερικανών. Το βιβλίο συμπληρώνεται από αναλυτικό παράρτημα στο οποίο καταγράφονται όλα τα πρόσωπα που αναφέρονται στα κείμενα του τόμου (με την ιδιότητα που είχαν την εποχή εκείνη και την ταχυδρομική τους διεύθυνση), καθώς και αναλυτικό χρονολόγιο της περιόδου.

## Απο Χρωματισμοί

### Τάσος Μισούρας «Dream Navigator: 1985-2005», αναδρομική έκθεση στο Μουσείο Φρυσιρά



«Η ζωγραφική των ανθρώπων είναι το κυρίαρχο θέμα της τελευταίας μου δουλειάς. Άνθρωποι με ασταθείς και ανερχόμενες διαθέσεις, που δρουν σ' ένα χώρο άλλοτε πραγματικό κι άλλοτε συμβολικό, οδηγούν σε ανατροπή το λογικό και προφανές της εικόνας και μεταθέτουν στον υποκειμενισμό του θεατή την ερμηνεία. Μέσα από οικείες εικόνες, όπως ένα γέυμα στο δάσος ή μια θρησκευτική λιτανεία, αναδύεται ένας κόσμος με συμβολικές και μεταφυσικές προεκτάσεις στο ασυνείδητο και το όνειρο. Η πραγματικότητα μολιάζεται με την παραίσθηση και το παράδοξο, δημιουργώντας μια αμφίσημη εικόνα που ανατρέπει την πρωτεύουσα εντύπωση του τελάρου. Ρεαλιστικά και μη ρεαλιστικά θεματικά και πλαστικά στοιχεία συγκρούονται ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο είναι προτείνοντας μια άλλη ερμηνεία αυτού που όλοι βιώνουμε σαν πραγματικότητα». Το σχόλιο του ίδιου του Τάσου Μισούρα πά-

νω στο έργο του, περιγράφει με σαφήνεια την εικόνα που σχηματίζει ο θεατής αντικρίζοντας τον κόσμο και τα πλάσματα που ο ζωγράφος δημιουργεί. Ο Τάσος Μισούρας είναι ένας σύγχρονος, καταξιωμένος Έλληνας ζωγράφος του οποίου 60 έργα εκτίθενται από τις 22 Φεβρουαρίου ως τις 28 Μαΐου στο Μουσείο Φρυσιρά. Γεννήθηκε το 1963 στη Λάρισα και σπούδασε στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας υπό την καθοδήγηση μεγάλων Ελλήνων δημιουργών όπως ο Μυταράς και ο Μόραλης. Πήρε υποτροφία από το γαλλικό κράτος και στη συνέχεια από το Ι.Κ.Υ και συνέχισε τις σπουδές του στο Παρίσι. Εκθέτει έργα του σε ομαδικές και στομικές εκθέσεις, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ήδη από το 1985. Ο τίτλος της συγκεκριμένης έκθεσης «Dream Navigator» σημαίνει «Πλοηγός Ονείρων» και είναι όρος που επινόησε ο Ιάπωνας φιλόσοφος Μασαχίρο Μοριόκα για να καταδείξει «τις πιθανές μελλοντικές διαδράσεις μέσα στο χώρο του υποσυνείδητου όσων συμμετέχουν στον κυβερνοχώρο». Επιτυχής η μεταφορά γιατί ο θεατής ταξιδεύει στον ονειρικό κόσμο — ή, αν προτιμάτε, απόκοσμο— του ζωγράφου με πλοηγό τον ίδιο. Έναν κόσμο αλλόκοτο, αλλομορφο ελκυστικό και συνάμα τρομαχτικό και απειλητικό. Ο Θανάσης Μουτσόπουλος στον κατάλογο της έκθεσης λέει ότι ο Μισούρας



συνεχίζει την πορεία των αληθινών καθώς «τα έργα του εμπλέκονται σε μια μαγική διαδικασία, με την έννοια ότι επιδιώκουν την μεταμόρφωση της καθημερινότητας ή της αναπόρτασης σε κάτι τελείως διαφορετικό».

Όσοι βρεθούν στο μουσείο θα έχουν και την ευκαιρία να απολαύσουν τα έργα της έκθεσης «Ανθρωπογεωγραφία III: Σύγχρονη ελληνική κι ευρωπαϊκή δημιουργία».

## Πάτρα

**«Ευρωπαϊκή Ζωγραφική», από τις Συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης (18/3/06 - 30/6/06, Δημοτική Πινακοθήκη Πατρών)**

Τριάντα επτά έργα της δυτικοευρωπαϊκής ζωγραφικής της περιόδου 1600 - 1900. Η έκθεση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, έργα των Ελ Γκρέκο, Ντελακρουά, Τιέπολο, Γιορντάνης και Καραβάτζιο.

Τηλ. Επικοινωνίας: 2610 276540

**Αλέξης Κυριτσόπουλος «Ζωγραφική για τον Αριστοφάνη» (22/3/06 - 7/5/06, Μ.Ι.Ε.Τ.)**

Διακόσιες περίπου ζωγραφίες, μικρών και μεγάλων διαστάσεων με θέμα ή σφομή δύο κορυφαία έργα του Αριστοφάνη, τους *Αχαρνές* και τη *Λυσιστράτη*, από το 1976 ως το 2003.

Τηλ. Επικοινωνίας: 2610 637034, 2610 623240-1

## Υπόλοιπη Ελλάδα

**«Η Άδολη Ματιά» Η Ελλάδα των ετών 1940-1980 σε όλοκα πόλεις της χώρας (15/10/05 - 20/04/06)**

Η έκθεση περιλαμβάνει φωτογραφίες των Χρήστου Αλειφέρη, Τάκη Ζιώγα, Πέτρου Μπρούσαλη, Κυριάκου Ντελόπουλου και Θανάση Τσαγκρή. Πληροφορίες στο [www.cultureguide.gr](http://www.cultureguide.gr)

**Έκθεση έργων από τη συλλογή του Δάκη Ιωάννου: «PANIC ROOM» (10/2/06 - 15/04/06, Ίδρυμα ΔΕΣΤΕ)**

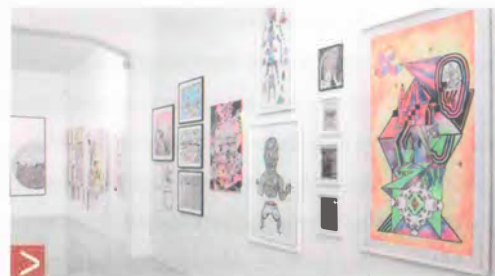
Η έκθεση Panic Room παρουσιάζει περισσότερα από 120 έργα ανερχόμενων κυρίως, καλλιτεχνών από τη Βόρειο Αμερική, την Αγγλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα κ.ο. που ασχολούνται κατά βάση με το σχέδιο. Τηλ. Επικοινωνίας: 210 2758490

Η νέα ενότητα του Μουσείου περιλαμβάνει έργα από τη μόνιμη συλλογή του, με τα πλέον πρόσφατα έργα της νέας γενιάς Ελλήνων και Ευρωπαίων καλλιτεχνών, καθώς και νέα αποκτήματα από την Ελλάδα, τη Γαλλία, τη Μεγάλη Βρετανία και την Κίνα.

Ώρες λειτουργίας: Δε-Τρ: κλειστά Τε-Πα: 10:00-17:00 Σα-Κυ: 11:00 - 17:00

Είσοδος: 6,00 - 3,00 ευρώ (μειωμένο)

Τηλ. Επικοινωνίας: 210 3234678



**Κωνσταντίνος Κακανιάς, Η κυρία Τεπενόρη (21/2/06 - 22/4/06, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης)**

Μία εικαστική εγκατάσταση γεμάτη χρώμα, με πρωταγωνίστρια τη μούσση του ζωγράφου Κωνσταντίνου Κακανιά, τη γυναίκα - μυστήριο κυρία Τεπενόρη. Τηλ. Επικοινωνίας: 210 7228321-3

**Μαΐστορες: Έκθεση αφιερωμένη στους Φώτη Ζοχαρίου και Αντώνη Γλίνο (27/02/06 - 26/04/06, Βυζαντινό Μουσείο)**

Οι δύο καλλιτέχνες υπηρέτησαν για χρόνια την τέχνη της ζωγραφικής και αφιερώθηκαν στην προστασία και διάσωση των πολιτιστικών μας θησαυρών. Αποτέλεσαν τους πρωτεργάτες, τους μαΐστορες στον τομέα της συντήρησης.

Τηλ. Επικοινωνίας: 210 7294926

**Γιώργος Χατζημιχάλης, Λίζη Καλλιγά, Νίκος Αλεξίου, Παράλληλη έκθεση από τις Μπιενάλε Βενετίας και Αλεξάνδρειας (21/03/06 - 30/04/06, Νέο Μουσείο Μπενάκη)**

Παρουσιάζονται το «Νοσοκομείο» του Γιώργου Χατζημιχάλη που ήταν η συμμετοχή της Ελλάδας στην 51η Μπιενάλε της Βενετίας, καθώς και το έργο των Νίκου Αλεξίου και Λίζης Καλλιγά, με γενικό τίτλο «Διασφάνεια του Σύμπαντος - Μαγεία της Μεσογείου», η ελληνική συμμετοχή στην 23η Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας. Τηλ. Επικοινωνίας: 210 6912331

**Ο Ευγένιος Σπαθάρης συναντά τον Robert Compas (22/3/06 - 6/5/06, Fine Arts-Καπόπουλος, Αθήνα)**

Ο ζωγραφικός κόσμος του Ευγένιου Σπαθάρη και του Robert Compas συναντώνται για πρώτη φορά για να ενώσουν την Ανατολή με τη Δύση, τους δερβίσηδες με τα καρτούν. Τηλ. Επικοινωνίας: 210 9835303

**Παρουσίαση της μόνιμης συλλογής του Κέντρου Λόγου και Τέχνης «Διέξοδος» (Εγκαίνια 1/4/06, Μεσολόγγι)**

Στα πλαίσια των Γιορτών Εξόδου στο Μεσολόγγι η «Διέξοδος» κάνει τα εγκαίνια των νέων χώρων της

με την παρουσίαση της μόνιμης μουσειακής συλλογής της. Τηλ. επικοινωνίας: 26310 51260

**«Αναφορές στο Μοντερνισμό» (6/4/06 - 6/5/06, Γκαλερί Καλφαγιάν, Αθήνα)**

Η έκθεση ανιχνεύει τις εξελίξεις στην τέχνη της μεταπολεμικής Ελλάδας μέσα από τα έργα των Γιάννη Σπυρόπουλου, Γιάννη Γαίτη, Θάνου Τσίγκου, Νίκου Κερασσή και Αλέξη Ακριθάκη. Βασικό χαρακτηριστικό του έργου των πρωτοπόρων αυτών καλλιτεχνών είναι η απομάκρυνσή τους από τη ρεαλιστική αναπαράσταση της πραγματικότητας καθώς και η εξερεύνηση της



μορφής και του χρώματος ως εκφραστικά μέσα.

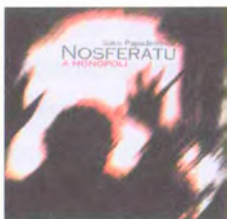
**«dt - Ελάχιστος χρόνος», (11/4/06 - 20/5/06, Γκαλερί Qbox, Αθήνα)**

Το κεντρικό και ενσπέρσιο έννοιωμα της έκθεσης είναι ο χρόνος και ειδικά σκέψεις για την πάση του χρόνου ή την σίσηση της —μη-πραγματικής— πάσης του, αλλά και για το πώς η συμβατικότητα της μέτρησής του συγκρούεται με την αισθαντική του αξία, ειδικά σε σχέση με την τέχνη.

Τηλ. Επικοινωνίας: 210 3628791

Η πλήρης ατζέντα των εικαστικών βρίσκεται στην ιστοσελίδα του περιοδικού

Κείμενα: Γιάννης Μουγγοθιάς



Sakis Papadimitriou Nosferatu A Monopoli

(ΑΝΑΚΡΟΥΣΙΣ)

Η μακρόχρονη και εν δυνάμει σχέση του πιανίστα, συνθέτη και αυτοσχεδίαστ ή Σάκη Παπαδημητρίου, με την «επί τόπου μουσική» βουβών κινηματογραφικών ταινιών είναι γνωστή και αδιατάραχτη αφού ο διακεκριμένος μουσικός, που εισήγαγε το άκρως ενδιαφέρον αυτό πρότζεκτ στα ελληνικά ήθη, συνεχίζει να το υπηρετεί τουλάχιστον δεκαπέντε χρόνια με αμείωτη ένταση, ανεξάντλητο πάθος και εντυπωσιακές επιδόσεις.

Και βέβαια, στην προκειμένη περίπτωση, το αριστουργηματικό κλασικό φιλμ του βωβού σινεμά «Nosferatu» του F. W. Murnau, που το δαιμόνιο και διαπεραστικό βλέμμα του Παπαδημητρίου άγγιξε για πρώτη φορά το 1989, επανέρχεται ως καίρια έμπνευση του σπουδαίου αυτοσχεδίαστ ή και τυγχάνει μιας αποκαλυπτικής μουσικής εκδόστ ής.

Πρόκειται για τη δεύτερη ηχογράφηση σε CD —με εντελώς διαφορετικούς μουσικούς όρους, ανάγκες και οργανική ούσταση— του «Nosferatu» μετά την εξαιρετική έκδοση της Leo Records με τους Σάκη Παπαδημητρίου, Γεωργία Συλλαίου και Γιώργο Μπαντούκ-Αποστολάκη.

Στο «Nosferatu A Monopoli» ο Σάκης Παπαδημητρίου και η Γεωργία Συλλαίου ενώνουν τη γνώση, τη βιωματική σχέση και εμπειρία των μουσικών φαντασμάτων του «Nosferatu» με τις εκλεκτικές ανηυιές των

εξαιρετικών μουσικών-φοιτητών του Ωδείου «Νίνο Rota» της Μονόπολης της Απουλίας με τον καθηγητή τους και σπουδαίο μουσικό Γιάννη Λενοσί (συνθεσάζιερ, πιάνο, ηλεκτρονικά).

Μια εκρηκτική μάντα με σαξόφωνα, φλάουτα, βιολιά, ντραμς, κρουστά και πιάνο, δονείται από τη θελλώδη φαντασία του Παπαδημητρίου και ανοίγεται σε στιγμές κορύφωσης ενός καταλυτικού αυτοσχεδίαστικού οίστρου που τα πάντα είναι δυνατά. Τα πολλαπλά επίπεδα της κινηματογραφικής ανάγνωσης, τα συναισθήματα που γεννώνται από τη θέαση της καταληκτικής ταινίας μεταγγίζουν έναν πλούτο ιδεών, εκρηκτική ενέργεια, οπαράγματα ουγκίνησης αλλά και εφιαλτικές διαδρομές στους μουσικούς που κλειδώνουν στις μαγικές «επί τόπου» στιγμές του αυτοσχεδίασμού και της ελεύθερης έκφραστ ής τους, απαλλαγμένες από στεγανά, περιχαρακώσεις και αισθητικά θέσφατα. Ο Σάκης Παπαδημητρίου απόλυτος κυρίαρχος και ανανεωτής του ίδιου του υλικού του, η Γεωργία Συλλαίου με πρωτοποριακή στάση ερμηνείας και με εφόδιο την απεριόριστων δυνατοτήτων φωνή της, που κάλλιστα μπορεί να μεταμορφώνεται από ιδιόμορφη χροιά ενός ασυνήθιστου οργάνου σε ευαίσθητο άγγιγμα και ανάσα, και η εκλεκτή παρέα τους από την Ιταλία διαπερνούν όλο το φάσμα της σύγχρονης μουσικής και αποδίδουν την ποιητική ατμόσφαιρα τρόμου του φιλμ.

Ένα στελειώτο περιπετειώδες ταξίδι με διαδοχικές μεταμορφώσεις που, έχοντας ως εκκίνηση την αφηγηματική πλοκή και τις γκρίζες αποχρώσεις του μύθου, ανοίγεται με τον πιο δραστικό τρόπο στις αένιας περιπλανήσεις των θεατών-μουσικών, που

γίνονται μέρος της υποκριτικής και προκαλούν ασταίρευτες εκπλήξεις και αυθεντική ουγκίνηση.

Η μεγάλη αξία της νέας και ολόφρεσκιας εκδόστ ής του «Nosferatu» είναι η δυνατότητα του Σάκη Παπαδημητρίου να προχωρήσει σε μια άλλου επιπέδου προσέγγιση, εμπλουτίζοντας όχι μόνο τα εκφραστικά του μέσα και τις μουσικές του διεξόδους, αλλά και να επαναδιαπραγματευτεί τη σχέση του με το φιλμ με νέες οπτικές γωνίες, τόσο σύγχρονες και πρωτοποριακές. Ουσιαστικά μια νέα στάση ανατροπής και επανεξέτασης του ίδιου του παρελθόντος του καλλιτέχνη μέσα από την εν δυνάμει και ολοζώντανη σχέση του σήμερα στο διαρκές και μακρόβιο ταξίδι του «Nosferatu».

Μια ακόμα σπάνια και αποκαλυπτική φανέρωση ενός πολύμορφου ταλέντου που, πέραν της φιλμικής αφορμής, διατηρεί την αυτονομία και απεξαρτητοποίηση μουσικής και εικόνας, αναβιβάζοντας τη δημιουργία της στιγμής σε απόλυτα ολοκληρωμένη και σύγχρονη αισθητική άποψη και πράξη.

Αφεθείτε στους δαιδάλους της πρωτόγνωρης αυτής ηχητικής εμπειρίας, και ταξιδέψτε άφοβα με την ανήσυχη πυξίδα του κορυφαίου αυτού συνθέτη, ανακαλύπτοντας ηχητικά πεδία που στις μέρες μας παραμένουν δυσέυρετα.

Την άψογη —από πλευράς ηχογράφησης και καλαισθητικής κατασκευής— αυτή έκδοση επιμελήθηκε η νεοοστατη εταιρεία Ανακρούσις του Λουκά Στεφανίδη, που με το δισκογραφικό αυτό ντεμπούτο της αφήνει τις καλύτερες εντυπώσεις και τρέφει προσδοκίες και ελπίδες για μια ανάλογου επιπέδου συνέχεια. Για επαφή: Ανακρούσις / Μ. Μερκούρη 35 / 56334 Κορόβλι - Θεσσαλονίκη.



Πνοή εγχόρδων: Γιάννης Δροσίτης, Κωνσταντίνος Φλεριανός, Άλκη Παπαδόπουλος (IRIDA CLASSICAL)

Το δεύτερο νούμερο της πολλά υποσχόμενης δισκογραφικής εταιρείας IRIDA CLASSICAL, μας ανοίγει ένα συναρπαστικό παράθυρο στη σύγχρονη ελληνική μουσική και συγκεκριμένα στα έργα για ούναλο εγχόρδων.

«Πνοή εγχόρδων», λοιπόν, ο εύγλωττος τίτλος του θαυμάσιου αυτού CD που μας ξεναγεί στο έργο τριών νεοελλήνων συνθετών, του Γιάννη Δροσίτη, του Κωνσταντίνου Φλεριανού και του Άλκη Παπαδόπουλου, που μέσα από την εκφραστική φόρμα ενός ούναλου εγχόρδων, δημιουργούν εικόνες και συναισθήματα.

Ο Γιάννης Δροσίτης μεταγράφει πασιγνωστα τραγούδια σε σαφές αιγιαοπελαγίτικο χρώμα («Μες το υαγιάου τα νερά», Πέρα στους πέρα κάμποιους», «Σιγανά και ταπεινά», «Ντάρι-ντάρι», «Ένο καρό βι από τη χιο») και μας χαρίζει μια ενδιαφέρουσα σπουδή του, αφιερωμένη στον Μπαχ που εμπνεύστηκε ο συνθέτης από την «Πασσκάλια» του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου.

Ο Κωνσταντίνος Φλεριανός δημιουργεί ένα νεορομαντικό έργο με εμφανή συναισθηματική ανάπτυξη, αλλά και ιδιαίτερη προτίμηση στην ατονική γραφή.

Ο Άλκη Παπαδόπουλος έχει ως αφιερώσει το ποίημα «Νόποις» που έγραψε το 1918 ο Κωνσταντίνος Καβάφης και ανοίγεται σε ένα δημιουργικό συνθετικό

κόσμο, άλλοτε λυρικό, εσωτερικό, τραγικό και άλλοτε πιο εξωστρεφές και ευέλικτο.

Το έργο του Άλκη Παπαδόπουλου είχε παρουσιαστεί σε πανελλήνια πρώτη από σχήμα εγχόρδων υπό τη διεύθυνση του Θόδωρου Αντωνίου στο πλαίσιο των Workshops των Ημερών Σύγχρονης Μουσικής που είχαν γίνει στην Πάτρα το Μάιο του 2003. Εδώ, όλα τα έργα τυγχάνουν ερμηνείας υποδειγματικής, με τεχνική αρτιότητα και εκτελεστική ακρίβεια από τους Λέσια Πονομάρεβα, Τζούλια Αβελιάν, Όλγα Κιμ, (βιολιά), Λουιρέντιου Ματασάρου (βιόλα), Κρίστοφερ Χάμφρις (βιολοντσέλο) και Φέργκους Κάρι (κοντραμπάσο) υπό τη διεύθυνση του Μανώλη Παπαγιάννη.

Μια θαυμάσια έκδοση, που ευχόμαστε να συνεχιστεί και να αγκαλιάσει με θέρμη όλο και μεγαλύτερο κομμάτι της σύγχρονης ελληνικής μουσικής, που παρμένει στη σκιά προκλητικά, επί σειρά ετών.



Original Soundtrack Broken Flowers

(DECCA)

Το σινεμά του Τζιμ Τζάρμους, από τις σημαντικότερες ανεξάρτητες στιγμές του ανεξάρτητου κινηματογράφου, γνώρισε μια εξαιρετική φανέρωσή του φέτος, με τα «Τσακισμένα λουλούδια» και με ένα επίλεκτο καστ διάσημων ηθοποιών: Μπιλ Μάρει, Τζέφρι Ράιτ, Σάρον Στόουν, Τζέσικα Λανγκ, Τζούλι Ντελνί, Τίντα Σουίντον.

Ο Τζιμ Τζάρμους αποδεικνύει για μια ακόμη φορά την ευαισθησία με την οποία επιλέγει τις μουσικές που συνοδεύουν τις ταινίες του. Μια υπέροχη επιλογή κορυφαίων μουσικών, κάτι σαν συλλογή που περιλαμβάνει διάσημα τραγούδια, τα οποία λειτουργούν σαν ιστορία, σαν ατμόσφαιρα, σαν ύφος. Άλλοτε σαν ρυθμός και εξωστρεφής χαρούμενη νότα, άλλοτε σαν μελαγχολική μπαλάντα που ακολουθεί τα βλέμματα, τους δισταγμούς, τις ανάσες των ηθοποιών και την αβεβαιότητα των καταστάσεων.

Τραγούδια από ένα ευρύτατο φάσμα στυλιστικών κατευθύνσεων: ροκ, ποπ, ρέγγε, κλασική, όπερα, σόουλ, φονκ έως θορυβώδες χέβι μέταλ. Greenhornes with Holly Golightly, Tenenors, Marvin Gaye, Brian Jonestown Massacre, Sleep, Oxford Camerata, Dengue Fever είναι τα κομμάτια του εκλεκτού αυτού μουσικού μωσαϊκού, που αλλάζει διαθέσεις, πρεμεί και εκρήγνυται, θλίβεται και χορεύει, αγωνιά και πρεμεί μέσα από τις διαδοχικές αποκαλύψεις.

Αφήσαμε τελευταία την εκπληκτική αυθεντική μουσική που έγραψε ειδικά για τα «Τσακισμένα λουλούδια» ο πολύς Muratu Astatke. Τρεις υπέροχες συνθέσεις φέρουν την υπογραφή του και μας δείχνουν ένα ρυθμικό κόσμο γεμάτο έμπνευση, φαντασία, ακροβατώντας μεταξύ τζαζ και εκλεκτικού ακριβού γούστου. Μελωδικές φράσεις, ελεγχόμενα σόλο και συγκροτούμενοι ρυθμοί και η μουσική είτε επενδύει την εικόνα είτε διατηρεί την αυτονομία της, φέρνει σε πέρας το λειτουργικό της προορισμό χαρίζοντάς μας ένα από τα πιο ενδιαφέροντα σάουντρακ της χρονιάς.



Δημήτρης Δραγατάκης Μουσική Δωματίου 1

(IRIDA CLASSICAL)

Η περίπτωση του Δημήτρη Δραγατάκη είναι μια από τις πλέον σπάνιες στο χώρο της σύγχρονης ελληνικής μουσικής τόσο όσον αφορά τη σπουδαία εργογραφική του δημιουργία όσο και τη μακρόχρονη και ουσιαστική υποστήριξη του χώρου αυτού από πολλά και διαφορετικά πόστα. Η συγκεκριμένη έκδοση, που έρχεται τέσσερα χρόνια μετά το θάνατό του, πραγματικά αποτελεί μια έξοχη πρωτοβουλία της νεοσύστατης δισκογραφικής εταιρείας IRIDA CLASSICAL, που αποδεικνύει εμπράκτως τη σοβαρή και ενδελική προσέγγισή της στο χώρο της σύγχρονης ελληνικής μουσικής.

Παρθενικό δισκογραφικό της εγχείρημα είναι η «Μουσική Δωματίου 1» του Δημήτρη Δραγατάκη, ένας ιδιαίτερος φόρος τιμής στο μεγάλο απόντα. Σε μια πραγματικά ξεχωριστή προσπάθεια, ανακαλύπτουμε θαυμάσια έργα του Δημήτρη Δραγατάκη, που στην συντριπτική πλειοψηφία τους παρουσιάζονται για πρώτη φορά στη δισκογραφία. Τα άγνωστα έργα αντλήθηκαν από το προσωπικό αρχείο του συνθέτη, ενώ αρκετά από αυτά ολοκληρώθηκαν με τη βοήθεια διαφόρων αυθεντικών χειρογράφων του, καθώς και προφορικών διορθώσεων του στο Γιώργο Σαμπαροβαλάκη κατά τη μουσική συνεργασία τους. Το μόνο έργο που είχε παρουσιαστεί στη δισκογραφία είναι η «Σονάτα αρ.1», ενώ τα υπόλοιπα είναι το «Τρίο για όμποε, κλαρινέτο

και κλαρίνο», το «Κουιντέτο για φλάουτο, όμποε, κλαρινέτο, κόρνο και φαγκότο», οι «Διάλογοι για δύο κουαρτέτα πνευστών», δύο ντούο για κλαρινέτο-πιάνο και βιόλα-πιάνο, και το «Κουαρτέτο αρ.6 για βιολί, όμποε, βιόλα και βιολοντσέλο», ένα από τα τελευταία έργα του συνθέτη.

Το μουσικό υλικό που αναδεικνύεται εδώ, παρουσιάζει μια αντιπροσωπευτική εικόνα της μουσικής δωματίου του Δραγατάκη, αρχίζοντας προοδευτικά από το έργο της συνθετικής νεότητας («Σονάτα αρ.1 το 1958 σε ηλικία 44 ετών) και κλιμακούμενο ως τα τελευταία έργα της ωριμότητας («Κουαρτέτο Νο6, το 1999). Αυστηρή συνθετική γραφή με πυκνότητα και λακωνικές διστυπώσεις που σφαιρούν κάθε περιθώριο για ανάπτυξη επουσιωδών καλλωπισμών, μνήμες από την πειρώτικη δημοτική παράδοση που χαρίζουν ένα χαρακτήρα ελληνικότητας και διαπνέουν το έργο του με μια προσωπική σφραγίδα αρκούτσως διακριτή. Αυτά για τα πρώτα έργα του, ενώ οι γά-οιγά μεταμορφώθηκε η εκφραστική δυναμική του αγκαλιάζοντας μια ελεύθερη ατονική γραμμή, όπου συνυπάρχουν οι νύξεις της δημοτικής μουσικής με μια υποβλητική και σημαίνουσα δραματικότητα, και με την επαναληπτικότητα ορισμένων ρυθμικών μοτίβων. Ιδανικοί ερμηνευτές του έργου του Δημήτρη Δραγατάκη αποδεικνύονται οι Σπύρος Γκιρόντης (βιολί), Λάμπης Βασιλειάδης (πιάνο), Κώστας Τηλιακός (όμποε), Γιάννης Σαμπαροβαλάκης (κλαρινέτο), Κώστας Σίσκος (κόρνο), Θόδωρος Μαυρομάτης (φλάουτο), Γιώργος Φαρούγγις (φαγκότο), μέλη του Miami Wind Quintet, Βίκυ Στυλιανού (πιάνο), Ανδρέας Γεωργιάς (βιόλα), Δημήτρης Αγγελιάδης (βιολί), Σπύρος Κόντος (όμποε), Νίκος Βελιώτης (βιολοντσέλο) κ.ά.

# ΓΕΥΣΕΙΣ

## Ευρωπαϊκή βοήθεια για το κρασί

Το πρόγραμμα Cohesion, που υλοποιούν στην περιοχή η Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Αχαΐας και η «Αχαΐα Α.Ε.», παρουσιάστηκε στα τέλη Μαρτίου στον Πολυχώρο «Πολιτεία». Το πρόγραμμα πραγματοποιείται στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG IIIB και στο οποίο συμμετέχουν 14 εταίροι από 7 ευρωπαϊκές χώρες. Στόχος του είναι να προωθηθεί η τοπική ανταγωνιστικότητα και εμείς ως εμπνευστές του προγράμματος επιλέξαμε ως προϊόν το κρασί, ένα ελληνικό προϊόν που υπόκειται σε πολύ

έντονο ανταγωνισμό στη διεθνή αγορά. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης, έγινε ενημέρωση των επιχειρηματιών του κλάδου για όλο το πλέγμα των δραστηριοτήτων που μπορεί να στηριχθούν σε σχέση με το κρασί, ενώ παρουσιάστηκαν χαρακτηριστικά παραδείγματα από τις περιοχές της Βόρειας Ελλάδας και της Νεμέας οι οποίες φαίνεται να αξιοποιούν καλύτερα από άλλες ελληνικές περιοχές το πλεονέκτημα της πλούσιας αμπελοοινικής παραγωγής τους. Όσο για την Αχαΐα, επισημάνθηκε στην ημερίδα το πρόβλημα που υπάρχει με την έλλειψη συνεργασίας ανάμεσα στους επιχειρηματίες του κλάδου και την τοπική αυτοδιοίκηση. Μια επιπλέον δυσκολία δημιουργείται εξαιτίας του γεγονότος ότι ενώ ο αμπελώνας της Πελοποννήσου είναι ένα ομοιογενές σύνολο που χρήζει ενιαίας αξιοποίησης, η Αχαΐα και η Ηλεία δεν ανήκουν διοικητικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να συμμετέχουν στη διεκδίκηση και την αξιοποίηση κονδυλίων σε συνεργασία με τους υπόλοιπους νομούς της Πελοποννήσου.

## Ίεχωριστή εμπειρία

Μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία είχαν οι λίγοι τυχεροί που βρέθηκαν στο ξενοδοχείο «Βυζαντινό» της Πάτρας, στη γευσίγνωσία ελληνικών κρασιών που έγινε από τον έμπειρο συγγραφέα Νίκο Μάνεση, στο πλαίσιο του διεθνούς συνεδρίου «ΜΜΕ και Πολιτισμός» που διοργάνωσε η Πάτρα - Πολιτιστική Πρωτεύουσα. Στο συνέδριο παραβρέθηκαν μέλη του Δικτύου Πολιτιστικών Πρωτευουσών της Ευρώπης, η γενική συνέλευση του οποίου γινόταν την ίδια περίοδο στην Πάτρα, καθώς και δημοσιογράφοι - συμμετέχοντες στο συνέδριο, στους οποίους ο Μάνεσης σύστησε μερικά από τα καλύτερα ελληνικά κρασιά, αφήνοντάς τους ενθουσιασμένους και επιβεβαιώνοντας την άμεση σχέση που μπορεί να έχει η ελληνική παράδοση στο συγκεκριμένο χώρο με τον πολιτισμό.



Ο πρώην υπουργός Ανδρέας Ζαΐμης, ο γ.γ. της Ένωσης Ευρωπαίων Δημοσιογράφων Peter Kramer, ο οινοποιός Αθανάσιος Παρπαρούσης, ο διεθνής πρόεδρος της Ένωσης Ευρωπαίων Δημοσιογράφων Αθανάσιος Παπανδρόπουλος, ο δημοσιογράφος του γερμανικού κρατικού καναλιού ZDF Horst Keller και ο συγγραφέας Νίκος Μάνεσης.



## Έκθεση και «πλατεία» γευσίγνωσίας

Απόλυτα επιτυχημένη μπορεί να χαρακτηριστεί η διεξαγωγή της έκθεσης Οινόραμο 2006, που έλαβε χώρα στην Αθήνα, 10 - 12 Μαρτίου.

Στην έκθεση συμμετείχε σύσσωμος ο κλάδος του κρασιού, με περισσότερα από 130 οινοποιείες να δίνουν το παρόν σε σύνολο 217 εκθετών και 10.700 επισκεπτών, μεταξύ των οποίων 350 ξένοι αγοραστής και δημοσιογράφοι. Σημαντικό κομμάτι της έκθεσης, περίπου το 1/3, κατέλαβαν οι εταιρείες αμπελοοινικού εξοπλισμού με σύγχρονα μηχανήματα για την αμπελουργία και την οινοποίηση.

Το Οινόραμο διοργανώνεται κάθε ζυγή χρονιά από το 1994 και, όπως δήλωσε ο διευθυντής του κ. Ντίνος Στεργιάδης, «η έκθεση έχει μπει σε τροχιά ενηλικίωσης και μπορούμε πλέον να μιλάμε για "θεσμό"». Η επιτυχία της έκθεσης αντικατοπτρίζεται



εκείνη του ελληνικού κρασιού, το οποίο τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε έντονο ανοδική πορεία, καθώς η ποιότητα των παραγόμενων στη χώρα μας οίνων βελτιώνεται συνεχώς. Αυτό είναι κάτι που δεν έλειψαν να τονίσουν και οι ξένοι επισκέπτες, που δήλωσαν εντυπωσιασμένοι με το ποιοτικό δυναμικό του ελληνικού αμπελώνα. «Ενθουσιάστηκα με το Οινόραμο και το βρήκα ιδιαίτερα χρήσιμο στο να κατανοήσω το ελληνικό κρασί», δήλωσε ο Πίτερ Φόρεσταλ, δημοσιογράφος στην εφημερίδα «Τάιμς» στο Πέρθ της Αυστραλίας.

Ιδίαιτο ικανοποιητικό κρίνεται και η λειτουργία της «Πλατείας Γευσίγνωσίας», ενός χώρου σχεδιασμένου για τους επαγγελματίες, ειδικά τους ξένους, όπου ήταν συγκεντρωμένα 250 από τα καλύτερα κρασιά της έκθεσης, με αναλυτικά στοιχεία για το καθένα. «Τόσο η ιδέα, όσο και η λειτουργία της Πλατείας Γευσίγνωσίας, ήταν υποδειγματικές», δήλωσε ο κ. Κώστας Τουλουμτζής, πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Οινοκόων. Η έκθεση πλασιώθηκε από παράλληλες εκδηλώσεις, όπως εξειδικευμένες γευσίγνωσίες οίνων και διαλέξεις οινολογίας.



# Το άλμπουμ του μήνα



## Η καλύτερη πρεμιέρα για το Micropolis

Σε κατάμεστους χώρους και με το νεανικό -κυρίως- κοινό να συμμετέχει ενεργά και στην ψηφοφορία, διοργανώθηκαν στην Πάτρα οι προβολές των ταινιών του διαγωνισμού του Ψηφιοποιημένου Φιλμ και Βίντεο Micropolis..

Οι προβολές που έγιναν από τον Οργανισμό Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού και το ΔΟΝΤΙ, με τη συνεργασία της Κινηματογραφικής Λέσχης Πάτρας και του ΜΟJΟ Radio, πραγματοποιήθηκαν στα καφέ «Τραμ», «SI Doux» και «Pas Mai» και στον πολυχώρο REC από 17 - 24 Μαρτίου. Στο πλαίσιο των προβολών πραγματοποιήθηκαν και δύο διαλέξεις για τον ψηφιακό πολιτισμό από τον καθηγητή του Τμήματος Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πατρών Αθανάσιο Τσακαλιόη και τον σκηνοθέτη και κριτικό κινηματογράφου Γιάννη Καραμπίτσο.

Οι ταινίες κινήθηκαν στους χώρους της μυθολογίας, του animation, του πειραματικού κινηματογράφου και της τεκμηρίωσης, ενώ ήδη βρίακεται στην τελική φάση της προετοιμασίας η προκήρυξη για τη δεύτερη χρονιά του διαγωνισμού, που θα ανακοινωθεί σε λίγες εβδομάδες από το δικτυακό τόπο [www.cultureguide.gr](http://www.cultureguide.gr).



## Μαραθώνιος

Με απόλυτη επιτυχία και μεγάλη συμμετοχή διεξήχθη προχθές ο 11ος ημιμορθώνιος δρόμος Πάτρας, που διοργάνωσε ο Σύλλογος Δρομέων Υγείας Πατρών, σε συνεργασία με το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης, υπό την αιγίδα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η λίστα των νικητών είναι απλώς η απαραίτητη λεπτομέρεια. Αυτό που έμεινε στα μέλη του Συλλόγου ήταν η διοργανωτική επιτυχία αλλά και η ανταπόκριση μεγάλης μερίδας των φίλων του αθλητισμού. Πάντα τέτοια!

## Διέξοδος

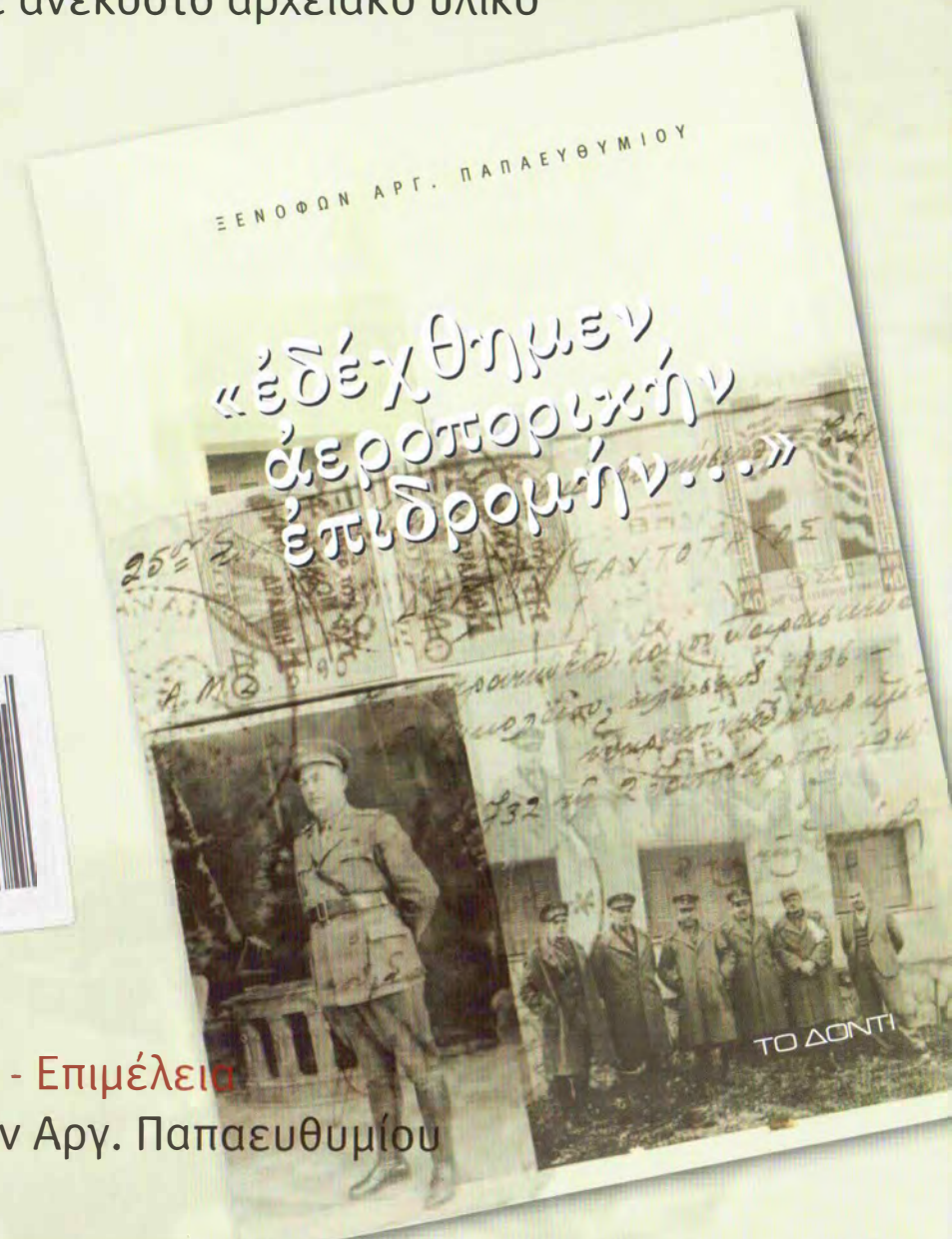
Το μεράκι και τη δημιουργική τελειομανία του Νίκου Κορόοση από το Μεσολόγγι τα γνωρίζαμε πολύ καλά. Όμως βλέποντας τον ανακαινισμένο χώρο της «Διεξόδου», του Κέντρου Πολιτισμού που διατηρεί εδώ και μια δεκαετία στο κέντρο της ιερής πόλης, εντυπωσιαστήκαμε τόσο από την αισθητική του, όσο και από την ανταπόκριση που πρόδηλα δείχνουν οι φορείς και οι πολίτες του Μεσολογγίου, οι οποίοι έχουν αγκαλιάσει την προσπάθεια της «Διεξόδου», θεωρώντας τη ως μια ανεκτίμητη περιουσία για την πόλη. Γι' αυτό και την Πρωταπριλιά, στο εγκαίνια της νέας μορφής του χώρου, δεν έλειπε κανείς...



www.idstudio.gr

Μια συλλεκτική έκδοση από το ΔΟΝΤΙ

Τα γεγονότα της περιόδου **1940-41**  
όπως τα κατέγραψε ανώτερος  
αξιωματικός της Χωροφυλακής  
μαζί με ανέκδοτο αρχειακό υλικό



Κείμενα - Επιμέλεια  
Ξενοφών Αργ. Παπαευθυμίου

ΕΥΡΩΠΗ  
ΜΕ ΤΟ Ι.Χ. ΣΑΣ

ΙΤΑΛΙΑ  
από  
€66  
ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ\*

Στην έξοδο του χωριού στρίψτε αριστερά.  
Κάντε δεξιά μετά το γεφυράκι.  
Παρκάρετε ακριβώς απ' έξω.  
Υπενθύμηση: Αφήστε χώρο για την πανακότα.

**Ο καλύτερος τρόπος να δείτε την Ιταλία είναι με το αυτοκίνητό σας.** Και κανείς δε γνωρίζει την Ιταλία όπως η Superfast Ferries. Με καθημερινές αναχωρήσεις από Πάτρα και Ηγουμενίτσα για Ανκόνα και Μπάρι, έχουμε τη δυνατότητα να σας προσφέρουμε πολλά ταξιδιωτικά πακέτα που περιλαμβάνουν εισιτήρια καθώς και διαμονή σε πολλές πόλεις της Ιταλίας, μαζί με ό,τι πληροφορίες χρειάζεστε για να κάνετε το ταξίδι σας αξέχαστο. Και, φυσικά, όσο βρίσκεστε εν πλω θα απολαύσετε όλα όσα μας έχουν κάνει γνωστούς σε όλη την Ευρώπη. Καλό ταξίδι.

*\*Η ημερήσια τιμή αναφέρεται σε 5 ήμερο ταξίδι συνολικού κόστους € 329 κατ' άτομο και περιλαμβάνει τα εισιτήρια του πλοίου, του αυτοκινήτου και τη διαμονή στο ξενοδοχείο. Η εκδρομή εξοφλείται στο σύνολο του ποσού και όχι ανά ημέρα.*

Για περισσότερες πληροφορίες, ενημερωτικά φυλλάδια και κρατήσεις, επικοινωνήστε με τον ταξιδιωτικό σας πράκτορα ή το γραφείο της Superfast Ferries: Πάτρα: 2610 622 500

[www.superfast.com](http://www.superfast.com)

**SUPERFAST**



Ο ΝΕΟΤΕΡΟΣ ΚΑΙ  
ΓΡΗΓΟΡΟΤΕΡΟΣ ΣΤΟΛΟΣ

A Premium Alliance Member